

บทที่ ๒

สภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑

สภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็นประวัติและความเป็นมาของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ การกิจของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ยุทธศาสตร์ของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ยุทธวิธีของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ดังนี้

๒.๑ ประวัติและความเป็นมาของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑

๒.๑.๑ ประวัติและความเป็นมา

นับแต่อดีตบูรพมหากษัตริย์ของไทยทรงนำกำลังกองทัพเข้าสู่สู่อริราชศัตรูรักษาเอกราชของชาติไว้ให้ลูกหลานไทยในวันนี้ การบัญชาการทัพบกมีการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดผลแพ้ชนะของการยุทธ ดังพระนิพนธ์ในพลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน พระบิดาของเหล่าทหารสื่อสาร ความว่า “อันกำลังของกองทัพ ถึงพร้อมสรรพด้วยอาวุธ อิกทหารชำนาญยุทธ สุดเพียงพร้อมกำลังพล หากขาดการสื่อสาร ปัญหาการย่อมนับสน ต่างฝ่ายต่างตน ประกอบยุทธนาการ เช่นร่างกายเสื่อมประสาท เสื่อมสามารถประกอบงาน กองทัพเสื่อมสื่อสาร ย่อมเสื่อมสิ้นแสนยาก”^๑

การสื่อสารของกองทัพบก ก่อนสมัย รศ. ๑๒๖ ใช้เครื่องมือเรียกว่า “เครื่องสัญญาณ” มีเจ้าหน้าที่ในกรมทหารช่างเป็นผู้ปฏิบัติหลักในการใช้เครื่องสัญญาณ หน่วยทหารเหล่าอื่นๆ ต้องจัดทหารขึ้นใช้เครื่องสัญญาณของตนเอง โดยกรมยุทธนาธิการออกข้อบังคับให้ใช้เครื่องสัญญาณเป็นแนวทางปฏิบัติ^๒

^๑ เหล่าทหารสื่อสาร, ประวัติการตั้งหน่วยกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑, [ซีดี-รอม].

^๒ กองยุทธการและการข่าว, “เอกสารแนะนำกิจการ กรมการทหารสื่อสาร ในการเยี่ยมชมของ นนร. ชั้นปีที่ ๔ รร. จปร.”, (กรุงเทพมหานคร: กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๔๘). (อัดสำเนา)

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้จัดตั้งกรมจเรการช่างทหารบกขึ้น ให้มีหน้าที่เกี่ยวกับทหารช่างและเครื่องมือ

พ.ศ. ๒๔๖๒ ได้กำหนดให้หน่วยระดับกอง, กรม, กองพันและกองร้อยทุกกองของหน่วยทหาร ในเวลาออกทำการในสนามให้จัดอัตรามีพลสัญญาณอย่างน้อย ๑ พวก แต่ละพวกมี ๓ คน ตั้งเป็น “สถานีเครื่องสัญญาณ” ส่งข้อความจากพวกหนึ่งไปยังอีกพวกหนึ่ง

พ.ศ. ๒๔๖๓ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน จเรการช่างทหารบก ได้มอบเครื่องมือสื่อสารไฟฟ้าแบบทันสมัยที่นักประดิษฐ์คิดสร้างสำเร็จใหม่ๆ ซึ่งซื้อมาจากบริษัทมาโคนี ประเทศอังกฤษ ให้ทหารทดลอง เพื่อฝึกใช้ในราชการ

พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้กำหนดหน้าที่ให้กรมจเรการช่างทหารบก ให้แผนกที่ ๒ มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้เครื่องสัญญาณ เครื่องสัญญาณที่ใช้ตามหลักฐานที่ระบุไว้มี โทรเลข, โทรศัพท์, วิทยุโทรเลข, วิทยุโทรศัพท์, คอมพิวเตอร์, กระจกสัญญาณ, ชงสัญญาณ, แผ่นเกล็ดสัญญาณ, มือและแขนสัญญาณ อื่นๆ

พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้มีคำสั่งตั้งทหารสื่อสารขึ้น ตามคำสั่งสำหรับทหารบก ที่ ๓๗/๔๘๖๓ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ โดยจัดให้มีกองโรงเรียนทหารสื่อสารขึ้นในกรมจเรการช่างทหารบก และแก้ไขถ้อยคำที่เคยใช้เรียกว่า พลสัญญาณ, เครื่องสัญญาณ เป็นพลสื่อสาร, การสื่อสาร และทหารสื่อสารกำหนดให้มี “ชนิดทหารสื่อสาร” และระบุให้มีสีเมดมะปรากฏเป็นสัญลักษณ์ของทหารสื่อสาร^๓

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้แปรสภาพจาก “แผนกทหารสื่อสาร กรมเสนาธิการทหารบก” เป็น “กรมจเรทหารสื่อสาร” โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น ๔ แผนก กับ ๑ กองพัน ดังนี้

๑) แผนกที่ ๑ กรมจเรทหารสื่อสาร มีหน้าที่เกี่ยวกับการปกครอง การบริการ และการสวัสดิการ

๒) แผนกที่ ๒ กรมจเรทหารสื่อสาร มีหน้าที่เกี่ยวกับการบริการงานในทางวิทยาการสำหรับการสื่อสาร

๓) แผนกที่ ๓ กรมจเรทหารสื่อสาร มีหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยการและการจัดการศึกษาอบรมสำหรับทหารสื่อสาร

๔) แผนกที่ ๔ กรมจเรทหารสื่อสาร มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสร้าง สะสม จัดหา เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องช่วยการฝึกและศึกษา สำหรับทหารสื่อสาร

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ กรมจเรทหารสื่อสาร ได้เปลี่ยนเป็นกรมทหารสื่อสาร โดยใช้อัตราการจัดตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม (พิเศษ) ที่ ๕๙/๒๓๖๔๐ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๖ และได้แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๒ กอง คือ

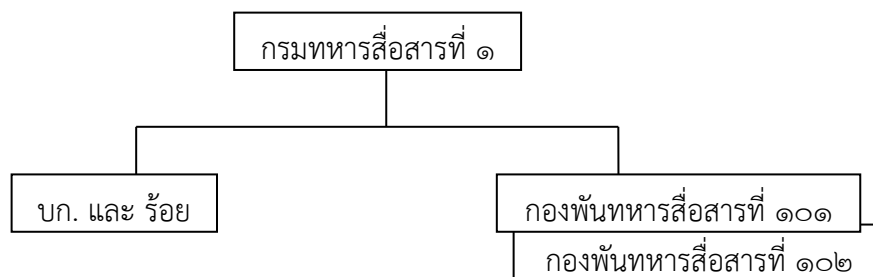
^๓ กองยุทธการและการข่าว, “เอกสารแนะนำกิจการ กรมการทหารสื่อสาร ในการเยี่ยมชมของ นนร. ชั้นปีที่ ๔ รร. จปร.” (อัดสำเนา).

๑) กองทหารสื่อสารที่ ๑ แปรสภาพมาจากกองทหารสื่อสารกองพลที่ ๑

๒) กองทหารสื่อสารที่ ๒ ได้แปรสภาพมาจากกองพันทหารสื่อสารกรมจเรทหารสื่อสาร

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ กองทหารสื่อสารที่ ๒ กรมการทหารสื่อสาร ได้แปรสภาพเป็น กองพันทหารสื่อสาร กรมการทหารสื่อสาร ตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๘๕/๒๖๙๘๗ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๗ หน่วยจึงถือเอาวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันสถาปนาหน่วย ต่อมาหน่วยได้แปรสภาพเป็น กองพันทหารสื่อสารกองบัญชาการกองทัพบก ใช้ อจย. หมายเลข ๑๑-๑๕ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๘ มีที่ตั้ง ณ เลขที่ ๒๔๑ ตำบลลุมพินี อำเภอปทุมวัน จังหวัดพระนคร แต่ยังคงฝากการบังคับบัญชาไว้ กับกรมการทหารสื่อสาร และหน่วยได้ย้ายที่ตั้งถาวรมายังค่ายกำแพงเพชรอัครโยธิน ณ เลขที่ ๕๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐^๔

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ กองทัพบกมีวัตถุประสงค์ขยายอัตราหน่วยทหารสื่อสาร ของกองบัญชาการกองทัพบกให้สูงขึ้นตามแผนพัฒนากองทัพ จึงได้จัดตั้งกรมทหารสื่อสารที่ ๑ ขึ้น ตามคำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ ๒๑๔/๓๑ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ โดยแปรสภาพกองพันทหารสื่อสาร กองบัญชาการกองทัพบก เป็น “กองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑” มีอักษรย่อ คือ ส.๑ พัน.๑๐๑^๕

ภาพที่ ๒.๑ แสดงการประกอบกำลังของกรมทหารสื่อสารที่ ๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานธงชัยเฉลิมพลผืนแรกแก่หน่วย เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ณ บริเวณมณฑลพิธีท้องสนามหลวง โดยมี พันโท ประสิทธิ์ ชื่นบุญ ผู้บังคับกองพันในขณะนั้น เป็นผู้รับพระราชทาน ผืนธงจารึกนามหน่วย “กองพัน

^๔ เหล่าทหารสื่อสาร, ๖๐ ปี เหล่าทหารสื่อสาร ๒๗ พ.ศ. ๒๗, (กรุงเทพมหานคร: แผนการพิมพ์ กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๒๗), หน้า ๓๑๕-๓๑๖.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๔.

ทหารสื่อสาร กรมการทหารสื่อสาร” นับเป็นธงชัยเฉลิมพลผืนแรกของหน่วยกองพันทหารสื่อสารทั้งปวง ต่อมาเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ประกอบพิธีตรึงหมุดธงชัยเฉลิมพล ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และได้พระราชทานธงชัยเฉลิมพลผืนใหม่แก่หน่วย ณ ลานพระราชพิธีหน้าศาลาสหทัยสมาคม ในพระบรมมหาราชวัง โดยมี พันเอกชาญชัย วิจิตสรไกร ผู้บังคับกองพันในขณะนั้น เป็นผู้รับพระราชทาน ผืนธงจารึกนามหน่วย “กองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑”^๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาท เนื่องในโอกาสการจัดงานวันสื่อสารแห่งชาติครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ความว่า

“การสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า รวมทั้งการรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศด้วย ยิ่งในสมัยปัจจุบันสถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงทุกขณะ การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ย่อมมีความสำคัญมากเป็นพิเศษ ทุกฝ่ายและทุกหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของประเทศ จึงควรจะได้ร่วมมือกันดำเนินงานและประสานผลงานกันอย่างใกล้ชิดและสอดคล้องสำคัญที่สุด ควรจะได้พยายามศึกษา ค้นคว้า วิจัยการและพิจารณาเลือกเฟ้นในส่วนที่ดีมีประสิทธิภาพแน่นอน มาปรับปรุงใช้ ด้วยความฉลาดริเริ่มให้พอเหมาะพอสมกับฐานะและสภาพบ้านเมืองของเรา เพื่อให้กิจการการสื่อสาร ของชาติได้มีโอกาสพัฒนาอย่างเต็มที่และสามารถอำนวยประโยชน์แก่การสร้างเสริมเศรษฐกิจ สังคม และเสถียรภาพของบ้านเมืองได้อย่างสมบูรณ์อย่างแท้จริง”^๗

กว่า ๖๐ ปี ที่กองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ได้ยืนหยัดปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนด้านการติดต่อสื่อสารทางยุทธวิธีให้แก่กองบัญชาการกองทัพไทยอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้ก็ด้วยการบังคับบัญชาของผู้บังคับหน่วยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน รวม ๒๕ ท่าน ผู้บังคับบัญชาทุกท่านได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจ เป็นผู้นำหน่วยในการปฏิบัติภารกิจตอบสนองนโยบายของกองทัพไทยโดยตลอด ทั้งทางด้านการพัฒนา การฝึกศึกษา การพัฒนาความรู้ความสามารถของกำลังพลให้พร้อมปฏิบัติการกิจได้ทุกเมื่อ ทำให้ทุกภารกิจที่หน่วยได้รับมอบหมายไม่ว่าจะยากลำบากเพียงใดก็สำเร็จลุล่วงลงไปได้ จนได้รับความชื่นชมจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูงอย่างสม่ำเสมอ

^๖ เหล่าทหารสื่อสาร, ประวัติการตั้งหน่วยกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑, [ซีดี-รอม].

^๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสการจัดงานวันสื่อสารแห่งชาติครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://mcot-web.mcot.net/fm99/content.php?id=53df08a6be047067898b456d> [๑๕ มกราคม ๒๕๕๙].

ผู้บังคับบัญชากองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ จำนวน ๒๕ ท่าน
ประกอบด้วย

(๑) พ.ท.กฤษณ์ สีวะรา	พ.ศ. ๒๔๘๙ – พ.ศ. ๒๔๙๐
(๒) พ.ท.ม.จ.มูรธาภิเศก ณ โสนกุล	พ.ศ. ๒๔๙๐ – พ.ศ. ๒๔๙๑
(๓) พ.ต.หลวงกำจัดปัจจามิตร (เจือ สิงหนเสนีย์)	พ.ศ. ๒๔๙๑ – พ.ศ. ๒๔๙๒
(๔) พ.ต.ถนิต วัลลิสุต	พ.ศ. ๒๔๙๒ – พ.ศ. ๒๔๙๔
(๕) พ.ท.ประสิทธิ์ ชื่นบุญ	พ.ศ. ๒๔๙๔ – พ.ศ. ๒๔๙๗
(๖) พ.อ.ประเทือง อารีนิจ	พ.ศ. ๒๔๙๗ – พ.ศ. ๒๕๐๖
(๗) พ.อ.เฟ็ซร เสียงก้อง	พ.ศ. ๒๕๐๖ – พ.ศ. ๒๕๐๗
(๘) พ.อ.บันเทิง อมาตยกุล	พ.ศ. ๒๕๐๗ – พ.ศ. ๒๕๑๗
(๙) พ.อ.สำเภา อุตตมเสถียร	พ.ศ. ๒๕๑๗ – พ.ศ. ๒๕๒๑
(๑๐) พ.อ.วิจารณ์ สงวนศักดิ์โยธิน	พ.ศ. ๒๕๒๑ – พ.ศ. ๒๕๒๒
(๑๑) พ.อ.ถนัด พากฎิพัทธ์	พ.ศ. ๒๕๒๒ – พ.ศ. ๒๕๒๔
(๑๒) พ.อ.เอนก สาตราวุธ	พ.ศ. ๒๕๒๔ – พ.ศ. ๒๕๒๙
(๑๓) พ.อ.เจริญ เบญจาทิกุล	พ.ศ. ๒๕๒๙ – พ.ศ. ๒๕๓๒
(๑๔) พ.อ.ธนา วัชรเทศ	พ.ศ. ๒๕๓๒ – พ.ศ. ๒๕๓๔
(๑๕) พ.อ.สมสุข ลอบันดิส	พ.ศ. ๒๕๓๔ – พ.ศ. ๒๕๓๗
(๑๖) พ.อ.ชาญชัย นาควรางกูร	พ.ศ. ๒๕๓๗ – พ.ศ. ๒๕๓๘
(๑๗) พ.อ.สมเดช พรหมรุ่งเรือง	พ.ศ. ๒๕๓๘ – พ.ศ. ๒๕๔๑
(๑๘) พ.อ.สุรเดช ศิริสลุง	พ.ศ. ๒๕๔๑ – พ.ศ. ๒๕๔๓
(๑๙) พ.อ.สุชาติ ผ่องพุฒิ	พ.ศ. ๒๕๔๓ – พ.ศ. ๒๕๔๔
(๒๐) พ.อ.ยศ บุญยประคอง	พ.ศ. ๒๕๔๔ – พ.ศ. ๒๕๔๖
(๒๑) พ.อ.ประวิทย์ เสียงสะอาด	พ.ศ. ๒๕๔๖ – พ.ศ. ๒๕๔๙
(๒๒) พ.อ.ชาญชัย วิจิตสรไกร	พ.ศ. ๒๕๔๙ – พ.ศ. ๒๕๕๒
(๒๓) พ.อ. นรินทร์ ทรัพย์ศิริ	พ.ศ. ๒๕๕๒ – พ.ศ. ๒๕๕๖
(๒๔) พ.อ.นราวุธ ทอมม่วง	พ.ศ. ๒๕๕๖ – พ.ศ. ๒๕๕๗
(๒๕) พ.อ.เอกพล จุฑะพันธ์	พ.ศ. ๒๕๕๗ – ปัจจุบัน

นอกจากภารกิจด้านยุทธการแล้ว การดูแลความเป็นอยู่ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้กับกำลังพลและครอบครัวนั้น ผู้บังคับกองพันแต่ละท่านก็ได้ละเลย เพราะตระหนักดีว่าความเป็นอยู่ที่ดีของกำลังพลและครอบครัว คือ ขวัญ กำลังใจ ซึ่งเป็นพลังอำนาจในการรบที่มองไม่เห็น อันเป็นส่วนสำคัญหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติในทุกๆ ภารกิจประสบผลสัมฤทธิ์อย่างดีที่สุด

กองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ มุ่งมั่นปฏิบัติการกิจและพันธกิจโดยยึดถือตามนโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บังคับบัญชาในทุกระดับ อันได้แก่ วิสัยทัศน์ของนายกรัฐมนตรีที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ด้วยการดูแลหลังบ้าน ซึ่งคือครอบครัวของกำลังพล ได้แก่ แม่บ้านให้มีอาชีพหลักและอาชีพเสริม มีกินมีใช้ ไม่ฟุ้งเฟ้อ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

ในส่วนบุตรหลานมีสถานที่และบุคลากรคอยดูแลบุตรหลาน แบ่งเบาภาระพ่อแม่บ้านและแม่บ้านในเวลาราชการ ช่วยส่งเสริมพัฒนาการตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล อีกทั้งจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่เหมาะสมสำหรับแต่ละช่วงวัย ด้วยความมั่นใจว่าเยาวชนลูกหลานของเราจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต เมื่อหลังบ้านเข้มแข็งย่อมส่งผลให้หน้าบ้าน ซึ่งคือกำลังพลของหน่วยทุกนายคลายกังวล ไม่ต้องห่วงหน้า พะวงหลัง ปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ทั้งการฝึกและการยุทธอย่างเต็มขีดความสามารถ สมดังความมุ่งหมายของผู้บังคับบัญชา นำไปสู่ความเข้มแข็งของหน่วยและกองทัพ ดังคติพจน์ของผู้บัญชาการทหารบก ที่ว่า “กองทัพเข้มแข็ง ประเทศมั่นคง”

ในด้านการฝึกศึกษา หน่วยได้นำโอวาทของท่านเจ้ากรมการทหารสื่อสารที่มอบแก่กำลังพลเหล่าสื่อสารทั้งปวงไว้ว่า “เหล่าทหารสื่อสารทุกนายจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวทันเทคโนโลยี และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม สามารถสนองตอบและสนับสนุนการปฏิบัติการกิจต่างๆ ของกองทัพทุกทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาดำเนินการในการจัดการฝึกศึกษาภายในหน่วยอย่างเคร่งครัด เพื่อให้กำลังของหน่วยทุกนายเป็นทหารอาชีพที่สามารถปฏิบัติการได้ในทุกสภาวะ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าทหารเหล่าอื่นๆ อีกทั้งต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญการสื่อสารทางยุทธวิธี ดังที่ผู้บังคับการกรมทหารสื่อสารที่ ๑ ได้เน้นย้ำแก่กำลังพลอยู่เสมอว่า “นอกจากหน่วยของเราจะต้องเป็นทหารอาชีพที่รบได้ รบเก่งแล้ว เราต้องเป็นผู้ชำนาญการด้านสื่อสารทางยุทธวิธี มีความเชี่ยวชาญที่สุดในกองทัพบก ตามที่ผู้บังคับบัญชาฝากความหวังเอาไว้”

กองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ จะดำรงความมุ่งมั่น ตั้งใจ อย่างแน่วแน่ในการพัฒนาหน่วยในทุกๆ ด้าน ตามนโยบายของกรมการทหารสื่อสาร เพื่อสนับสนุนภารกิจของกองทัพบก ตามคติพจน์ของกองทัพบกที่ว่า “เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน อย่างแท้จริง”^๔

^๔ เหล่าทหารสื่อสาร, ประวัติการตั้งหน่วยกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑, [ซีดี-รอม].

๒.๑.๒ ความหมายและความสำคัญ

หน่วยทหารสื่อสาร หมายถึงหน่วยซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรับส่งข่าวสาร ทั้งในยามปกติ ยามสงคราม ทั้งในส่วนหน้า ส่วนหลัง ส่วนประจำถิ่น ส่วนภูมิภาค และส่วนการศึกษา โดยใช้กำลังพลจากเหล่าทหารสื่อสารทุกนาย^๙

หน่วยทหารสื่อสารหรืออาจเรียกได้ว่า หน่วยเหล่าทหารสื่อสารนี้ เป็นหน่วยในสายยุทธบริการ หรือหน่วยสนับสนุนการรบ ในปัจจุบันได้แยกย้ายกันไปสนับสนุนหน่วยกำลังรบของกองทัพทุกทั่วประเทศ มีการจัดเป็นขนาดต่างๆ กันตามความเหมาะสม

กองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ มีหน้าที่จัดให้มีการติดต่อสื่อสารทุกชนิด รวมทั้งศูนย์ข่าวการนำสาร การภาพ โทรศัพท์ โทรพิมพ์ วิทยุโทรเลข วิทยุถ่ายทอด ระบบคลื่นพาห์ ระบบการสื่อสารแถบกว้าง และระบบการสื่อสารหลายทาง เพื่อเชื่อมต่อระหว่างกองบัญชาการกองทัพบกกับกองบัญชาการกองทัพบกส่วนหน้า ศูนย์ปฏิบัติการทางยุทธวิธี ศูนย์การสื่อสารหลัก ศูนย์การสื่อสารรอง หน่วยรองหลัก และการติดต่อสื่อสารร่วมกับกองบัญชาการกองทัพบกไทย^{๑๐}

ขีดความสามารถของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ได้แก่

(๑) ติดตั้งปฏิบัติการและดำรงการติดต่อสื่อสารทุกชนิด รวมทั้งศูนย์ข่าว การนำสารยานยนต์ โทรพิมพ์ โทรศัพท์ และวิทยุ ณ กองบัญชาการกองทัพบก กองบัญชาการกองทัพบกส่วนหน้า ศูนย์ปฏิบัติการทางยุทธวิธี และสำหรับที่จัดการติดต่อสื่อสารร่วมสนับสนุนทางอากาศ

(๒) ติดตั้งและปฏิบัติการใช้ระบบวิทยุถ่ายทอด จากกองบัญชาการกองทัพบกไปยังกองบัญชาการหน่วยรองหลัก ที่ใช้ระบบสนธิการสื่อสารแถบกว้างได้ตามความจำเป็น

(๓) ติดตั้งและปฏิบัติการใช้ระบบคลื่นพาห์ชนิดสาย ๔ คู่เกลียวคู่

(๔) จัดให้มีการติดต่อสื่อสารสำหรับที่บัญชาการกองทัพบกทางยุทธวิธี เคลื่อนที่เมื่อต้องการ

(๕) จัดให้มีระบบการสื่อสารหลายทาง เพื่อเชื่อมต่อหน่วยต่างๆ ของกองทัพบก กับศูนย์การสื่อสารหลัก และศูนย์การสื่อสารรอง เมื่อจำเป็น

(๖) บริการถ่ายภาพทางพื้นดินให้กับกองบัญชาการกองทัพบก

(๗) ปฏิบัติการนำสารทางอากาศ และโดยพลนำสาร ระหว่างกองบัญชาการกองทัพบก และกองบัญชาการหน่วยรองหลัก

(๘) ปฏิบัติการบอย่างทหารราบได้เมื่อจำเป็น

^๙ กรมการทหารสื่อสาร, **ทหารสื่อสาร ฉบับพิเศษ วันทหารสื่อสาร ๒๗ พ.ค. ๒๔**, (กรุงเทพมหานคร: แผนกการพิมพ์กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๒๔), หน้า ๑๒๑.

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๕.

(๙) หน่วยนี้จะได้รับหน่วยมาสมทบดังต่อไปนี้

- ๑) ระบบการสื่อสารแถบกว้าง
- ๒) กองร้อยเฮลิคอปเตอร์ขนส่ง
- ๓) หน่วยเสนารักษ์ในพื้นที่ตามความเหมาะสม^{๑๑}

๒.๒ การกิจของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑

ภารกิจของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ คือ

(๑) อำนาจการ, ประสานงานและทำการฝึก กองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ตลอดจนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้บังคับกองพันในการควบคุมและบังคับบัญชากองพัน

(๒) จัดให้มีการสนับสนุนการส่งกำลัง และซ่อมบำรุงชั้นสนามสายสื่อสารสำหรับกองพัน และหน่วยในอัตราของกองบัญชาการกองทัพบก

(๓) จัดให้มีบริการถ่ายภาพทางพื้นดิน ณ ที่ตั้งกองบัญชาการกองทัพบกตลอดจนการบริการล้างและอัดภาพนิ่งขาว-ดำ (ทางยุทธวิธี) ให้กับหน่วยต่างๆ ของกองทัพบกได้เท่าที่จำเป็น

(๔) จัดให้มีการนำสารทางอากาศและนายทหารนำสารสำหรับกองบัญชาการกองทัพบก^{๑๒}

๒.๒.๑ สนับสนุนการติดต่อสื่อสารในกองบัญชาการกองทัพบก

การสื่อสารที่ใช้ในกองบัญชาการกองทัพบกในปัจจุบันนี้ มีจุดมุ่งหมายสำคัญ ๒ ประการ คือ ประการแรกใช้ในการรับส่งข่าวสนับสนุนหน่วย และอีกประการหนึ่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนาจการต่างๆ ในการติดต่อสั่งการ อำนาจการ ประสานงานและกำกับดูแลการปฏิบัติ การสื่อสารสนามของกองทัพบกที่ใช้เป็นหลัก มีอยู่ ๓ ประเภท คือ การนำสาร การสื่อสารทางสาย และการสื่อสารทางวิทยุ

(๑) การนำสาร

การนำสารปัจจุบันใช้พลนำสารเป็นหลัก ทั้งพลนำสารเดินเท้าและใช้ยานพาหนะ รวมทั้งการใช้บริการนำสารของหน่วยงานอื่น เช่น การส่งเอกสารทางไปรษณีย์ เป็นต้น สำหรับสัตว์นำสาร

^{๑๑} กรมการทหารสื่อสาร, การจัดหน่วยทหารสื่อสาร, (กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนทหารสื่อสาร กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๔๐), หน้า ๓-๔.

^{๑๒} แผนกวิชาการสื่อสารประยุกต์, แนวสอนการปฏิบัติงานของหน่วยทหารสื่อสารทางยุทธวิธี, (กรุงเทพมหานคร: กองทัพบก, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒.

นั้น ขณะนี้ไม่มีการใช้งานอีกแล้ว แม้จะมีหน่วยงานที่เลี้ยงนกพิราบนำสารอยู่ แต่ก็แค่เพียงการดำรงเอาไว้เป็นการทดลอง ไม่ใช่เพื่อใช้งานจริง

(๒) การสื่อสารทางสาย

การสื่อสารทางสายในหน่วยทหารขนาดเล็กนั้น หน่วยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการเครื่องมือที่ใช้เป็นหลักอยู่ ได้แก่ โทรศัพท์ ซึ่งยังเป็นโทรศัพท์รุ่นเก่าไม่สามารถติดต่อกันได้แบบอัตโนมัติ ต้องให้พนักงานต่อให้ และขณะพูดจะต้องกดสวิตช์ตลอดเวลา ในขณะที่หน่วยทหารขนาดใหญ่จะมีหน่วยทหารสื่อสารรับผิดชอบวางการสื่อสารทางสายให้ อุปกรณ์สื่อสารปลายทางหลักยังคงเป็นโทรศัพท์ แต่ว่าเป็นโทรศัพท์อัตโนมัติที่ผู้ใช้สามารถกดหมายเลขเพื่อติดต่อกับหน่วยงานที่ต้องการติดต่อได้อัตโนมัติ และสามารถเชื่อมต่อเข้ากับระบบโทรศัพท์อัตโนมัติอื่น เช่น ระบบโทรคมนาคมทหารหรือโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์ได้ นอกจากนี้ยังใช้กับอุปกรณ์ปลายทางอื่น เช่น โทรสารและคอมพิวเตอร์ได้ แต่มีปัญหาในการเชื่อมต่อการสื่อสารทางสายระหว่างหน่วยทหารขนาดใหญ่กับหน่วยทหารขนาดเล็ก หรือกับหน่วยทหารขนาดใหญ่ที่ไม่มีหน่วยทหารสื่อสาร (พัน.ส.) สนับสนุน เนื่องจากว่าการเชื่อมต่อระบบโทรศัพท์อัตโนมัติกับระบบโทรศัพท์แบบเก่าทำได้แต่มีความยุ่งยากทั้งในการติดตั้งและใช้งาน

การวางข่ายการสื่อสาร หากเป็นระยะใกล้ เช่น ในที่ตั้ง ทก. หรือในกรณีที่หน่วยตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันก็ใช้ข่ายโทรศัพท์ และในกรณีที่อยู่ห่างกันก็ใช้ชุดวิทยุถ่ายทอดสนามเป็นข่ายหลักในการเชื่อมต่อ ในกรณีที่อยู่ห่างกันมากและเห็นว่าความจำเป็นในด้านการ รบก.ส. มีน้อยกว่าเมื่อเทียบกับความเร่งด่วนก็สามารถวางข่ายการสื่อสารผ่านระบบดาวเทียมสื่อสารของ ทบ. ได้

(๓) การสื่อสารทางวิทยุ

ในการปฏิบัติการป้องกันชายแดนที่ผ่านมา การสื่อสารทางวิทยุนับได้ว่าเป็นการสื่อสารที่มีการใช้งานกันอย่างแพร่หลายที่สุด แม้ว่าจะมีปัญหาในด้านการรักษาความปลอดภัยทางการสื่อสารอยู่ค่อนข้างมากก็ตาม โดยเฉพาะหน่วยทหารขนาดเล็ก สาเหตุจากข้อจำกัดในเรื่องระยะทางที่ต้องการสื่อสารกับความสะดวกสบายในการใช้งาน

ในระบบการสื่อสารสนามในปัจจุบันนี้ วิทยุก็ยังคงมีความสำคัญสูง จากข่ายการสื่อสารที่กำหนดเอาไว้จะเห็นว่าชาวต่างชาติ ทุกด้าน ทั้งด้านยุทธการและการข่าวจะมีข่ายวิทยุรองรับทั้งหมด นอกจากนี้ในระดับหน่วยทหารขนาดใหญ่ยังใช้ข่ายวิทยุย่านความถี่สูงเป็นหลัก ซึ่งย่านความถี่นี้มีระยะการแผ่กระจายคลื่นไกลมาก ด้วยกำลังส่งของวิทยุที่มีใช้งานอยู่ หากสถานภาพอื่นๆ ในการแผ่กระจายคลื่นเหมาะสมแล้วมันอาจจะเดินทางไปได้นับพันกิโลเมตร ง่ายต่อการดักฟังของฝ่ายตรงกันข้าม อีกประการหนึ่งย่านความถี่ดังกล่าวนี้ยังมีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ เมื่อทำการติดต่อกันในระยะไกลเกินระยะเส้นสายตา ซึ่งเป็นไปโดยการใช้การสะท้อนกลับของคลื่นวิทยุจากชั้นบรรยากาศไอโอโนสเฟีย และชั้นบรรยากาศนี้มีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เพราะว่าคุณสมบัติของมันเปลี่ยนแปลงตามอุณหภูมิ

และเวลาของวัน บางความถี่ใช้งานได้ในเวลากลางวัน แต่ไม่เหมาะกับเวลากลางคืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวเวลาเช้าและเย็นค่อนข้างจะมีปัญหาต่อการใช้งาน ความเชื่อถือได้ของการใช้ข่ายวิทยุย่านความถี่นี้ในการรับส่งข่าวจึงต่ำมาก อาจจะเป็นผลเสียอย่างรุนแรงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสงครามในปัจจุบันนี้ที่ขึ้นกับความรวดเร็วและแน่นอนของข้อมูลข่าวสารมาก

สำหรับวิทยุที่ใช้ย่านความถี่สูงมาก (Very high frequency) แม้จะมีความเชื่อถือได้สูงใช้งานได้ตลอดเวลา และมีการรบกวนน้อยก็ตาม แต่ยังมีปัญหาเช่นกัน ปัญหาแรกคือ ความปลอดภัยทางด้านการสื่อสารที่อาจจะถูกข้าศึกดักจับฟังหรือรบกวนได้ง่าย นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับเทคนิคของวิทยุที่เรามีอยู่นั้น ส่วนใหญ่เป็นวิทยุรุ่นเก่าใช้เทคนิค analog ไม่สะดวกต่อการรับส่งข้อมูล เนื่องจากต้องใช้อุปกรณ์แปลงสัญญาณ (modem) และยังมีความเร็วในการส่งสัญญาณต่ำอีกด้วย^{๑๓}

๒.๒.๒ ประสานการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานอื่นๆ

หน่วยรับผิดชอบการจัดการทางด้านการสื่อสารและสารสนเทศ ของกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพต่างๆ มีการจัดตั้งเป็นเอกเทศแยกกันต่างหากดังนี้

(๑) ด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย

- กรมการสื่อสารทหาร
- กรมการทหารสื่อสาร
- กรมสื่อสารทหารเรือ
- กรมสื่อสารทหารอากาศ กองบัญชาการสนับสนุนทหารอากาศ

(๒) ด้านสารสนเทศ ประกอบด้วย

- กรมการสารสนเทศทหาร
- ศูนย์เทคโนโลยีทางทหาร กรมการทหารสื่อสาร
- กรมอิเล็กทรอนิกส์ทหารเรือ
- สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศทหารอากาศ และกรมอิเล็กทรอนิกส์ทหาร

อากาศ กองบัญชาการสนับสนุนทหารอากาศ

การเสริมสร้างหน่วยทหารสื่อสารของกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพมีการบรรจุมอบเครื่องมือและอุปกรณ์แตกต่างกัน แต่ในเหล่าทัพใดเหล่าทัพหนึ่งจะได้รับการบรรจุมอบอุปกรณ์เป็นแบบเดียวกันเพราะมีหน่วยจัดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้น หากจะมีการพิจารณานำอุปกรณ์ของแต่ละเหล่าทัพหรือกองบัญชาการกองทัพไทยมาเชื่อมต่อกันเพื่อให้ใช้งานร่วมกันจะกระทำได้ค่อนข้างลำบาก หรือติดต่อกันไม่ได้ หนทางปฏิบัติที่จะช่วยให้การดำเนินงานประสานระบบ

^{๑๓} ยงยุทธ นันทิทธิรณ, พันเอก, “การพัฒนาการสื่อสารของกองทัพบก”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง: วิทยาลัยกองทัพบก, ๒๕๓๙), หน้า ๑๙-๒๑.

ข่ายการสื่อสารร่วม เพื่อให้กองบัญชาการกองทัพไทย สามารถทำการติดต่อสื่อสารกับเหล่าทัพและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ดีนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้หน่วยรับผิดชอบการจัดการสื่อสารหลัก คือ กรมการสื่อสารทหาร, กรมการทหารสื่อสาร, กรมสื่อสารทหารเรือ, กรมสื่อสารทหารอากาศ กองบัญชาการสนับสนุนทหารอากาศ^{๑๔}

การสื่อสารจากหน่วยเหนือถึงหน่วยรอง หน่วยเหนือหรือหน่วยบังคับบัญชาจะต้องรับผิดชอบในการจัดทำประมาณการ วางแผน และประสานงานเพื่อการวางแผน และซ่อมบำรุงการสื่อสารที่วางไปยังหน่วยต่ำกว่าหรือหน่วยรองให้ถือว่าหน่วยขึ้นสมทบเป็นเสมือนหน่วยรองของหน่วยบัญชาการนั้นที่ขึ้นการสมทบ ซึ่งหน่วยบัญชาการนั้นจะต้องรับผิดชอบในการวางแผนการสื่อสารให้ด้วย

การสื่อสารทางช้าง ความรับผิดชอบในการวางแผนการสื่อสารระหว่างหน่วยข้างเคียงนั้น หน่วยเหนืออาจกำหนดขึ้นในระเบียบปฏิบัติประจำก็ได้ ในกรณีที่มีได้กำหนดคำสั่งขึ้นโดยแนชดเกี่ยวกับความรับผิดชอบแล้วผู้บังคับหน่วยทางซ้ายรับผิดชอบในการจัดทำประมาณการวางแผนและประสานงานเพื่อการวางแผนการสื่อสารไปยังหน่วยทางขวา^{๑๕}

หลักการสื่อสารร่วม

(๑) การวางแผนโครงข่ายระบบโทรคมนาคม จะต้องจัดให้มีเส้นทางสำรองไว้ด้วย หากไม่สามารถวางแผนเส้นทางสำรองได้ให้พิจารณาจัดให้มีระบบการสื่อสารสำรอง เพื่อให้การสื่อสารดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบจะถูกทำลายไป

(๒) การวางแผนการสื่อสารร่วม จะต้องสามารถรองรับการเชื่อมต่อระบบ และอุปกรณ์สื่อสารได้หลายประเภทรวมทั้งสามารถสนับสนุนหน่วยดำเนินกลยุทธ์ได้ทุกสถานการณ์ ระบบการสื่อสารประจำพื้นที่เป็นระบบที่มีความอ่อนตัวสูง ซึ่งหน่วยบัญชาการ และหน่วยกำลังที่เคลื่อนเข้าไปในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์การสัญญาณประจำพื้นที่ สามารถนำระบบการสื่อสารทางยุทธวิธีเชื่อมต่อเข้ากับศูนย์การสัญญาณได้โดยรวดเร็ว

(๓) การวางแผนจัดตั้งโครงข่ายการสื่อสาร ของกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ จะต้องให้สอดคล้องกับแผนป้องกันประเทศ ระบบการสื่อสารที่วางแผนจะต้องสามารถสนธิและใช้ร่วมกันได้ทั้งของฝ่ายทหาร และฝ่ายพลเรือน รวมทั้งสามารถให้การสนับสนุนหน่วยบัญชาการและกองกำลังต่างๆ ที่ปฏิบัติการยุทธตามแผนป้องกันประเทศได้

(๔) หน่วยที่ดำเนินการวางแผนระบบสื่อสาร จัดตั้งศูนย์การสัญญาณชุมสายโทรศัพท์ และช่องสื่อสารต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมและบำรุงรักษาระบบที่จัดตั้งไว้ให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง หน่วยอื่นๆ เป็นเพียงหน่วยรับบริการเท่านั้น

^{๑๔} กองทัพบก, คู่มือราชการสนาม ว่าด้วยหลักนิยามการสื่อสารกองทัพบก, (กรุงเทพมหานคร: แผนการพิมพ์กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๕๖), หน้า ๑-๒.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒-๓.

(๕) การสื่อสารที่จำเป็นสำหรับเหล่าทัพในการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศต้องจัดให้มีอย่างเพียงพอโดยเหล่าทัพจัดขึ้นเอง หากมีความต้องการเพิ่มขึ้นให้ขอช่องสื่อสารร่วมตามสายการบังคับบัญชา

(๖) การควบคุมการใช้ช่องสื่อสาร

๖.๑ กองบัญชาการกองทัพไทย เหล่าทัพ หน่วยบัญชาการและกองกำลังที่วางระบบการสื่อสารรับผิดชอบการควบคุมช่องสื่อสารที่กำหนดให้ใช้งานร่วมกัน

๖.๒ หน่วยบัญชาการที่ได้รับมอบช่องสื่อสารปลายทางให้ใช้เฉพาะ ต้องรับผิดชอบควบคุมข่าวสารที่ส่งผ่านช่องสื่อสารของตนตามวิธีการ

๖.๓ การควบคุมกำกับดูแล การแบ่งมอบ และการเรียกคืนช่องสื่อสาร ผู้บัญชาการหน่วยหนึ่งจะเป็นผู้พิจารณาโดยการเสนอแนะของฝ่ายเสนาธิการร่วมเมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเมื่อประสบความขาดแคลนจะเรียกช่องสื่อสารคืนชั่วคราว เพื่อใช้สำหรับส่งข่าวที่สำคัญ

(๗) เพื่อประกันว่าระบบการสื่อสารที่ใช้ร่วม จะไม่ขาดการติดต่อหรือหยุดชะงักการบริการจำเป็นจะต้องจัดให้มีเครื่องมือสื่อสารหรือระบบสำรองไว้ ณ บริเวณตำบลที่จะต้องใช้งานเพียงพอสามารถทดแทนกันได้ทันที แม้แต่การออกแบบการสร้างระบบสื่อสารร่วมหลายช่องก็จำเป็นจะต้องมีเครื่องมือสื่อสาร และเส้นทางสำรองไว้ด้วย

(๘) การปฏิบัติการร่วม ประกอบด้วยกำลังทหารหลายหน่วย และหลายเหล่า ประสิทธิภาพของการปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับระบบการสื่อสารร่วมนโยบาย หลักปฏิบัติ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติทางการสื่อสารร่วมจำเป็นต้องจัดทำไว้ล่วงหน้า โดยการอนุมานจากที่มีใช้อยู่แล้ว เช่น ระเบียบปฏิบัติการสื่อสารร่วมของเหล่าทัพ นอกจากนั้น การจัดตั้งระบบสื่อสาร และการจัดเครื่องมือสื่อสารร่วมที่ปฏิบัติแบบรวมการ จะต้องดำเนินการตั้งแต่ยามปกติรวมทั้งมีระเบียบปฏิบัติ วิธีการ และนโยบายที่แน่นอนเหมาะสมสำหรับเหล่าทัพจะต้องปฏิบัติด้วย

(๙) เมื่อมีหน่วยหลายหน่วยออกปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อไม่ให้เป็นการเหมาะสมที่จะมอบหมายหรือกำหนดความรับผิดชอบในการปฏิบัติการสื่อสารหรือการจัดเครื่องมือสื่อสารและสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับหน่วยใดหน่วยหนึ่งโดยเฉพาะก็ควรให้พิจารณาใช้สถานีวิทยุ สถานีโทรคมนาคม และศูนย์การสื่อสารร่วม โดยการแบ่งใช้สิ่งอำนวยความสะดวกร่วมกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

(๑๐) การกำหนดมาตรฐานสิ่งอุปกรณ์สายสื่อสารร่วม กระทำโดยคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานยุทธโธปกรณ์ กระทรวงกลาโหม จะทำให้การเชื่อมต่อและการทดแทนระบบการสื่อสารร่วมมีประสิทธิภาพมากขึ้น^{๑๖}

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗-๘.

๒.๓ ยุทธศาสตร์ของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑

แนวคิดพื้นฐานของระบบสื่อสารยุทธศาสตร์

- (๑) ใช้เพื่อการควบคุมบังคับบัญชาและอำนวยความสะดวกของกองทัพบก
- (๒) ใช้ระบบการสื่อสารแบบพื้นที่เป็นหลัก
- (๓) การ รับ-ส่ง ข่าวสารข้อมูลให้เป็นไปโดยอัตโนมัติมากที่สุด
- (๔) ในสถานการณ์เฉพาะพื้นที่ กองทัพบกจะจัดตั้งข่ายยุทธวิธีเชื่อมต่อกับข่ายยุทธศาสตร์ ณ จุดที่อยู่ใกล้และเหมาะสม เพื่อให้หน่วยสนามสามารถติดต่อกับหน่วยปกติได้ และเมื่อเกิดสถานการณ์สงคราม จะแปรสภาพข่ายทั้งหมดเป็นข่ายยุทธวิธี
- (๕) การติดต่อในลักษณะหมายเลขรวมตรง (Closed Numbering System)^{๑๗}

ยุทธศาสตร์การสื่อสารในยามปกติ เป็นการดำเนินการสื่อสารเมื่อหน่วยอยู่ในที่ตั้งปกติที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันจะแยกออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ การสื่อสารภายในที่ตั้งกับการสื่อสารระหว่างที่ตั้ง

(๑) การสื่อสารภายในที่ตั้งหน่วย

การสื่อสารภายในที่ตั้งหน่วยที่สำคัญ ได้แก่ การนำสารกับการสื่อสารด้วยโทรศัพท์ภายในที่ตั้งหน่วยบางแห่งที่มีพื้นที่กว้างขวางมีหน่วยงานตั้งอยู่มาก เช่น ที่ตั้งของ บก.ทภ., มทบ. และ จทบ. หรือที่ตั้งหน่วยทหารขนาดใหญ่ หรือที่ตั้งหน่วยในส่วนภูมิภาคที่มีพื้นที่กว้างขวางและมักจะได้รับการติดตั้งข่ายวิทยุมือถือเป็นข่ายเสริม เพื่ออำนวยความสะดวกในการสื่อสารกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ไม่ได้อยู่ในสำนักงาน ข่ายวิทยุมือถือที่สำคัญได้แก่ ข่ายอารักขา ติดตั้งให้กับ บก.ทภ. ๒, ๓ และ ๔, มทบ. ๑๒, ๑๓, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๓๑, ๓๒, ๓๓ และ ๔๒, จทบ.ร.อ., ส.ร., ส.น., ช.ร., พ.ช., อ.ต. และ ส.ภ. กับพระตำหนักทักษิณฯ ราชินีเวสต์ จังหวัดนราธิวาส เพื่อจุดมุ่งหมายในการอารักขาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ที่เสด็จเข้ามาในพื้นที่ รวมทั้งอารักขาบุคคลสำคัญๆ ที่เข้ามาในพื้นที่ นอกจากนี้ยังให้ใช้เพื่อการสื่อสารของผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยความสะดวกในพื้นที่ด้วย

หน่วยอื่นที่ไม่ได้รับการสนับสนุนข่ายอารักขา หรือมีหน่วยอยู่ในที่ตั้งเดียวกันมากหน่วยจนข่ายอารักขาไม่เพียงพอต่อการใช้งานมักจะติดตั้งข่ายวิทยุมือถือใช้งานเอง โดยได้รับการจัดสรรความถี่วิทยุจากกรมไปรษณีย์โทรเลข ผ่านทางกรมการทหารสื่อสาร ข่ายวิทยุเหล่านี้มีใช้งานมานานแล้ว และได้มีการนำไปใช้ในการปฏิบัติป้องกันชายแดนและปราบปรามการก่อความไม่สงบด้วย

^{๑๗} กองยุทธการและการข่าว, “เอกสารแนะนำกิจการ กรมการทหารสื่อสาร ในการเยี่ยมชมของ นนร. ชั้นปีที่ ๔ รร. จปร.”, (กรุงเทพมหานคร: กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๔๘). (อัดสำเนา)

การสื่อสารภายในที่ตั้งหน่วยนี้ ปกติหน่วยที่รับผิดชอบพื้นที่จะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ในกรณีที่มิใช่หน่วยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หลายหน่วย หน่วยเจ้าของพื้นที่ก็จะรับผิดชอบเฉพาะการสื่อสาร ระหว่างหน่วยเท่านั้น หน่วยอื่นต้องรับผิดชอบการสื่อสารภายในหน่วยของตนเอง สำหรับที่ตั้งหน่วย ทหารขนาดใหญ่ หรือมีหน่วยทหารอยู่ร่วมกันหลายหน่วย และมีอัตราตู้สาขาโทรศัพท์อัตโนมัติของ หน่วยขนาดตั้งแต่ ๑๐๐ เลขหมายขึ้นไป สส.จะจัดเจ้าหน้าที่ชุมสายมาปฏิบัติงานให้ หน่วยหรือที่ตั้งที่ มีอัตราตู้สาขาโทรศัพท์อัตโนมัติเล็กกว่า ๑๐๐ เลขหมาย สส. จะดำเนินการติดตั้งระบบโทรศัพท์ให้ และหน่วยเป็นผู้ปฏิบัติงานเอง

(๒) การสื่อสารระหว่างที่ตั้งหน่วย

การสื่อสารระหว่างที่ตั้งหน่วยที่สำคัญ ได้แก่ การสื่อสารทางวิทยุ การสื่อสารทางสาย และการนำสาร การสื่อสารทางวิทยุ นั้น ข่ายหลักได้แก่ ข่ายวิทยุประจำถิ่นของ กสส.สส. เป็นข่ายที่ สส. จัดตั้งสนับสนุนกองทัพบกเป็นส่วนรวม นอกจากนี้ก็มีข่ายวิทยุที่หน่วยจัดตั้งขึ้นเองเพื่อติดต่อกับ นขต.ที่อยู่ต่างพื้นที่กัน ส่วนการสื่อสารทางสายจะเป็นการใช้โทรศัพท์อัตโนมัติผ่านระบบโทรคมนาคม กองทัพบก ระบบโทรคมนาคมทหาร และโทรศัพท์ทางไกลเป็นหลัก สำหรับการนำสารนั้น มีทั้งการ นำสารในส่วนของการกองทัพบกดำเนินการเองทั้งทางบกและทางอากาศกับที่กองทัพบกอาศัยบริการ ไปรษณีย์ของการสื่อสารแห่งประเทศไทย^{๑๘}

ส่วนข่ายการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ เป็นข่ายการสื่อสารที่ใช้ในการเตรียมทัพ พัฒนามา จากข่ายการสื่อสารประจำถิ่น ใช้เพื่อการสื่อสารระหว่างหน่วยทหารที่อยู่ในพื้นที่ตั้งปกติ มีส่วนประกอบ ที่สำคัญ ๓ ส่วน ได้แก่

(๑) ตู้สาขาโทรศัพท์ (PABX) ที่ใช้เป็นหลักในกองทัพบก เป็นตู้ระบบอัตโนมัติ SPC และ กำลังจะพัฒนาเป็นตู้สาขาแบบ ISDN (Integrated System Digital Network) เพื่อให้สามารถ ติดตั้งอุปกรณ์สื่อสารปลายทางและใช้งานได้พร้อมกันมากกว่า ๑ อย่าง เช่น สามารถใช้คอมพิวเตอร์ ติดต่อกันหรือใช้โทรสารและพูดโทรศัพท์ไปพร้อมกันได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เครื่องสื่อสารพิเศษ เช่น Video Conference ได้ด้วย

(๒) อุปกรณ์เชื่อมโยงระบบโทรคมนาคมหลักของกองทัพบก ได้แก่ วิทยุถ่ายทอดแบบ หลายช่องการสื่อสารย่านความถี่ UHF และ SHF (Microwave System), สายเคเบิล, สายเคเบิลใยแก้ว และการสื่อสารผ่านดาวเทียม เพื่อการเชื่อมต่อตู้สาขาโทรศัพท์ โดยจะเชื่อมต่อด้วยสัญญาณ ดิจิตอล ๒ Mbit/s และสูงกว่าเป็นหลัก ยกเว้นเมื่ออุปกรณ์เชื่อมต่อหรือตู้สาขาโทรศัพท์ไม่ทันสมัย หรือช่องทางการสื่อสารไม่เพียงพอจะใช้การเชื่อมโยงด้วยคู่สายเคเบิลโทรศัพท์

^{๑๘} ยงยุทธ นันทิทรภ, พันเอก, “การพัฒนาการสื่อสารของกองทัพบก”, รายงานวิจัย, หน้า ๒๑-๒๒.

(๓) อุปกรณ์สื่อสารปลายทางหลักที่ใช้ในกองทัพบก ได้แก่ โทรศัพท์, โทรสาร และ อุปกรณ์สื่อสารข้อมูล เพื่อให้หน่วยสามารถติดต่อราชการกันได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ตลอดจน เครื่องสื่อสารปลายทางเสริมที่ใช้งานในปัจจุบันได้แก่ระบบ Video Conference^{๑๙}

การวางแผนการสื่อสารเป็นกรรมวิธีที่ต่อเนื่องกันและมีความสำคัญต่อการรบของกองทัพไทย ประกอบด้วย การเตรียมการของผู้วางแผนสำหรับเหตุการณ์ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตระหว่าง การยุทธ์ที่กำลังดำเนินการอยู่ แผนการสื่อสารควรจะทันเวลา รอบคอบและอ่อนตัวพอเพียงที่จะรับ กับสถานการณ์ที่คาดไม่ถึง ปัจจัยต่างๆ ซึ่งควรจะได้พิจารณาในการจัดทำแผนนั้น ได้แก่ การประกอบ กำลัง ปัจจัยเกี่ยวกับเวลาและระยะทาง ภูมิศาสตร์ ขั้นตอนการปฏิบัติ การส่งกำลังบำรุงและ สิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับแม่เหล็กไฟฟ้า

(๑) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์

ก. คุณลักษณะทางภูมิศาสตร์ ของพื้นที่ปฏิบัติการจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับ ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีที่หน่วยทหารใช้และขึ้นอยู่กับแบบและขนาดของหน่วยทหารที่ใช้ในการ ปฏิบัติการยุทธ์ คุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้จะมีผลกระทบกระเทือนต่อเครื่องมือและบริการการสื่อสาร ตลอดจนการวางแผนการสื่อสารทางยุทธวิธีด้วยพื้นที่การยุทธ์แบบหนึ่งอาจจะอยู่ในพื้นที่แผ่นดินใหญ่ ทั้งหมด ส่วนพื้นที่การยุทธ์อีกแบบหนึ่งนั้นอาจครอบคลุมเอาเกาะต่างๆ ในมหาสมุทรไว้เป็นจำนวน มากก็ได้

๑) ในการยุทธ์ทางบกขนาดย่อมที่สำคัญ ดังในสงครามจำกัดเขตหรือใน สถานการณ์ที่ใกล้สงคราม กำลังที่เกี่ยวข้องอาจเป็นกำลังรบเฉพาะกิจขนาดกองทัพน้อยหรือกองทัพนามขนาดเล็กๆ พร้อมด้วยการสนับสนุนจากกองทัพเรือ และกองทัพอากาศ หรือการสื่อสารสำหรับการยุทธ์แบบนี้จะประกอบด้วยเครื่องมือทางยุทธวิธีจำนวนมากเชื่อมต่อผ่านทางระบบการสื่อสาร ป้องกันประเทศ (Defense Communications System) และต่อเข้าโดยตรงกับกองบัญชาการต่างๆ บนผืนแผ่นดินใหญ่ในสหรัฐอเมริกา

๒) ในการยุทธ์ทางบกขนาดใหญ่ที่สำคัญ ดังเช่นสงครามทั่วไปกำลังอาจ ประกอบด้วยกองทัพพันธมิตรจำนวนมากจำกัดอยู่ในยุทธบริเวณ การสื่อสารเพื่อสนับสนุนการยุทธ์แบบเป็นไปโดยกว้างขวางและซับซ้อนมาก

๓) การยุทธ์ในพื้นที่ที่เป็นมหาสมุทร ข้อจำกัดต่างๆ อันเกิดจากพื้นน้ำอัน กว้างใหญ่มีผลอย่างมากต่อการจัดกำลัง และการดำเนินกลยุทธ์ ถ้าหากการประกอบกำลังนั้น ประกอบด้วยกำลังรบเฉพาะกิจ หรือกองบัญชาการประจำพื้นที่ต่างๆ เครื่องมือสื่อสารที่ใช้เชื่อมต่อ หน่วยต่างๆ จะต้องประกอบด้วยวงจรวิทยุไกลโพ้นล้วนๆ โดยมากแล้วการเชื่อมโยงของข่ายงาน

^{๑๙} กองยุทธการและการข่าว, “เอกสารแนะนำกิจการ กรมการทหารสื่อสาร ในการเยี่ยมชมของ นนร. ชั้นปีที่ ๔ รร. จปร.”, (กรุงเทพมหานคร: กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๔๘). (อัคราณา)

สื่อสารรอบโลกทำให้เกิดเป็นวงจรโกลบอลขึ้นตั้งแต่ในบางกรณีเจ้าหน้าที่สื่อสารของยุทธบริเวณอาจออกแบบสร้างวงจรเหล่านี้ขึ้นก็ได้

ข. สภาพของลมฟ้าอากาศ ในพื้นที่การยุทธ์แห่งใดแห่งหนึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการวางแผนการสื่อสารทางยุทธ์วิธีก็ได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องจริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ทะเลทราย, พื้นที่เขตร้อน และพื้นที่แถบขั้วโลก ซึ่งปัญหาในการป้องกันเครื่องมือและเจ้าหน้าที่ที่จะเกิดขึ้นเป็นพิเศษ ตลอดจนถึงปัญหาในการสร้าง การปฏิบัติงาน และการบำรุงรักษาระบบและอุปกรณ์การสื่อสาร

ค. ภูเขา, พื้นที่ราบ, พื้นที่เป็นคลื่น , ลำน้ำ และป่าก็เป็นปัญหามากมายที่ผู้วางแผนการสื่อสารทางยุทธ์วิธีจะต้องพิจารณาเช่นเดียวกัน ลักษณะของภูมิประเทศเหล่านี้อาจก่อให้เกิดข้อยุ่งยากหรือข้อดีก็ได้ ทั้งนี้ย่อมแล้วแต่ที่ตั้งของสิ่งดังกล่าวแล้ว

ง. เจ้าหน้าที่วางแผนการสื่อสาร จะต้องพิจารณาถึงเครื่องมือต่างๆ ในท้องถิ่นด้วย ในกรณีรวมทั้งเส้นทางคมนาคม, อุปกรณ์การขนส่ง, เครื่องมือสื่อสารของพลเรือน และสิ่งที่เป็นประโยชน์อื่นๆ

(๒) ปัจจัยเกี่ยวกับหน่วยทหารและการจัดกำลัง

ก. หน่วยทหารต่างๆ ซึ่งแบ่งมอบให้แก่หน่วยกำลังรบทางทหารเพื่อปฏิบัติการทางยุทธ์วิธีนั้น จะต้องได้มีการเพิ่มกำลังตามหลักยุทธศาสตร์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจของหน่วยได้เป็นส่วนรวมการประกอบกำลัง, การวางกำลังและความเร็วในการปฏิบัติการตามที่คาดไว้จะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการคล่องตัวความอ่อนตัวและเวลาต่อผู้วางแผนการสื่อสาร ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ มักจะเป็นพื้นฐานในการพิจารณาเกี่ยวกับเครื่องมือสื่อสารประเภทวิทยุและสายสำหรับวางแผนในการจัดตั้งระบบการสื่อสารขั้นต่างๆ อีกด้วย

ข. ขนาดของกำลังรบ ซึ่งพิจารณาได้จากบัญชีหน่วยทหาร จะแสดงให้เห็นทราบถึงปริมาณกำลังพลซึ่งเป็นผู้ใช้ระบบการสื่อสารมีอัตราส่วนสัมพันธ์ที่แน่นอนอยู่หนึ่งระหว่างปริมาณกำลังพลและจำนวนช่องการสื่อสารที่ต้องการใช้ความสัมพันธ์นี้อาจใช้ในการวางแผนอย่างหยาบๆ เพื่อหาความต้องการของช่องการสื่อสารระยะไกลได้

(๓) ปัจจัยเกี่ยวกับเวลา-ระยะทาง

ก. ในการวางแผนการสื่อสารนั้น จะต้องพิจารณาถึงเวลา ระยะทางอย่างรอบคอบจังหวะการปฏิบัติการของสงครามสมัยใหม่ทำให้เกิดความต้องการระบบการสื่อสารที่ไวใจได้ ซึ่งจะต้องสามารถจัดสร้างและเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว

ข. การสงครามสมัยใหม่ จะต้องทำให้ทัดเทียมถึงแนวปฏิบัติทางยุทธศาสตร์ ซึ่งมุ่งต่อพื้นที่การยุทธ์ขนาดใหญ่จะต้องกระจายกำลังออกมากขึ้น เพื่อเป็นการลดขนาดเป้าหมายของอาวุธนิวเคลียร์ให้เล็กลง และเพื่อให้ทัดเทียมกับความรวดเร็วในการดำเนินการยุทธ์ที่เพิ่มขึ้นของ

หน่วยกำลังภาคพื้นดินเคลื่อนที่เร็วขนาดใหญ่ จะต้องใช้วิทยุถ่ายทอดและระบบคลื่นพาห์อย่างกว้างขวางกับทั้งจะต้องใช้เครื่องปลายทาง เครื่องซ้ำสัญญาณ เครื่องสลับสายชนิดเคลื่อนที่และ/หรือที่พร้อมที่จะบรรทุกไปได้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อมิให้การสื่อสารชะงักลงในระหว่างที่หน่วยทหารเคลื่อนที่เร็วมากกระจายอยู่ห่างไกลกัน

ค. จะต้องพัฒนาระบบการสื่อสาร ที่จะใช้กับหน่วยกำลังทางยุทธวิธีให้สอดคล้องกับขั้นตอนของความคิดหน้าในการปฏิบัติทางยุทธวิธี ฉะนั้นจะต้องพิจารณาในเรื่องจังหวะ เวลา เนื่องจากเวลาที่มีอยู่ระหว่างขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญๆ จะให้ผลอย่างสำคัญยิ่งในการเลือกเครื่องมือสื่อสาร เพื่อใช้ระหว่างขั้นตอนการรบแต่ละขั้น

(๔) ปัจจัยต่างๆ ตามขั้นตอนปฏิบัติทางทหาร

โดยปกติแล้วการปฏิบัติทางทหารนั้นจะดำเนินเป็นขั้นๆ เพื่อให้เกิดปัจจัยทางเวลา และระยะทางสำหรับใช้วางแผนการปฏิบัติทางทหารที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ ห้วงเวลาของการวางแผนที่ได้ส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับขนาดของการยุทธ์

ก. การวางแผนการสื่อสารอย่างละเอียดในพื้นที่การยุทธ์ที่อาจเป็นไปได้ทั้งหมด จะต้องให้ทันสมัยอยู่เสมอ และจะต้องทำให้เหมาะกับการวางแผนยุทธการ เพื่อให้แน่ใจว่าเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์การสื่อสารจะต้องมาถึงตามเวลาและสถานที่เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร

ข. การประสานงานอย่างใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่วางแผนทั้งหมดเป็นปัจจัยสำคัญในการวางแผนการสื่อสาร การประสานงานนี้นับว่าเป็นสิ่งพึงประสงค์อย่างยิ่งระหว่างกองบัญชาการของหน่วยขนาดใหญ่ และหน่วยรบต่าง ที่ทำการเข้าตี เพื่อให้มั่นใจว่าระบบการสื่อสารทางยุทธวิธีได้รับการเพิ่มเติมและค่อยๆ ถูกทดแทนด้วยการสื่อสารของหน่วยทหารสื่อสารในเมื่อหน่วยรบต่างๆ ได้เคลื่อนที่ไปข้างหน้าแล้ว

ค. ความอ่อนตัวในการวางแผน ก็เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่เจ้าหน้าที่วางแผนการสื่อสารจะต้องพิจารณาแผนการสื่อสารเบื้องต้นที่จัดทำขึ้นก่อนการยุทธ์นั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอระหว่างการยุทธ์ทั้งนี้เพื่อให้มีการบรรลุถึงความต้องการทางการสื่อสารของหน่วยรบและหน่วยสนับสนุนต่างๆ ซึ่งเพิ่มจำนวนขึ้นในพื้นที่การยุทธ์ที่ขยายตัวออกไป

(๕) ปัจจัยในการส่งกำลังบำรุง

ปัจจัยในการส่งกำลังบำรุงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งสำหรับเจ้าหน้าที่วางแผนการสื่อสาร ทั้งนี้เนื่องด้วยเหตุผล ๒ ประการ

ก. แนวทางปฏิบัติในการเพิ่มอำนาจการยิง, ความรวดเร็วในการดำเนินกลยุทธ์ และการกระจายกำลังในพื้นที่การยุทธ์ทำให้เกิดความต้องการเกี่ยวกับเครื่องอำนวยความสะดวกในการส่งกำลังบำรุงสูงขึ้น ความต้องการที่เพิ่มขึ้นย่อมมีผลต่อขนาดและความซับซ้อนของการสื่อสารทางยุทธวิธีที่ใช้สนับสนุนสถานที่ตั้งทางการส่งกำลังบำรุงต่างๆ

ข. ความมีพร้อมที่จะใช้งานได้ ความรวดเร็วและความจุของเครื่องมือขนส่งอาจจำกัดปริมาณของเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ซึ่งสามารถจะเคลื่อนที่เข้าไปได้และเคลื่อนย้ายอยู่ภายในพื้นที่ปฏิบัติการได้ เครื่องมือขนส่งมักมีความจำกัดเสมอ และระบบการสื่อสารจะต้องเลือกให้เหมาะสมตามน้ำหนักของอุปกรณ์ที่ได้รับมาจากการเปรียบเทียบกับเหล่า และสายบริการอื่นๆ ทั้งหมด ดังนั้นเจ้าหน้าที่วางแผนการสื่อสารจะต้องเลือกอุปกรณ์สื่อสารที่มีขนาดเล็กๆ และน้ำหนักเบาๆ ซึ่งสามารถทำการสื่อสารได้พอเพียง โดยมีขนาดและน้ำหนักเพียงน้อยๆ ตัวอย่างเจ้าหน้าที่วางแผนการสื่อสารอาจพิจารณาใช้ระบบวิทยุถ่ายทอดหลายช่องการสื่อสาร และระบบคลื่นพาห์แถบความถี่กว้างเพื่อให้มีช่องการสื่อสารเท่าที่จำเป็นโดยใช้อุปกรณ์ที่มีน้ำหนักน้อยที่สุด

(๖) ปัจจัยแวดล้อมแม่เหล็กไฟฟ้า

ก. การประสานงานของการสื่อสารทางยุทธวิธี, สงครามอิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ นับว่าสำคัญอย่างยิ่ง ต่อความสำเร็จผลทางการปฏิบัติทางยุทธ เนื่องจากมีความคล้ายคลึงทางเทคนิคเบื้องต้น ดังนั้นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ไม่ถูกต้องอาจจะรบกวนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่นได้ และทำให้เกิดการเสียหายแก่ระบบการสื่อสารส่วนรวมในส่วนที่สำคัญได้ การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีการประสานงานในระดับฝ่ายอำนวยการเป็นอย่างดี เพื่อหลีกเลี่ยงการรบกวนกันเองให้น้อยลง

ข. ควรจะวางแผนอันเหมาะสม เพื่อให้เครื่องปล่อยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นประโยชน์ในการใช้งานเฉพาะระบบต่างๆ ซึ่งจะสนับสนุนการปฏิบัติภายในวงจำกัดของเครือความถี่แม่เหล็กไฟฟ้าที่ใช้ร่วมกันได้เท่านั้น จะต้องมีการใช้เทคนิคในการปฏิบัติและควบคุมทางการบังคับบัญชาอย่างถูกต้อง เพื่อหลีกเลี่ยงการขยายขอบเขตแห่งการใช้เครื่องวิทยุจนมากเกินไปซึ่งจะทำให้เสียผลเป็นส่วนรวมภายหลังได้

ค. เพื่อจะลดการรบกวนกันเอง และเพื่อให้มีความอ่อนตัวในการปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การวางแผนจะต้องเก็บเครื่องสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้บางส่วนเพื่อใช้แก้ปัญหา หลักการนี้นอกจากใช้บังคับเครื่องมือสื่อสารโดยเฉพาะแล้ว ควรจะต้องพิจารณาใช้กับเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ อีกด้วย^{๒๐}

^{๒๐} กองทัพบก, คู่มือราชการสนาม ว่าด้วยหลักนิยามการสื่อสารกองทัพบก, หน้า ๘๘-๙๒.

๒.๔ ยุทธวิธีของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑

๒.๔.๑ ด้านกำลังพล

นโยบาย ระเบียบ และหลักการต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการกำลังคนที่กำหนดไว้นั้น ก็เพื่อให้มีการใช้แหล่งกำลังคนที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การจัดการกำลังพล นั้นก็คือ ความพยายามที่จะปรับปรุงนโยบายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดงานสำหรับแต่ละบุคคลที่ประกอบกันขึ้นเป็นแหล่งกำลังคน ให้สามารถปรับปรุงความสามารถของตนให้ดีขึ้นได้ หลักการจัดการกำลังพลของกองทัพไทย คือ การนำทรัพยากรบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาคุณลักษณะเป็นรายบุคคล นโยบายกำลังพลที่ดีที่สุดย่อมไม่บังเกิดผลแต่อย่างใด ถ้าหากไม่นำไปใช้ด้วยความรอบคอบและความเข้าใจอย่างถ่องแท้ การจัดการกำลังพลนี้จะพัฒนานโยบายและมาตรฐานต่างๆ เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการต่อบุคคลนั้นปฏิบัติไปโดยเท่าเทียมกัน แต่การนำเรื่องเหล่านี้ไปใช้นั้นต้องแล้วแต่สภาพการณ์ของแต่ละบุคคลและความต้องการทางทหาร

เพื่อให้มีการใช้แหล่งกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพ นายทหารกำลังพลช่วยผู้บังคับบัญชาในการบริหารงานของหน่วยในเรื่องเกี่ยวกับกำลัง, กำลังทดแทน, วินัย กฎ ข้อบังคับและคำสั่ง, เซลยศึก, ทะเบียนศพ, ขวัญและการบริการกำลังพล, การดำเนินการกำลังพล, การจัดการภายในกองบัญชาการ, กำลังพลเรือน, เบ็ดเตล็ด ตลอดจนเรื่องภารกิจอื่นๆ ที่มีได้มอบหมายให้ฝ่ายอำนวยการอื่นๆ รับผิดชอบ ด้วยบทบาทของการวางแผน การประสานงาน และการกำกับดูแล การที่จะทำให้บทบาทดังกล่าวเป็นไปอย่างสมบูรณ์นั้น นายทหารกำลังพลจะต้องยึดถือปฏิบัติ ดังนี้

(๑) การให้ข่าวสาร ข่าวสารที่นายทหารกำลังพลเสนอให้ผู้บังคับบัญชาทราบนั้น คือ ข่าวสารที่ผู้บังคับบัญชาจำเป็นต้องรู้เพื่อจะได้ทราบสถานการณ์กำลังพลที่เป็นอยู่ขณะนั้น และเพื่อจะได้นำมาใช้ในการตกลงใจได้อย่างถูกต้อง ข่าวสารต่างๆ ที่เสนอผู้บังคับบัญชาจะต้องได้มีการวิเคราะห์และประมวลเข้าให้ได้ข้อเท็จจริงที่สำคัญ ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อภารกิจเท่านั้น ในทำนองเดียวกันนายทหารกำลังพลจะต้องให้ข่าวสารแก่นายทหารฝ่ายอำนวยการอื่นๆ และหน่วยต่างๆ ตามความต้องการของเหล่านั้น เพื่อให้เป็นข้อพิจารณาในการทำประมาณการ ทำแผน และในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ ให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

(๒) การทำประมาณการ ในฐานะเป็นที่ปรึกษาของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับเรื่องกำลังพลนั้น นายทหารกำลังพลจะต้องเป็นผู้วิเคราะห์สถานการณ์ในเรื่องกำลังพลโดยต่อเนื่อง และจะต้องพร้อมที่จะช่วยเหลือในการประมาณสถานการณ์ของผู้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลา เพื่อนายทหารกำลังพลจะได้นำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะต่อผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการอื่นๆ ในเรื่องเกี่ยวกับกำลังพล อันจะเป็นเหตุสนับสนุนหนทางปฏิบัติ ที่กำหนดขึ้นว่าควรจะปฏิบัติได้หรือไม่ เพียงใด ในทัศนะของ

กำลังพลหลังจากได้รับแนวทางในการวางแผนจากผู้บังคับบัญชาแล้ว นายทหารกำลังพลจะต้องทำประมาณการกำลังพลโดยละเอียดด้วย

(๓) ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนายทหารกำลังพลทำประมาณกำลังพลโดยพิจารณาหนทางปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดที่จะสามารถปฏิบัติได้อย่างรอบคอบ และคาดว่าจะสามารถดำเนินการไปได้จนบรรลุภารกิจด้วยดี ในด้านกำลังพลแล้ว นายทหารกำลังพลจะนำหนทางปฏิบัติที่เหมาะสมดังกล่าวเสนอแนะแก่ผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาว่าข้อเสนอแนะของนายทหารกำลังพลจะสามารถนำไปปฏิบัติอย่างได้ผลดีหรือไม่เพียงใด ทั้งนี้เพราะหนทางปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดด้านกำลังพลอาจจะไม่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับหนทางปฏิบัติของฝ่ายอำนวยการอื่น หรือแนวความคิดของผู้บังคับบัญชาได้กำหนดเอาไว้ล่วงหน้าในใจ หากผู้บังคับบัญชาไม่เห็นชอบกับหนทางปฏิบัติที่นายทหารกำลังพลเสนอแนะในเบื้องต้น นายทหารกำลังพลก็พร้อมที่จะเสนอแนะหนทางปฏิบัติที่ดีที่สุดอีกหนทางหนึ่งให้ผู้บังคับบัญชาเลือก โดยปกติแล้วนายทหารกำลังพลควรให้ข้อเสนอแนะในลักษณะที่ผู้บังคับบัญชาอนุมัติหรือไม่อนุมัติตามข้อเสนอแนะเท่านั้น

(๔) การจัดทำและการแจกจ่ายแผน/คำสั่ง แผนกำลังพลนั้นอาศัยข้อตกลงใจของผู้บังคับบัญชาเป็นหลัก โดยปกตินายทหารกำลังพลมักจะได้เริ่มทำแผนของตนมาตั้งแต่ก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะตกลงใจแล้ว การปฏิบัติต่อไปก็เพียงแต่ปรับปรุงตามความจำเป็น เพื่อสนับสนุนข้อตกลงใจของผู้บังคับบัญชาให้ดีที่สุดเท่านั้น แผนกำลังพลนั้นควรจะได้มีการตรวจสอบใหม่อยู่เสมอเมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ให้เป็นที่น่าพอใจว่าแผนกำลังพลนั้นเหมาะสมที่จะสนับสนุนภารกิจของหน่วยที่เป็นอยู่ปัจจุบันและไม่ขัดกับนโยบายที่ใช้อยู่ในขณะนี้ด้วย

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้อนุมัติแผนนั้นแล้ว การส่งไปยังหน่วยรองต่างๆ อาจทำได้ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

- ๑) คำสั่งการช่วยรบ
- ๒) สารสั้น
- ๓) การประชุม
- ๔) ประกาศ, หนังสือเวียน, หนังสือราชการและคำชี้แจง
- ๕) ในหัวข้อธุรการและการส่งกำลังบำรุงของคำสั่งยุทธการ
- ๖) เป็นอนุผนวกประกอบคำสั่งยุทธการหรือคำสั่งช่วยรบ

การทำและแจกจ่ายคำสั่งช่วยรบ ย่อมอยู่ในความรับผิดชอบของนายทหารส่งกำลังบำรุงสำหรับนายทหารกำลังพล ทำคำสั่งการช่วยรบเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับกำลังพลให้กับนายทหารส่งกำลังบำรุง

(๕) การกำกับดูแล นายทหารกำลังพลจะต้องให้ผู้บังคับบัญชาเชื่อถือได้ว่าในเรื่องกำลังพลที่เกี่ยวกับแผน, นโยบาย, คำสั่ง, คำแนะนำ ได้สนับสนุนและสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยอย่าง

ถูกต้องเหมาะสมแล้ว นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของแผน นโยบายและคำสั่งนั้นๆ อยู่เสมอ เพื่อเสนอให้ผู้บังคับบัญชาได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นายทหารกำลังพลจะปฏิบัติหน้าที่นี้ได้โดยการกำกับดูแล ซึ่งกระทำได้โดยการเยี่ยมเยียนด้วยตนเอง การตรวจหน่วยและการศึกษาพิจารณาจากรายงานต่างๆ นายทหารกำลังพลจะต้องพึงระลึกว่าตนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือมิใช่ผู้คอยตำหนิ ด้วยการหมั่นตรวจตราการปฏิบัติในเรื่องของกำลังพลอยู่เสมอเท่านั้นที่นายทหารกำลังพลจะสามารถกำกับดูแลกิจการต่างๆ ให้เหมาะสมเรียบร้อยและสามารถที่จะทราบประสิทธิภาพของทหารแต่ละบุคคลซึ่งจะเป็นผลมาถึงประสิทธิภาพของหน่วยเป็นส่วนรวมได้^{๒๑}

๒.๔.๒ ปัญหาและอุปสรรคด้านกำลังพล

กองทัพบก มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพบกตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ มีพันธกิจที่สำคัญ ๒ ประการ พันธกิจแรกคือ การเตรียมกำลังด้วยการพัฒนาขีดความสามารถในด้านต่างๆ คือ ด้านโครงสร้างกำลังด้านความพร้อมรบ ทั้งกำลังพล ยุทโธปกรณ์ การฝึกศึกษา และแผนปฏิบัติการ ด้านความต่อเนื่องในการรบ และด้านความทันสมัย พันธกิจประการที่สองคือ การใช้กำลัง ซึ่งประกอบด้วย การป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอก การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และการพัฒนาประเทศ รวมถึงการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งทุกส่วนราชการของกองทัพบกที่จัดตั้งขึ้นมีความมุ่งหมายเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุตามพันธกิจดังกล่าวนี้ แต่การที่จะปฏิบัติงานให้เป็นผลสำเร็จได้ดีหรือไม่เพียงใด กำลังพลนับว่าเป็นปัจจัยหลัก การปฏิบัติงานทางทหารนั้น ผู้บังคับบัญชาย่อมเป็นผู้รับผิดชอบกิจการทั้งปวงที่หน่วยได้กระทำไป ไม่ว่างานนั้นจะสำเร็จหรือล้มเหลว ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้รับผิดชอบการใช้กำลังพลและยุทโธปกรณ์ เพื่อปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบอย่างมีประสิทธิภาพ ในกองทัพบกหน่วยตั้งแต่ระดับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป จะจัดให้มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายกำลังพลเป็นผู้ช่วยเหลือผู้บังคับหน่วยในงานที่เกี่ยวข้องกับสายงานกำลังพล^{๒๒}

อัตราเจ้าหน้าที่กำลังพลของกองทัพบก ได้จัดไว้ในหน่วยต่างๆ ของกองทัพบกตั้งแต่หน่วยสูงสุดในกองบัญชาการกองทัพบกจนถึงหน่วยต่ำสุด คือ หน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่า ดังนี้

(๑) หน่วยในกองบัญชาการกองทัพบก มีผู้ช่วยเสนาธิการทหารบกฝ่ายกำลังพล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายกำลังพลที่มีตำแหน่งสูงสุดในกองทัพบกและมีเจ้ากรมกำลังพลทหารบก เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายอำนวยการหลัก รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการกำลังพลทั้งปวงของกองทัพบก

^{๒๑} กรมการทหารสื่อสาร, “การกำลังพล”, (กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนทหารสื่อสาร กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๔๓). (อัดสำเนา)

^{๒๒} หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน, คู่มือกำลังพลสำรอง, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๕๔), หน้า ๕.

(๒) หน่วยระดับกองทัพอากาศ และเหล่าสายวิทยาการ จัดให้มีนายทหารฝ่ายเสนาธิการ ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายกำลังพล โดยระดับ ทท. มี ผอ.กกพ. เหล่าสายวิทยาการ มี ผอ./ทก.กกพ. และ กองพล มี นท.สธ.๑

(๓) หน่วยกำลังระดับ กรม กองพัน หรือเทียบเท่า จะมีนายทหารธุรการกำลังพล เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับกำลังพลของหน่วยหรือเรียกว่า นายทหารกำลังพล หรือนายทหารฝ่ายกำลังพล นั้นนับว่าเป็นปัจจัยหลักของกองทัพบก ในอันที่จะดำรงอยู่และปฏิบัติการตามภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จ การที่จะให้ได้กำลังพลเข้ามาอยู่ในกองทัพบก ก็จะต้องมีการจัดหากำลังพล แต่การจัดหากำลังพลนั้นไม่เหมือนกับการจัดหาสิ่งของและยุทธโปกรณ์ เพราะว่าคนเป็นสิ่งที่มีความมีชีวิตจิตใจ การจะจัดหาที่ดี การจะปรับปรุงให้มีคุณภาพตามที่ต้องการที่ดี การจัดการให้เหมาะสมก็ดี ตลอดจน การบริการ จะกระทำเช่นสิ่งของและยุทธโปกรณ์มิได้ หลักการดำเนินการเกี่ยวกับกำลังพล เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับคน ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีลักษณะอ่อนตัว และอาศัยปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา เป็นเครื่องประกอบ

มูลฐานสำคัญที่จะใช้เป็นหลักพิจารณาในการจัดหากำลังพลของหน่วยต่างๆ ในยามปกติ คือ อัตราอนุมัติบรรจุกำลังพลของหน่วยต่างๆ ในยามปกติ ซึ่งกรมยุทธการทหารบก เป็นผู้กำหนดแต่ในยามสงครามย่อมถือเอามูลฐานตามอัตรากำลังยามสงครามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้ว อัตราากำลังพลเป็นข้อมูลเบื้องต้นอันจะพิจารณาได้ว่าความต้องการกำลังพลแต่ละประเภทมีเท่าใด คุณภาพที่ต้องการมีเพียงใด รักษายอดกำลังพลของหน่วยต่างๆ ให้มีความพร้อมรบตามความจำเป็นทางด้านยุทธการ โดยกำหนดความเร่งด่วนในการจัดหา และบรรจุกำลังพล ให้กับหน่วยต่างๆ คือ ลำดับที่ ๑ หน่วยพร้อมรบเคลื่อนที่เร็วของ ทบ. และหน่วยพร้อมรบอื่นๆ ในส่วนกำลังรบและส่วนสนับสนุนการรบ ลำดับที่ ๒ หน่วยอื่นๆ ที่เหลือ จะเห็นได้ว่า การรักษายอดกำลังพลนั้นมีความสำคัญ ทบ. จึงได้มีการกำหนดมาตรการรักษายอดกำลังพลที่เกี่ยวกับการบรรจุทดแทน ๒ กรณี คือ กรณีแรก การบรรจุทดแทนการสูญเสีย โดยกำหนดให้สามารถบรรจุกำลังพลทดแทนกำลังพลที่สูญเสียได้ทันที โดยใช้งบประมาณของกำลังพลที่สูญเสียในสัดส่วน ๑ ต่อ ๑ หรือมากกว่า ขึ้นอยู่กับงบประมาณ และสถานภาพกำลังพล และกรณีที่ ๒ หากหน่วยมียอดกำลังพลลดลงอย่างมีนัยสำคัญจากมาตรการภาครัฐและ กห. แล้ว จะมีการจัดหากำลังพลทดแทนเพื่อรักษายอดกำลังพลให้กับหน่วย โดยกำหนดความเร่งด่วนในการบรรจุทดแทนให้กับหน่วยที่สูญเสียกำลังพลจากมากไปน้อย^{๒๔}

^{๒๓} สุรเดช เพ็ญเจริญ, พล.ต., “แผนพัฒนาการศึกษากำลังพลยามปกติ”, (กรุงเทพมหานคร: กรมกำลังพลทหารบก, ๒๕๕๖). (อรรถาธิบาย)

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน. (อรรถาธิบาย)

จากงานวิจัยของ พ.ท.หญิง ดร.อมรรักษ์ บุนนาค เรื่องประชากรกับพลังอำนาจทางทหาร: ผลกระทบต่อโครงสร้างกำลังพลกลาโหมของไทย พบว่าโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นปัจจัยนำเข้าสู่กิจการทหาร ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างกำลังพลของกระทรวงกลาโหมทั้งทางตรงและทางอ้อมแบ่งเป็นระยะดังนี้

(๑) ผลกระทบโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันครอบคลุมระยะเวลา ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๒) พบว่ากลุ่มอายุที่เริ่มเป็นชายฉกรรจ์มีจำนวนลดลง (อายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์) ขณะที่จำนวนผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปี หรือกลุ่มประชากรที่อยู่ในช่วงวัยหลังเกษียณเป็นต้นไป มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วนที่ทำให้ประชากรไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์จะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ คือ การมีจำนวนผู้สูงอายุมากถึง ร้อยละ ๑๔ ของจำนวนประชากรทั้งหมด และสัดส่วนของวัยแรงงานที่ลดลงทำให้สัดส่วนค่าจ้างผู้สูงอายุ ลดลงอย่างมากกล่าวคือวัยแรงงาน ที่เป็นปัจจัยนำเข้าสู่กิจการทหารจะถูกแบ่งไปดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวหรือแม้แต่ในสังคมโดยรวม

(๒) ผลกระทบในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๗) จะเห็นเด่นชัดขึ้น เมื่อจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่าจำนวนเด็ก คือ ร้อยละ ๑๙.๘ ขณะที่ กลุ่มวัยเด็กมีเพียงร้อยละ ๑๖ โดยเด็กเกิดใหม่จะลดลง เหลือจะมีเด็กเกิดน้อยกว่า ๗ แสนรายต่อปี แม้ว่าสัดส่วนของวัยแรงงานจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนักนั้นหมายถึงขนาด และจำนวนชายฉกรรจ์ที่จะเข้าสู่กิจการทหารโดยทั่วไปยังเพียงพอ แต่สัดส่วนค่าจ้างผู้สูงอายุลดลงมาก โดยผู้สูงอายุ ๑ คน จะมีวัยแรงงานค่าจ้างเพียง ๓.๒ คน เท่านั้น สิ่งนี้เองที่จะเพิ่มความเข้มข้นในการแข่งขันขององค์กรต่างๆ เพื่อคัดเลือกวัยแรงงานที่มีคุณภาพ

(๓) ผลกระทบในช่วง ๒๐-๓๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๗๗-๒๕๘๗) ข้างหน้าประเทศไทยจะมีโครงสร้างประชากรที่เป็นลักษณะของสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในระดับสูง ขณะที่ ปัจจัยนำเข้าแก่กิจการทหารหรือกลุ่มชายฉกรรจ์เริ่มเข้าสู่ภาวะไม่เพียงพอ ในกรณีที่กลาโหมยังคงไว้ซึ่งระดับ และจำนวนกำลังพลกองประจำการ หรือจำนวนของการเกณฑ์ที่ ณ ระดับเดิม เช่นในอดีตที่ผ่านมา นอกจากนี้การที่มีเด็กเกิดน้อยทำให้เกิดลักษณะที่เรียกว่า Golden Child ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศที่มีอัตราการเกิดต่ำ เช่น ประเทศเยอรมนี และประเทศสิงคโปร์ ดังนั้น การใช้แรงงานของประชากรในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่เป็น Golden Child ต้องเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น โดยเฉพาะ ด้านการสูญเสียบุคลากรจากการฝึกทางยุทธวิธี หรือการฝึกทางทหารต่างๆ เพราะเมื่อเกิดการสูญเสียจะส่งผลกระทบต่อการยอมรับของสังคมโดยรวมและอาจถึงขั้นต่อต้านองค์กรทางทหารได้^{๒๕}

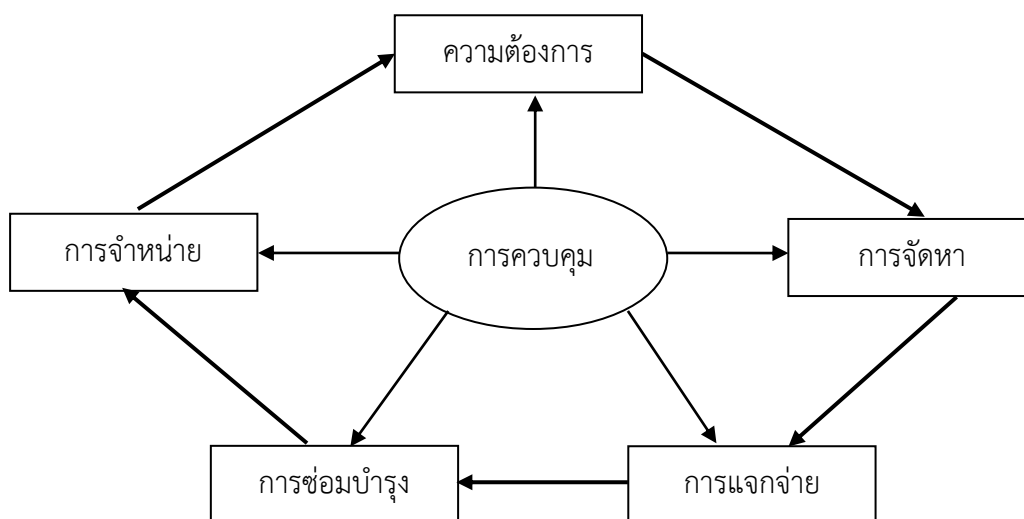
^{๒๕} อมรรักษ์ บุนนาค, พ.ท.หญิง ดร., “ประชากรกับพลังอำนาจทางทหาร: ผลกระทบต่อโครงสร้างกำลังพลกลาโหมของไทย”, *เสนาริปัตยกรรม*, ปีที่ ๖๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๗).

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรของประเทศไทยทำให้เห็นแนวโน้มเกี่ยวกับขนาดและจำนวนของชายวัยฉกรรจ์ที่เริ่มเข้าสู่วัยแรงงาน และเป็นปัจจัยนำเข้าสู่กิจการทหาร หรือ กำลังพลของกลาโหมในภาพรวมได้ แม้การลดลงของจำนวนชายฉกรรจ์ดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงในระยะเวลานี้ใกล้เคียง หากแต่ผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในภาพรวมของประเทศไทยในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตที่จะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุสามารถส่งผลกระทบต่อปัจจัยนำเข้าสู่กิจการทหารโดยเฉพาะในเรื่องของการแข่งขันในด้านคุณภาพของชายไทยที่มีอายุย่างเข้าสู่วัยแรงงานเพื่อเข้ารับการฝึกและเรียนรู้เทคโนโลยีทางทหารที่เปลี่ยนไปในโลกปัจจุบัน

๒.๔.๓ ด้านการส่งกำลัง

การส่งกำลัง หมายถึง การปฏิบัติการในเรื่อง ความต้องการ การจัดหา การแจกจ่าย และการจำหน่ายสิ่งอุปกรณ์ (สป.) รวมทั้งการควบคุมการปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าว^{๒๖}

วงรอบการส่งกำลัง หมายถึง การปฏิบัติการต่อสิ่งอุปกรณ์ (สป.) ตามลำดับขั้นตอน คือ การกำหนดความต้องการ การจัดหา การแจกจ่าย การซ่อมบำรุง และการจำหน่าย ซึ่งการดำเนินงานทุกขั้นตอน ตามวงรอบทั้ง ๕ งาน จะต้องมีการควบคุมทุกขั้นตอนการปฏิบัติ^{๒๗}

ภาพที่ ๒.๒ วงรอบการส่งกำลัง

^{๒๖} กองทัพบก, *หลักการทั่วไปของการส่งกำลัง*, (กรุงเทพมหานคร: แผนกวิชาการส่งกำลังและการซ่อมบำรุง สาย ส., ๒๕๔๔), หน้า ๑๒.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒.

วงรอบการส่งกำลัง จะเริ่มต้น ณ จุดใดก็ได้ แต่โดยปกติ ความต้องการจะเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งกำลัง ความต้องการจะเกิดขึ้น ก็ต่อเมื่อมีความขาดแคลน ซึ่งหมายถึงไม่มีหรือมีไม่พอ เมื่อเกิดความขาดแคลน ก็จะต้องมีการกำหนดความต้องการหรือคำนวณความต้องการเพื่อการจัดหา เมื่อจัดหาเสร็จ สป. ก็จะเข้าสู่ระบบการแจกจ่าย คำว่า “การแจกจ่าย” หมายถึง การรับ, การเก็บรักษา, การจ่าย และการส่ง สป. ดังนั้น หลังจากการจัดหา ก็จะมีการรับ สป. เข้ามาเก็บรักษาในคลัง แล้วก็จ่ายให้แก่หน่วยใช้ การที่ สป. จะไปถึงหน่วยใช้ ก็จะต้องมีการขนส่ง เมื่อ สป. ไปอยู่ในครอบครองของหน่วยใช้ก็จะต้องมีการซ่อมบำรุง ความหมายของ คำว่า “การซ่อมบำรุง” มีความหมายเป็นสองนัย กล่าวคือนัยแรก เป็นการปรนนิบัติบำรุง สป. ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ไม่ชำรุด นัยที่สอง เมื่อ สป.ชำรุด ก็ต้องทำให้กลับคืนสู่สภาพที่ใช้การได้ ถ้าทำให้คืนสู่สภาพที่ใช้การไม่ได้ ก็ต้องขจัดออกไปจากระบบ คือ การจำหน่าย เมื่อมีการจำหน่ายก็จะทำให้เกิดความขาดแคลนอีก หมุนเป็นวงรอบเช่นนี้ตลอดไป

๒.๔.๓.๑ ความต้องการการส่งกำลัง

ความต้องการ หมายถึง การกำหนดหรือการเสนอคำขอในเรื่อง สป. ตามจำนวน และตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งความต้องการนี้แบ่งออกได้ ๔ ประเภท คือ

(๑) ความต้องการขั้นต้น ได้แก่ ความต้องการ สป. ที่ทหารหรือหน่วยต้องการมีไว้เพื่อปฏิบัติภารกิจของตน ซึ่ง สป.นั้นๆ ยังไม่เคยได้รับมาก่อน และเป็นความต้องการ สป. ในกรณีดังต่อไปนี้-

- ก) การรับทหารเข้าประจำการใหม่
- ข) การจัดตั้งหน่วยใหม่
- ค) การกำหนดมาตรฐาน สป. ใหม่
- ง) การเพิ่มจำนวน และรายการเนื่องจากการแก้อัตรา
- จ) รายการที่ได้รับอนุมัติให้จ่ายครั้งแรกแก่หน่วยที่ยังไม่ได้รับอนุมัติอัตรา
- ฉ) รายการที่ได้รับอนุมัติให้จ่ายครั้งแรก ซึ่งเกินจำนวนจากอัตรา
- ช) การอนุมัติจ่าย สป. ใหม่ เพื่อทดแทน สป. เดิมที่ยังใช้ราชการได้ ซึ่งได้รับคืนจากหน่วยทหาร
- ซ) การจ่ายครั้งแรกให้แก่หน่วยนอก ทบ. คำสั่ง ทบ.

(๒) ความต้องการทดแทน ได้แก่ ความต้องการเพื่อทดแทน สป. ที่หน่วยใช้เคยได้รับมาแล้ว และเป็นความต้องการในกรณีดังต่อไปนี้-

ก) เพื่อทดแทน สป.ที่หมดเปลืองไปหรือชำรุด เนื่องจากการใช้และรวมทั้ง
ชิ้นส่วนซ่อมที่ชำรุดด้วย

ข) เพื่อทดแทน สป.ที่ถูกละทิ้ง ทำลาย ขำศึกทำให้เสียหายโจรกรรมหรือ
เสียหายโดยเหตุอื่น

ค) เพื่อทดแทน สป.ที่อยู่ในระหว่างการซ่อมบำรุงโดยใช้ สป.สำรองเพื่อ
การซ่อมบำรุง

(๓) ความต้องการเพื่อรักษาระดับส่งกำลัง ได้แก่ ความต้องการ สป.ที่หน่วยส่ง
กำลังต้องการเพิ่มเติมให้เต็มระดับส่งกำลัง คือ...

ก) ระดับปลอดภัย

ข) ระดับปฏิบัติการหรือวงรอบการจัดหา

ค) เวลาในการเบิกและจัดส่งหรือเวลาล่วงหน้าในการจัดหา

(๔) ความต้องการตามโครงการ หมายถึง ความต้องการ สป. ที่นอกเหนือไปจาก
ความต้องการตามปกติ เพื่อสนับสนุนโครงการหรือการปฏิบัติการพิเศษตามแผน และวัตถุประสงค์
ของ ทบ. เช่น สป. ประเภท ๔, โครงการจัดตั้งหน่วยใหม่ และโครงการระดมสรรพกำลัง

การเสนอความต้องการ

๑) สป.ตามอัตรา ตามระดับส่งกำลัง หรือตามโครงการที่ได้รับอนุมัติแล้ว กรม
ฝ่ายยุทธบริการหรือ กรมฝ่ายกิจการพิเศษที่รับผิดชอบ เป็นผู้รวบรวมความต้องการ สป.เสนอไปยัง
ทบ. ทบ. ตามที่ทบ. กำหนด

๒) สป.นอกเหนือจากที่กล่าวแล้วในข้อ ๑) หน่วยใช้เสนอความต้องการไปตาม
สายการส่งกำลัง ถึงกรมฝ่ายยุทธบริการหรือกรมฝ่ายกิจการพิเศษที่รับผิดชอบ เพื่อรวบรวมความ
ต้องการแล้วเสนอต่อไปยัง ทบ. ทบ. ตามที่ ทบ. กำหนด

ขั้นตอนการจัดทำบัญชีความต้องการ และแผนจัดหาประจำปี

กรมฝ่ายยุทธบริการ และ กรมฝ่ายกิจการพิเศษ ที่รับผิดชอบเป็นผู้เสนอความ
ต้องการ สป. ที่อยู่ในความรับผิดชอบ โดยคำนวณความต้องการต่างๆ แล้วทำบัญชี พร้อมทั้งจัดแยก
ความต้องการที่คำนวณได้เข้าไว้เป็นงานตามบัญชีความต้องการที่ ทบ.กำหนด ซึ่งแบ่งออกเป็น ๖
งาน คือ งานวิจัยพัฒนาและทดสอบ, งานจัดหา สป.เพื่อแจกจ่าย, งานเก็บรักษา และแจกจ่าย, งาน
ซ่อมบำรุง, งานผลิต และงานบริการอื่นๆ ขึ้นต่อไป พิจารณาความเร่งด่วนของความต้องการ เพื่อ
สะดวกต่อการพิจารณาจัดสรรงบประมาณของคณะอนุกรรมการ จสท. โดยแบ่งความต้องการ
ออกเป็น ๒ ส่วน

ส่วนที่หนึ่งเป็นความต้องการภายในวงเงินที่คาดว่าจะได้รับการจัดสรร โดยถือ
วงเงินที่ได้รับในปีที่ผ่านมาเป็นหลัก ส่วนที่เกินกว่าวงเงินที่คาดว่าจะได้รับการจัดสรรให้จัดไว้ในส่วนที่ ๒

หลักการพิจารณาความเร่งด่วน ให้ถือว่า ความต้องการในการทรงชีพ เป็นความเร่งด่วนอันดับหนึ่ง ความต้องการทดแทนลำดับสอง และการจัดหาใหม่เป็นลำดับสุดท้าย

เมื่อกรมฝ่ายยุทธบริการ และกรมฝ่ายกิจการพิเศษ ที่รับผิดชอบทำบัญชีความต้องการเสร็จแล้ว จะเสนอบัญชีฯ ให้ กบ.ทบ.ตรวจสอบ เรื่องที่ตรวจสอบมีดังนี้.-

- การคำนวณความต้องการ ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่
- การจัดลำดับความเร่งด่วนของความต้องการ เหมาะสมหรือไม่
- ราคาหน่วยละเหมาะสมหรือไม่ และราคารวมถูกต้องหรือไม่
- หลักการจัดหาถูกต้องหรือไม่
- หมวดเงินงบประมาณเงินถูกต้องหรือไม่

ในการเสนอความต้องการไปให้ กบ.ทบ.ตรวจสอบ จะต้องเสนอข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณความต้องการไปให้พิจารณาด้วย และในการตรวจสอบ กบ.ทบ. อาจเชิญผู้แทนหน่วยที่เกี่ยวข้องไปร่วมตรวจสอบด้วย ซึ่งกรมฝ่ายยุทธบริการจะต้องเตรียมข้อมูลไว้ให้พร้อมที่จะชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบของ กบ.ทบ.และผู้แทนหน่วยที่เกี่ยวข้อง ได้เมื่อต้องการ

เมื่อ กบ.ทบ. ตรวจสอบฯ เสร็จแล้ว และกรมฝ่ายยุทธบริการ ได้จัดการแก้ไขให้เป็นไปตามผลการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว กบ.ทบ. จะสรุปเรื่องนำเสนอเรียน ผบ.ทบ. เพื่อขออนุมัติให้ใช้ความต้องการ เมื่อ ผบ.ทบ. อนุมัติแล้ว กบ.ทบ. จะสำเนาแจกจ่ายให้คณะกรรมการ จสท. เพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้ต่อไป

คณะอนุกรรมการจัดสรรงบประมาณ ทบ. จะประชุมพิจารณาจัดสรร ฯ ปีละครั้ง ก่อนถึงปีงบประมาณ เมื่อพิจารณาเสร็จจะสรุปนำเสนอเรียน ผบ.ทบ. ขออนุมัติจัดสรรงบประมาณให้หน่วยต่างๆ ตามที่ได้ประชุมพิจารณาแล้ว เมื่อ ผบ.ทบ. อนุมัติการจัดสรรงบประมาณแล้ว กรมฝ่ายยุทธบริการจะวางแผนจัดหาตามผลการจัดสรรงบประมาณ เสนอไปยัง กบ.ทบ. เพื่อขออนุมัติแผนจัดหาไว้เป็นหลักฐานในการดำเนินการจัดหาต่อไป เมื่อ ผบ.ทบ. อนุมัติแผนจัดหาแล้ว กบ.ทบ. ก็จะสำเนาแผนจัดหาแจกจ่ายหน่วยเกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป^{๒๘}

๒.๔.๓.๒ การจัดหา

การจัดหา คือ กรรมวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่ง สป. และบริการต่างๆ ในลักษณะที่ถูกต้องตามกฎหมาย

งานของการจัดหา ในการดำเนินการวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่ง สป. และบริการ มีงานที่เกี่ยวข้องดังนี้.-

(๑) การกำหนดแบบ สป.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓-๑๕.

(๒) การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ (คณ) สป.

(๓) การกำหนดมาตรฐาน สป.

(๔) การกำหนดราคากลาง

(๕) การกำหนดแบบสัญญา

(๖) การทำสัญญา

(๗) เงื่อนไขเกี่ยวกับการสงวนสิทธิ์ต่างๆ

(๘) การปฏิบัติตามสัญญา

(๙) การแก้ไขสัญญา

(๑๐) การตรวจรับ สป.

(๑๑) ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเงิน

(๑๒) ข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหา

แหล่งทรัพยากรในการจัดหา ได้แก่

(๑) ภายในยุทธบริเวณ

(๒) เขตภายใน

(๓) จากยุทธบริเวณอื่น

(๔) ประเทศพันธมิตร

การได้มาซึ่ง สป. และบริการภายในยุทธบริเวณ จะสามารถกระทำได้โดยการ
จัดหาในท้องถิ่น การซ่อมคืนสภาพ/การเก็บซ่อม และจากยุทธโยปกรณ์ที่ยึดได้

การได้มาซึ่ง สป. และบริการของ ทบ.ไทย

(๑) การจัดหาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕
และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

ก) การซื้อหรือการจ้าง กระทำได้ ๕ วิธี คือ วิธีตกลงราคา, วิธีสอบราคา,
วิธีประกวดราคา, วิธีพิเศษ และวิธีกรณีพิเศษ

ข) การแลกเปลี่ยน

ค) การเช่า

ง) การจัดทำเอง

(๒) การเกณฑ์ โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.

๒๕๓๐

(๓) การยึด โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗

(๔) การบริจาค

(๕) การรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

- (๖) การจ้างและซื้อสำหรับงานวิจัยและพัฒนา และผลิตอาวุธโดยวิธีกรณีพิเศษ
- (๗) การจัดซื้อด้วยงบเงินกู้
- (๘) การจัดซื้อด้วยระบบ FMS.
- (๙) การจัดซื้อจากต่างประเทศในระบบรัฐต่อรัฐ
- (๑๐) การเบิก, การยืม และการโอน^{๒๙}

๒.๔.๓.๓ การแจกจ่าย

การแจกจ่าย หมายถึง การรับ, การเก็บรักษา, การจ่าย และการขน สป. หรือ การแจกจ่าย คือ การดำเนินการวิธีต่อ สป. ที่ได้มาจนกระทั่ง สป. นั้น ถึงมือผู้ใช้หรือหน่วยใช้

หลักมูลฐานของการแจกจ่าย

- (๑) ระบบการแจกจ่ายต้องอ่อนตัวได้ ตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์
- (๒) สป.ต้องมีอยู่ในครอบครองอย่างเพียงพอที่จะทดแทนการใช้สิ้นเปลืองในแต่ละวัน ก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติการในวันต่อไป
- (๓) สป.ควรจะจัดวางไว้ ณ ตำบลซึ่งจะลดความล่าช้าลงได้ในเมื่อเผชิญกับความ ต้องการที่จะแจกจ่าย
- (๔) ระบบการแจกจ่ายต้องใช้การขนส่งที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ จะต้องขจัดการขนส่งที่ไม่จำเป็น และการยกขนซ้ำให้หมดสิ้นไป
- (๕) หน่วยแต่ละระดับควรมี สป.อยู่ในความควบคุมเท่าที่จำเป็นสำหรับทำให้ บรรลุภารกิจได้เท่านั้น

วิธีการแจกจ่าย สป.เพื่อให้ สป.ถึงมือผู้ใช้หรือหน่วยใช้ ทั้งในยามปกติและยาม สงครามจึงได้ แบ่งวิธีการแจกจ่ายออกเป็น ๒ วิธี คือ...

- (๑) การแจกจ่าย ณ ตำบลส่งกำลัง เป็นกรรมวิธีการแจกจ่าย สป.ของหน่วยจ่าย โดยให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยใช้นายานพาหนะไปรับ สป. จากหน่วยจ่าย ณ ตำบลส่งกำลัง หรือ ตำบล จ่ายที่ให้การสนับสนุน
- (๒) การแจกจ่าย ณ ที่ตั้งหน่วย (หรือจ่ายถึงหน่วย) เป็นกรรมวิธีการแจกจ่าย สป.โดยให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยจ่ายขนส่ง สป.ไปส่งถึงที่ตั้งของหน่วยใช้นั้นๆ หรืออาจจ่ายถึงผู้ใช้ โดยตรงก็ได้

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕-๑๗.

การเก็บรักษา

การเก็บรักษา คือ การดำเนินการวิธีต่อ สป. ตั้งแต่รับเข้าสู่ระบบจนถึงแจกจ่ายออกไป ซึ่งมีงานที่จะต้องดำเนินการ คือ การแยก สป.เป็นประเภท, การเก็บไว้ ณ ตำบลที่กำหนด รวมทั้งการจัดระบบการรักษาความปลอดภัยในการเก็บรักษา สป. ด้วย

การเก็บรักษาจะสำเร็จได้ต้องอาศัยปัจจัย ๓ ประการ คือ สถานที่, กำลังคน และเครื่องยกขนหรือเครื่องทุ่นแรง ซึ่งในยามสงครามปัจจัยทั้ง ๓ นี้ หาได้ไม่ถือง่ายนัก

วัตถุประสงค์ของการเก็บรักษา คือ เก็บและป้องกัน สป.ที่รับเข้ามาจนกว่าจะถึงเวลาที่ต้องการ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องระวังรักษา สป. เป็นอย่างดี และในเมื่อต้องการใช้ก็จะต้องมีจำนวนเพียงพอ และอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ จะต้องวางแผนการเก็บรักษา สป. ที่ได้รับอยู่เสมอ จะต้องใช้พื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งแบบของพื้นที่ที่ใช้ในการเก็บรักษาในปัจจุบัน มีดังนี้

(๑) คลังเปิด หมายถึง พื้นที่เก็บรักษาที่จัดทำขึ้นกลางแจ้ง

ก) คลังเปิดพื้นเรียบ

ข) คลังเปิดไม่ปรับพื้น

(๒) คลังปิด หมายถึง พื้นที่เก็บรักษาที่มีหลังคา ซึ่งคลังปิดนี้จะหมายรวมทั้งคลังทั่วไปและคลังเฉพาะ

ก) คลังทั่วไป

ข) คลังเก็บเย็น

ค) คลังเก็บเชื้อเพลิง

ง) คลังเก็บกระสุนบนดิน

จ) คลังเก็บกระสุนแบบ Igloo

ฉ) คลังเก็บป้องกันความชื้น

(๓) คลังแบ่งประเภทตาม สป. ที่เก็บรักษาได้แก่ คลัง สป.๑, สป.๒, สป.๓, สป.

๔ และ สป.

(๔) คลังแบ่งประเภทตามภารกิจได้แก่ คลังเฉพาะ, คลังแจกจ่าย, คลังสำรอง

(๕) คลังแบ่งประเภทตามที่ตั้ง ได้แก่ คลัง บชร., คลังส่วนภูมิภาค

(๖) คลังแบ่งประเภทตามรูปการจัด ได้แก่ คลังทั่วไป, คลังสายงาน และ คลัง

สนาม^{๓๐}

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗-๑๘.

๒.๔.๓.๔ การจำหน่าย

การจำหน่าย หมายถึง การตัดยอด สป.ออกไปจากความรับผิดชอบ เนื่องจาก สูญไป, สิ้นเปลืองไป (สป.สิ้นเปลือง), ขาดสูญหายไม่สามารถซ่อมคืนสภาพได้คุ้มค่า, เสื่อมสภาพใช้การไม่ได้, สูญหาย, ตาย, เกินความต้องการ หรือล้าสมัย

สาเหตุของการจำหน่าย

- (๑) ขาดตามสภาพ
- (๒) ขาดสูญหายเนื่องจากภัยธรรมชาติ
- (๓) ขาดสูญหายจากการกระทำของบุคคล
 - ก) จากการกระทำของข้าศึก
 - ข) จากอุบัติเหตุ
 - ค) จากการบกพร่องหรือประมาทเลินเล่อของเจ้าหน้าที่

การแบ่งประเภท สป. เพื่อการจำหน่าย

- (๑) สป.สิ้นเปลือง
- (๒) สป.ถาวร แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ
 - ก) สป.ถาวรกำหนดอายุ
 - ข) สป.ถาวรไม่กำหนดอายุ
- (๓) ชิ้นส่วนซ่อม
- (๔) สิ่งมีชีวิต

สภาพของ สป. ที่จำหน่าย

- (๑) สป. ใช้สิ้นเปลืองซึ่งใช้หมดไป
- (๒) สป. ถาวรซึ่งหาย, ขาดซ่อมไม่คุ้มค่า, เสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้
- (๓) สป. เกินต้องการ
- (๔) สป.ล้าสมัย

วิธีการจำหน่าย (การดำเนินการต่อซาก) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดวิธีการจำหน่ายไว้ ๔ วิธี คือ

- (๑) การขาย
- (๒) การแลกเปลี่ยน
- (๓) การโอน
- (๔) การแปรสภาพหรือทำลาย

การจำหน่ายเป็นสูญ หมายถึง การจำหน่ายในกรณี สป. สูญไปโดยไม่ปรากฏตัว ผู้รับผิดชอบ หรือมีตัวผู้รับผิดชอบแต่ไม่สามารถขอคืนได้ หรือ สป.ที่จำหน่ายนั้นไม่สามารถขาย,

แลกเปลี่ยน, โอน หรือแปรสภาพได้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การจำหน่ายพัสดุเป็นสัญญาไว้ดังนี้

(๑) ถ้าพัสดุนั้น มีราคาซื้อหรือได้มารวมกันไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ให้หัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ (ผบ.ทบ.)

(๒) ถ้าพัสดุนั้น มีราคาซื้อหรือได้มารวมกัน เกินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท ให้ อยู่ในอำนาจของกระทรวงการคลัง พิจารณาอนุมัติ^{๓๑}

๒.๔.๓.๕ การส่งกำลังของกองทัพบกไทย

การแบ่งประเภท สป. ของ ทบ.ไทย แบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ

(๑) สป.๑ ได้แก่ เสบียง (อาหาร) ที่ใช้บริโภคสำหรับคนและสัตว์

(๒) สป.๒ ได้แก่ สิ่งของที่จ่ายไว้ประจำหน่วยหรือประจำกาย ตามที่ ทบ. กำหนดไว้ใน อจย., อสอ. หรือบัญชีแบ่งมอบอื่นๆ เช่น อาวุธ, ยานพาหนะ และวิทยุ

(๓) สป.๓ ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันอุปกรณ์ ที่อยู่ในความรับผิดชอบทางการส่งกำลังของ พธ.ทบ. ซึ่งใช้เกี่ยวกับยานยนต์, เครื่องจักรกล, เครื่องบิน, เครื่องให้แสงสว่าง และเครื่องให้ความร้อน

(๔) สป.๔ ได้แก่ สป.ที่ ทบ.มิได้กำหนดอัตราจ่ายให้แก่หน่วยเป็นประจำไว้ แต่เป็น สป.ที่จะต้องจัดหาเป็นครั้งคราวเพื่อตอบสนองความต้องการหน่วย เป็น สป.นอกอัตรา เช่น เครื่องแต่งกายพิเศษ อาวุธพิเศษ, ยานพาหนะพิเศษ และวัสดุป้อมสนาม

(๕) สป.๕ ได้แก่ กระสุน, วัตถุระเบิด, วัตถุเคมี ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบทางการส่งกำลังของ สพ.ทบ.และ วศ.ทบ.เช่น กระสุน, ระเบิดขว้าง, ดินระเบิด

สำหรับ สป.ชนิดอื่นๆ ที่ ทบ.มิได้กำหนดรายการไว้ใน สป.ทั้ง ๕ ประเภท ที่กล่าวแล้วนั้นให้ถือว่าเป็น สป.เบ็ดเตล็ด เช่น น้ำ, แผนที่, สิ่งของที่ยึดจากข้าศึก

นอกจากการแบ่ง สป. ออกเป็น ๕ ประเภทแล้ว ทบ. ยังได้กำหนดความรับผิดชอบใน สป.ต่างๆ ให้ กรมฝ่ายยุทธบริการ ทั้ง ๔ สาย เป็นผู้ดำเนินการอีกด้วย

การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๑ (สป.๑)

(๑) สป.๑ หมายถึง เสบียง(อาหาร) ที่ใช้บริโภคสำหรับคนหรือสัตว์ที่ได้ กำหนดเกณฑ์จ่ายไว้เป็นรายวัน โดยไม่คำนึงถึงเปลี่ยนแปลงตามภาวะการณ์ต่างๆ และไม่เปลี่ยนแปลงเพื่อสนองความต้องการเฉพาะบุคคลแต่อย่างใด เสบียง (อาหารคน) ทบ.แบ่งเป็น ๕ ประเภท คือ...

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘-๑๙.

ก) เสปียงประเภท ก.หมายถึง อาหารสดและแห้งทุกชนิด รวมถึงเครื่องปรุงตามส่วนสัมพันธ์หน่วยใช้บริโภคตามรายการอาหารประจำวันหรือตามรอบเสปียงที่กำหนด เสปียงประเภทนี้ ก่อนรับประทานจะต้องหุงต้ม และปรุงแต่งก่อน อีกทั้งเป็นเสปียงที่เสี้ง่ายหากจะเก็บอาหารสดให้นานวันก็จะต้องเก็บไว้ในที่เก็บเย็น เช่น เนื้อสด, ผักสด, ไข่สด, ปลาสด

ข) เสปียงประเภท ข.หมายถึง อาหารประเภทเครื่องกระป๋อง หรือ บรรจุในภาชนะอื่นใด ทำนองเดียวกันนี้ เสปียงประเภทนี้ สามารถเก็บไว้ในอุณหภูมิปกติเสีຍาก ก่อนรับประทานอาจต้องอุ่นให้ร้อน หรือปรุงแต่งรสตามต้องการได้

ค) เสปียงประเภท ค.หมายถึง อาหารสำเร็จรูปบรรจุในภาชนะที่เหมาะสม หรืออาจเป็นเสปียงชุด ใช้รับประทานได้ทันที เสปียง ประเภทนี้ใช้รับประทานประทังชีวิตในกรณีฉุกเฉิน หรือเมื่อไม่สามารถประกอบเลี้ยงด้วยเสปียงอื่นๆ ได้

ง) เสปียงประเภท ง.หมายถึง อาหารที่ใช้บริโภคสำหรับคนไข้หรือผู้ป่วยเจ็บ เพื่อชูกำลังคนไข้หรือให้ย่อยง่าย เช่น อาหารอ่อน, นม, เนย และน้ำผลไม้

จ) เสปียงเสริมเบ็ดเตล็ด หมายถึง สิ่งของจำเป็นต่อความสะดวกสบาย และอำนวยความสะดวกต่อชีวิตประจำวันของบุคคล เช่น ของใช้สอยส่วนบุคคล, แปรงสีฟัน, ยาสีฟัน, สบู่, ไม้ขีดไฟ, บุหรี่, และลูกกวาด

(๒) การเบิกจ่าย สป. ๑

ก) การร้องขอหรือเบิกเสปียงประเภท ก. หน่วยใช้ไม่ต้องดำเนินการเบิก เพียงแต่แจ้งยอดกำลังพลไปยังหน่วยให้การสนับสนุนเท่านั้น หน่วยสนับสนุนจะเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยการยึดถือยอดกำลังพลประจำวันของหน่วยใช้ เป็นเกณฑ์การจ่ายให้ตามวงรอบเสปียงที่กำหนด

ข) การร้องขอเสปียงประเภท ข. และเสปียงประเภท ค. ผบ.หน่วยใช้จะต้องดำเนินการตามระเบียบ โดยให้หน่วยใช้ระดับกองร้อยเป็นหน่วยเล็กที่สุดในการเบิกด้วยการใช้ใบเบิกที่สายพลธิการกำหนดให้ แล้วเสนอไปตามสายการส่งกำลังจนถึง กอง พธ.พล.ที่ให้การสนับสนุนเพื่อดำเนินการให้ต่อไป

ค) เสปียงประเภท ง. การเบิก เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งกำลังสายแพทย์ เป็นผู้ดำเนินการ

ง) เสปียงเสริมเบ็ดเตล็ด หน่วยเหนือจะเป็นผู้พิจารณาแจกจ่ายให้เป็นครั้งคราว ตามยอดกำลังพลของหน่วย และจะดำเนินการแจกจ่ายไปพร้อมกับการจ่ายเสปียงของหน่วยใช้นั้นๆ

สำหรับการแจกจ่ายเสปียงแต่ละประเภท หน่วยสนับสนุนโดยตรงจะดำเนินการแจกจ่ายตามสายการส่งกำลัง ซึ่งอาจจะกำหนดห้วงการแจกจ่ายตามวงรอบเสปียง หรือย่านเสปียงที่กำหนดไว้ใน รปจ.ของหน่วย

การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๒ (สป.๒)

(๑) สป.๒ หมายถึง สป.ที่ ทบ.กำหนดอัตราจ่ายไว้ประจำหน่วย ตาม อจย. หรือ อสอ.หรือบัญชีแบ่งมอบอื่นๆ ที่ ทบ.กำหนดไว้ให้

เมื่อหน่วยเข้าทำการรบ สป.๒ ที่ได้รับจ่ายไว้ในครอบครองขั้นต้น อาจได้รับความเสียหาย เนื่องจากการรบ สูญหาย หรือชำรุดจนใช้การไม่ได้ หน่วยใช้นั้นๆ จะต้องดำเนินการจัดหาทดแทน วิธีการจัดหาตามระเบียบปฏิบัติที่กำหนดให้กระทำได้ มี ๒ วิธี คือ

ก) สป.๒ รายการที่ควบคุม หมายถึง สป.๒ ที่ ผบ. ยุทธบริเวณ มีบัญชีประกาศให้ควบคุมระบบการเบิกจ่าย หน่วยใช้จะต้องดำเนินการร้องขอ และเบิกจ่ายตามสายการบังคับบัญชา เพื่อขออนุมัติจากผู้มีอำนาจอนุมัติจ่าย

การดำเนินการตามสายการบังคับบัญชา มีระเบียบปฏิบัติตามลำดับดังนี้

กองพัน -----> กรม -----> กองพล -----> กองทัพภาค -----> กองทัพบก

ข) สป.๒ รายการที่มีได้ควบคุม หมายถึง สป.๒ ที่มีได้มีการควบคุมระบบการเบิกจ่าย ซึ่งหน่วยใช้สามารถทำการเบิกจ่ายตามสายการส่งกำลัง

การดำเนินการตามสายการส่งกำลัง ให้หน่วยใช้ปฏิบัติตามลำดับดังนี้

หน่วยใช้--->หน่วยสนับสนุนโดยตรง--->หน่วยสนับสนุนทั่วไป--->กรมฝ่ายยุทธบริการ--->กองทัพบก

ค) ระเบียบปฏิบัติในการร้องขอ และเบิก สป.๒ หน่วยใช้จะต้องทำบันทึกเป็นเอกสารด้วยการแสดงเหตุผลเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เสียหาย หรือการใช้สิ้นเปลืองไปเนื่องจากการรบ โดย ผบ.หน่วยใช้เป็นผู้ทำบันทึกดังกล่าว

(๒) การจ่าย สป.๒ หน่วยที่ให้การสนับสนุนจะแจกจ่ายตามสายการส่งกำลังหรืออาจ “แจกจ่ายแบบสายตรง” ถึงที่ตั้งของหน่วยใช้โดยตรง หรืออาจเรียกว่า “การจ่ายแบบส่งผ่าน” เพื่อให้ สป.๒ ถึงหน่วยใช้หรือผู้ใช้โดยตรงก็ได้ การแจกจ่ายวิธีนี้สะดวกรวดเร็วกว่าจ่ายตามสายการส่งกำลัง เป็นวิธีที่หน่วยใช้พึงประสงค์มากที่สุด

การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๔ (สป.๔)

(๑) สป.๔ หมายถึง สป.ที่ ทบ.มิได้กำหนดเป็นอัตราจ่ายไว้ประจำหน่วยใช้ หากแต่ว่า เมื่อหน่วยใช้มีความจำเป็นต้องใช้เพื่อการปฏิบัติการกิจของตน ก็จะต้องดำเนินการเสนอความต้องการได้เป็นครั้งคราว และเมื่อเสร็จภารกิจ หรือหมดความจำเป็นต่อการใช้ หรือเมื่อมีคำสั่งจากหน่วยเหนือ

ให้ส่งคืน หน่วยใช้จะต้องดำเนินการส่งคืนหน่วยจ่ายตามระเบียบปฏิบัติที่ ทบ.กำหนด รายการ สป.๔ ส่วนใหญ่ จะได้แก่ วัสดุป้อมสนามหรือยุทธโศปกรณ์ ที่ ทบ.กำหนดความรับผิดชอบให้กับ กรมฝ่ายยุทธบริการ

(๒) การร้องขอและการเบิก สป.๔ ทุกรายการ หน่วยใช้จะต้องดำเนินการตามสายการบังคับบัญชา จนถึงผู้มีอำนาจอนุมัติให้ยืมหรือส่งจ่ายได้

(๓) การจ่าย ถือระเบียบปฏิบัติเช่นเดียวกับ สป.๒ คือ อาจจ่ายตามสายการส่งกำลัง หรือจ่ายแบบสายตรงหรือแบบส่งผ่านก็ได้ เพื่อความรวดเร็วทันเวลา หรือถ้า สป.๔ จำนวนน้อย อาจแจกจ่ายไปพร้อมกับการจ่ายเสบียงของหน่วยใช้ก็ได้

การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ (สป.๓)

(๑) สป.๓ หมายถึง น้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันอุปกรณ์ที่ ทบ.กำหนดความรับผิดชอบ ให้กับ พท.ทบ.เป็นผู้ดำเนินการสนับสนุนหน่วยใน ทบ.และหน่วยอื่นๆ ตามคำสั่งของ ทบ.

(๒) การร้องขอและเบิก สป.๓ หน่วยใช้จะต้องดำเนินการตามสายการส่งกำลังขึ้นไป จนถึง

ผู้มีอำนาจสั่งจ่าย สำหรับหน่วยใช้ระดับกรมลงมาจะได้รับเครดิตน้ำมัน ตามอัตราปกติ เพื่อใช้เติมเต็มถึงประจํารถ และถังอะไหล่ ที่จัดไว้ตามอัตราของยานยนต์ชนิดนั้นๆ เพื่อให้สามารถใช้ปฏิบัติการได้ทันทีในขั้นต้นและเมื่อใช้พร่องไปจะต้องดำเนินการทดแทนให้เต็มอัตราปกติที่กำหนด การเพิ่มเติมหรือทดแทน สป.๓ ประเภท เชื้อเพลิงในหน่วยระดับกรมลงมาเมื่อปฏิบัติราชการในสนาม มีหลักปฏิบัติ ๒ ประเภท คือ

ก) ใช้ถังเปล่าแลกเปลี่ยนน้ำมันเต็มถัง หรือใช้รถยนต์บรรทุกน้ำมันถังเปล่าแลกเปลี่ยนรถยนต์บรรทุกน้ำมันเต็มถัง ณ ตำบลจ่ายที่ให้การสนับสนุน

ข) ยานพาหนะที่ต้องไปปฏิบัติงานทางธุรการในพื้นที่ส่วนหลัง ก่อนที่จะกลับขึ้นไปยังพื้นที่ส่วนหน้าหรือที่ตั้งหน่วย จะต้องทำการเติม สป.๓ จากตำบลส่งกำลัง หรือตำบลจ่าย สป.๓ ในพื้นที่นั้นๆ ให้เต็มถึงประจํารถ และถังอะไหล่ประจํารถ

(๓) การแจกจ่าย หน่วยจัดตั้งตำบลจ่าย สป.๓ เพื่อสนับสนุนให้กับหน่วยใช้ ต้องทำเอกสารบันทึกการจ่ายน้ำมัน เพื่อป้องกันการทุจริตของเจ้าหน้าที่แจกจ่าย และเพื่อใช้เป็นหลักฐานการจัดทำรายงานสถานภาพ สป.๓ ประจำวันของหน่วย

การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๕ (สป.๕)

(๑) สป.๕ หมายถึง กระจก, วัสดุระเบิด, วัตถุเคมีชนิดต่างๆ ที่ได้จัดไว้ ในความรับผิดชอบของ สพ.ทบ. และ วศ.ทบ.

(๒) ระบบการส่งกำลัง สป.๕ มีระบบที่แตกต่างไปจากระบบการส่งกำลัง สป.ประเภทอื่นๆ ก่อนที่จะศึกษาในรายละเอียดของระบบการส่งกำลัง สป.๕ ให้เข้าใจจึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับอัตรากระจก และวัสดุระเบิดที่ ทบ. กำหนดไว้ก่อน ดังนี้

ก) อัตรากระจกมาตรฐาน คือ จำนวนกระจกที่ ทบ. กำหนดให้หน่วยใช้ระดับต่างๆ มีไว้เพื่อปฏิบัติการรบ หรือใช้ปฏิบัติการกรณีฉุกเฉินในขั้นต้น โดยกำหนดเป็นจำนวนนัด

ต่อกระบอกของแต่ละชนิดอาวุธ ซึ่งทหารจะต้องนำไปเป็นบุคคล หรือด้วยยานพาหนะประจำหน่วย หรือด้วยเครื่องมือขนส่งชนิดอื่น สำหรับ สป.๕ ชนิดอื่นๆ ที่มีลักษณะและวิธีใช้แตกต่างไปจาก กระสุน ตามรายการอนุมัติจ่าย อาจกำหนดหน่วยนับแตกต่างกันออกไป ซึ่งมักจะกำหนดอัตรามูลฐานไว้เป็นหน่วย เพื่อให้มีใช้เป็นส่วนรวม เช่น หน่วยนับเป็นลูก เป็นปอนด์ เป็นฟุต และจำนวนอัตรา มูลฐานนี้ มทก. อาจกำหนดให้มากหรือน้อยได้ โดยการพิจารณาถึงจำนวนยานพาหนะในอัตราของ หน่วย เป็นพื้นฐานในการกำหนด หรือพิจารณาจากแผนการยุทธ์ที่ได้คาดคิดไว้ล่วงหน้า ดังนั้นการ เพิ่มเติมกระสุนอัตรามูลฐาน จึงเป็นความรับผิดชอบของ ผบ.หน่วยทุกระดับ จะต้องดำรงอัตรา กระสุนมูลฐานในความรับผิดชอบ ให้มีจำนวนครบถ้วนอยู่เสมอ ตลอดจนการหมุนเวียนใช้เพื่อให้ อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีตลอดไป

ข) อัตรากระสุนที่ต้องการ คือ จำนวนที่หน่วยเหนือหรือหน่วยใช้ ประเมินการว่าหน่วยใดหน่วยหนึ่ง มีความจำเป็นต้องใช้ปฏิบัติการตามภารกิจที่มอบหมายให้ และสามารถใช้ในการรบได้อย่างเพียงพอต่อเนื่องในห้วงเวลาหนึ่ง โดยไม่จำกัดการใช้ สำหรับ สป.๕ ชนิดอื่นๆ จะทำประมาณความต้องการเป็นหน่วย เช่น ระเบิดขว้าง, ทุ่นระเบิดดักรถถัง, ดินระเบิด การประมาณความต้องการ สป.๕ เป็นหน้าที่ของ สธ.๔ กองพล จะประสานกับ สธ.๓ กองพล แล้ว กำหนด

ความต้องการ วิธีกำหนดความต้องการจะคิดเฉพาะอาวุธที่ใช้ทางยุทธ์วิธี ในภารกิจนั้นๆ โดยคิดเป็นจำนวนนัดต่อกระบอก จากประสบการณ์รบครั้งที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานในการ ประเมินการ

ค) อัตรากระสุนที่ใช้ได้ คือ จำนวนกระสุนจำนวนหนึ่งที่จำกัดให้หน่วยใช้ ดำรงความต่อเนื่องในการยิงเท่าที่จำนวนกระสุนจะมีสนับสนุนให้ได้ในห้วงเวลาหนึ่ง หรือ ตามห้วง เวลาที่กำหนดให้ใช้ได้ โดยกำหนดเป็นจำนวนนัดต่อกระบอกต่อวัน ส่วนอาวุธใดที่หน่วยเหนือมิได้ กำหนดอัตรากระสุนที่ใช้ได้ให้ อาวุธเหล่านั้นจะต้องทำการรบด้วยการใช้อัตรากระสุนมูลฐาน โดย ปกติ ผบ.ยุทธ์-บริเวณ จะเป็นผู้กำหนดอัตรากระสุนที่ใช้ได้ ของแต่ละชนิดอาวุธตามความเหมาะสม กับภาวะการณ์นั้นๆ ทั้งนี้ เพื่อควบคุมระบบการส่งกำลังกระสุนระหว่างหน่วยใช้ และ หน่วยที่ให้การ สนับสนุนในระดับต่างๆ

หน่วยในระดับกองทัพบก, กองพล, กรม และ กองพัน อาจมีความ จำเป็นต้องกำหนดอัตรากระสุนที่ใช้ได้ภายในหน่วยของตนขึ้นอีกชั้นหนึ่งได้ โดยมีหลักการพึงปฏิบัติ คือ จะกำหนดอัตรากระสุนที่ใช้ได้ไม่เกินกว่าอัตรากระสุนที่ใช้ได้ ซึ่งหน่วยเหนือได้ประกาศใช้อยู่ใน ห้วงระยะเวลาที่กำหนด

(๓) การเบิก กองพล ไม่ทำการส่งกำลัง สป.๕ ให้กับหน่วยรองโดยตรงแต่ จะ จัดตั้งสำนักงานกระสุนของกองพล (สกน.) ในบริเวณพื้นที่สนับสนุนของกองพล ปฏิบัติงานโดย

นายทหารกระสุนของกองพล และเจ้าหน้าที่สายสรรพาวุธจำนวนหนึ่ง เพื่อควบคุมการใช้ สป.๕ ใน กองพล และทำหน้าที่ติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยใช้กับหน่วยที่ให้การสนับสนุนระดับต่างๆ ตลอดจนการรวบรวมและรายงานสถานภาพ สป.๕ ภายในกองพล เสนอไปยังสายงานที่รับผิดชอบต่อไป สำหรับแบบพิมพ์ ทบ.ที่ใช้ในการเบิกประสุน ได้แก่ ทบ.๔๖๘-๕๑๒ ซึ่งหน่วยใช้ ระดับกองพัน, กรม จะมีเจ้าหน้าที่ส่งกำลังกระสุนของหน่วย ดำเนินการรวบรวมความต้องการของหน่วยใช้ แล้วจัดทำเป็นใบเบิกพร้อมกับนำยานพาหนะที่ใช้ลำเลียง ไปยังสำนักงานกระสุนของกองพล เพื่อให้ นายทหารกระสุนของกองพลตรวจความถูกต้อง และลงนามรับรองในใบเบิกกระสุนก่อน จากนั้น เจ้าหน้าที่กระสุนจะต้องเดินทางต่อไป เพื่อขอรับกระสุน จากตำบลส่งกระสุนของ ทภ. ณ พื้นที่ช่วยรบของ ทภ.

(๔) การจ่าย ณ ตำบลส่งกระสุนของ ทภ. จะทำการบรรจุกระสุนให้ตามจำนวน ที่ต้องการในใบเบิกของ เมื่อหน่วยใช้ได้รับกระสุนครบตามจำนวนถูกต้อง ก็ให้นำพาหนะเดินทาง กลับไปยังที่ตั้งตำบลจ่ายกระสุนของตน เพื่อแจกจ่ายให้ผู้ใช้อีกต่อไป ในกรณีที่หน่วยใช้ได้รับกระสุน ชนิดใดไม่ครบจำนวนตามรายการในใบเบิกในเที่ยวกลับ ให้เจ้าหน้าที่กระสุนไปแสดงหลักฐาน และ จำนวนที่ได้รับไม่ครบตามรายการนั้นๆ กับนายทหารกระสุนของกองพลทราบ เพื่อจะได้ดำเนินการ ให้ได้รับในโอกาสต่อไป

การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภทเบ็ดเตล็ด

(๑) น้ำ พัน.ช. สนาม ของกองพล จัดตั้งตำบลจ่ายน้ำประปาในพื้นที่ขบวน สัมภาระของกรม ๑ แห่ง/กรม และจัดตั้งอีกหน่วยรับน้ำจากตำบลจ่ายไปแจกจ่ายอีกทอดหนึ่ง

(๒) แผนที่ พัน.ช.พล.จะรับแผนที่สำหรับกองพลจากคลังแผนที่ของ ทภ.ไปจ่าย ให้กับ นขต.กองพล และหน่วยขึ้นสมทบ พร้อมทั้งเก็บรักษาแผนที่สำรองไว้ด้วย

หน่วยใช้เสนอความต้องการแผนที่ไปยัง ผบ.ช.พล.เพื่อคำนวณความต้องการ ภายใต้การกำกับดูแลของ สธ.๒ กองพล สำหรับการแจกจ่ายแผนที่ให้ปฏิบัติตามลำดับความเร่งด่วน ตามที่ สธ.๒ กองพล กำหนด

(๓) สป.สายสารบรรณ กองร้อยกองบัญชาการกองพล (ร้อย บก.พล.) รับผิดชอบในการกำหนดความต้องการ, เบิก, รับเก็บรักษาและแจกจ่ายสิ่งพิมพ์ของทางราชการ เช่น คู่มือราชการสนาม, คู่มือทางเทคนิค, แบบฟอร์ม และแบบพิมพ์อื่นๆ ให้แก่หน่วยของกองพล โดยให้ หน่วยระดับกองพัน เสนอใบเบิกผ่าน ร้อย บก.พล. เพื่อสรุปรวบรวมใบเบิกเสนอไปยังคลังสิ่งพิมพ์ของ ทพ.

การควบคุม สป. (Inventories Control)

(๑) การควบคุม สป. เป็นกรรมวิธีใน การจัดทำบัญชี, การส่งกำลัง, การแจกจ่าย, การซ่อมคืนสภาพ และ/หรือ การจำหน่าย สป. แต่ละชิ้นส่วน ในการดำเนินงานจะผ่านทางระบบการ

รายงาน, การคิดคำนวณ และการประเมินค่า ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานส่งกำลังมีความแน่นอนในด้านการคิดงบประมาณ การจัดหา การจำหน่าย หรือการจัดสรร

ปัจจัยพื้นฐานของระบบการควบคุม สป. ได้แก่

ก) การทำแคตตาล็อก ซึ่งรวมถึงการกำหนดหมายเลขควบคุม การลงบัญชีเอกสารข้อมูลการแจกจ่าย, สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป, การกำหนดมาตรฐานและข้อมูลการใช้งาน

ข) การแจกจ่าย ซึ่งรวมถึงการกำหนดที่ตั้งคลัง ตรวจทานความต้องการพิเศษในการขนย้าย, จัดให้มีใบรับวัสดุ, แจกจ่าย สป., ดำรงรักษาข้อมูลความต้องการ และพัฒนาการวิเคราะห์ในการควบคุมการส่งกำลัง

ค) กำหนดแนวทาง, ความต้องการ และทรัพยากร ซึ่งเกี่ยวข้องกับกำหนดการซ่อมใหญ่ หรือซ่อมคืนสภาพ

ง) จำหน่ายวัสดุที่เกินความต้องการ เหลือใช้หรือเป็นเศษซาก ตามอำนาจที่กำหนดไว้โดยถูกต้อง การจำหน่ายอาจกระทำโดยส่งไปอื่น, การบริจาค, การขายทอดตลาด นำไปทิ้งหรือทำลาย

(๒) การควบคุม สป. แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

ก) การควบคุมทางการส่งกำลัง (Supply Control) คือ กรรมวิธีซึ่ง สป. แต่ละชิ้นถูกควบคุมไว้โดยระบบการส่งกำลัง ซึ่งหมายถึง การกำหนดความต้องการ การรับ การเก็บรักษา การจัดส่ง การแจกจ่าย การแบ่งมอบ การทำเครื่องหมาย และการทำบัญชี

การควบคุมทางการส่งกำลัง เป็นวิธีการที่มีระเบียบสำหรับการรักษาคุลยที่เป็นไปได้ ระหว่างการส่งกำลังกับความต้องการ สป.ทั้งหมด เพื่อจัดให้มี สป.ที่ต้องการได้ทันเวลา ป้องกันการสะสมไว้เกินอัตรา และพิจารณากำหนดปริมาณ สป.ที่มีอยู่ เพื่อการแจกจ่ายใหม่ หรือจำหน่ายไประบบนี้ต้องการข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสภาพภาพของการส่งกำลัง และความต้องการ สป.ซึ่งต้องทำให้ทันสมัยอยู่เสมอ และต้องทำแบบรวมการ

ส่วนประกอบหลักของระบบการควบคุมการส่งกำลัง ได้แก่

๑) นโยบายการส่งกำลังของหน่วย

๒) บันทึกการควบคุมทางบัญชี และรายงานการส่งกำลัง

๓) การคาดคะเนความต้องการทางการส่งกำลัง และ สป. ที่มีอยู่

๔) ข้อมูลจากสภาพภาพการส่งกำลังในอัตราปัจจุบันและอนาคตของ สป.

แต่ละรายการ

๕) ระบบกรรมวิธีข้อมูลอัตโนมัติ ซึ่งมีขีดความสามารถเพียงพอที่จะให้การสนับสนุนต่อการปฏิบัติงานส่งกำลังนั้น

ข) การควบคุมทางบัญชี (Storck Control) คือ กรรมวิธีการรักษาข้อมูลต่างๆ ของปริมาณ, สภาพของ สป. และยุทธภัณฑ์ที่ค้างรับ, คงคลัง และค้างจ่าย

ความมุ่งหมายของการควบคุมทางบัญชี ก็คือ การกำหนดปริมาณของ สป.และยุทธภัณฑ์ที่มีอยู่ และ/หรือ มีความต้องการเพื่อการแจกจ่าย และเพื่อความสะดวกในการจัดงานแจกจ่าย

ระบบควบคุมทางบัญชี หมายถึง วิธีปฏิบัติต่างๆ ดังนี้

- ๑) การเบิกใช้มูลฐานตามระยะเวลา
- ๒) การค้นหา และการรายงาน สป.ที่ขาดแคลน และเกินระดับการสะสม
- ๓) การทราบที่อยู่ และการรายงาน สป.ที่เหลือใช้, ล้าหลัง, ใช้การไม่ได้ และที่ซ่อมแก้ไขไม่ได้

ประสิทธิภาพของการควบคุมทางบัญชีขึ้นอยู่กับ การบันทึก และการตรวจสอบเอกสารการควบคุมทางบัญชีอย่างรวดเร็วและถูกต้อง การตรวจช่วยเหลือ และการแนะนำชี้แจงทั่วทั้งหน่วยบัญชาการ รวมทั้งการใช้วิทยาการแผนใหม่จะทำให้ผู้จัดงานด้านส่งกำลังสามารถควบคุมสป.ที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประหยัดการส่งกำลัง

การประหยัดการส่งกำลัง เป็นความรับผิดชอบของ ผบ.หน่วยทุกระดับ และมีความสำคัญมากที่สุดในเขตหน้า ซึ่งทหารทุกคนจะต้องได้รับการปลูกฝังนิสัยในเรื่องพื้นฐานการปฏิบัติบำรุง และรักษายุทธภัณฑ์ในความรับผิดชอบของคณะ และของหน่วยให้สามารถใช้การได้ รวมถึงการถนอมรักษา การเก็บ การซ่อมบำรุง และการใช้อย่างประหยัด

การประหยัดการส่งกำลัง ไม่คิดเพียงแต่ออมเท่านั้น นักการทหารจะต้องมองการณ์ไกล คือ ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากร ที่จะให้การสนับสนุนทางส่งกำลังแก่ส่วนกำลังรบในแนวหน้า ซึ่งย่อมมีความต้องการเครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ อยู่ในครอบครองตลอดเวลาเพื่อการสู้รบที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การละเลยในเรื่องการประหยัดการส่งกำลัง อาจหมายถึงชีวิต หรือความพ่ายแพ้ก็ได้

นายทหารฝ่ายส่งกำลังบำรุง จะต้องประสานกับฝ่ายยุทธการ เพื่อให้มั่นใจว่าได้มีการฝึกหรือฟื้นฟูในเรื่องการประหยัด ให้แก่ส่วนกำลังทุกหน่วย และเน้นเรื่องมาตรการป้องกันมิให้มีการละเมิดการประหยัดการส่งกำลัง ตัวอย่างของการละเมิดการประหยัดการส่งกำลัง

- (๑) ทหารละทิ้งหรือโยนทิ้งยุทธภัณฑ์เพื่อลดน้ำหนัก
- (๒) การสะสม สป. เกินความจำเป็น หรือเกินกว่าที่ได้รับอนุมัติ
- (๓) การใชยานพาหนะโดยไม่จำเป็น หรือไม่คุ้มค่า
- (๔) การนำ สป.ไปใช้การ ใช้ประโยชน์ก่อนการซ่อมบำรุง

(๕) ไม่ปฏิบัติตามระบบการซ่อมบำรุงตามที่ ทบ.กำหนด^{๓๒}

๒.๔.๔ ปัญหาและอุปสรรคด้านการส่งกำลัง

๒.๔.๔.๑ ด้านงบประมาณ

การจัดทำงบประมาณของกองทัพบกนั้นมีความเป็นมาตรฐานสอดคล้องกับการจัดทำงบประมาณของรัฐบาล กล่าวคือ ในขั้นตอนการจัดทำกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของกองทัพบกซึ่งเป็นการจัดทำงบประมาณ ๔ ปี คือ ปีงบประมาณปัจจุบัน และ ๓ ปีงบประมาณล่วงหน้าและในขั้นตอนการจัดทำคำของบประมาณของกองทัพบก ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยรับผิดชอบงบประมาณรองจัดทำและส่งให้หน่วยรับผิดชอบงบประมาณหลักรวบรวมส่งให้หน่วยงบประมาณกองทัพบก เพื่อจัดทำเป็นกรอบงบประมาณในภาพรวมของกองทัพบกมาเสนอให้หน่วยเหนือต่อไป โดยในขั้นตอนนี้เทียบได้กับการประมาณการรายรับและประมาณการรายจ่ายของรัฐบาล ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงบประมาณกระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและธนาคารแห่งประเทศไทย

ในขั้นตอนการจัดทำนโยบายการงบประมาณของกองทัพบกซึ่งดำเนินการโดยหน่วยรับผิดชอบงบประมาณแล้วจัดทำและส่งให้หน่วยงบประมาณกองทัพบกรวบรวมเสนอต่อ จสท. ทบ. เพื่อกำหนดเป็นนโยบายการงบประมาณของกองทัพบก โดยในขั้นตอนนี้เทียบได้กับการกำหนดแนวนโยบายงบประมาณของรัฐบาล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสำนักงบประมาณจัดทำแล้วเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณากำหนดเป็นแนวนโยบายของรัฐบาลต่อไป

ในขั้นตอนจัดสรรงบประมาณของกองทัพบก ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงบประมาณกองทัพบกแจ้งกรอบวงเงินที่คาดว่าจะได้รับจากรัฐบาล พร้อมทั้งหารือกับหน่วยรับผิดชอบงบประมาณหลัก แล้วเสนอ จสท. ทบ. เพื่อกำหนดเป็นกรอบวงเงินงบประมาณของกองทัพบก เมื่อ จสท. ทบ. กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณแล้วหน่วยงบประมาณกองทัพบกจะแจ้งให้หน่วยรับผิดชอบงบประมาณหลักทราบ จากนั้นหน่วยรับผิดชอบงบประมาณหลักแบ่งสรรงบประมาณให้หน่วยรับผิดชอบงบประมาณรองจัดทำและเสนอความต้องการงบประมาณ หลังจากนั้นหน่วยรับผิดชอบงบประมาณหลักตรวจสอบความต้องการงบประมาณของหน่วยรับผิดชอบงบประมาณรอง แล้วเสนอให้หน่วยงบประมาณกองทัพบกเพื่อตรวจสอบแล้วเสนอเข้ารับการพิจารณาของคณะอนุกรรมการ จสท. ด้านการส่งกำลังบำรุง หากคณะอนุกรรมการ จสท. ด้านการส่งกำลังบำรุงให้ความเห็นชอบกับความต้องการงบประมาณแล้วจะเสนอผลการพิจารณาให้ จสท. ทบ. อนุมัติผลการจัดสรรงบประมาณ

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐-๒๘.

ของกองทัพตกต่อไป โดยในขั้นตอนนี้เทียบได้กับการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลตั้งแต่สำนักงบประมาณกำหนดวงเงินรายกระทรวงเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติวงเงินรายกระทรวง เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติวงเงินรายกระทรวงแล้ว สำนักงบประมาณแจ้งวงเงินให้แต่ละกระทรวงทราบ ต่อจากนั้นกระทรวงจะแจ้งวงเงินให้กรมในสังกัดทราบ เพื่อจัดทำคำขอตั้งงบประมาณส่งให้สำนักงานประมาณตรวจสอบ และเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย แล้วจึงเสนอให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบใช้เป็นพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไป^{๓๓}

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำงบประมาณ มีอยู่ด้วยกัน ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านเครื่องมือ และด้านกระบวนการจัดทำงบประมาณ มีรายละเอียดดังนี้

(๑) ด้านบุคลากร ประกอบด้วย ๕ เรื่องที่สำคัญ ได้แก่

- ๑) การที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำงบประมาณน้อย
- ๒) การที่บุคลากรไม่ให้ความสำคัญและขาดความเอาใจใส่
- ๓) การที่บุคลากรมีภาระงานมากเกินไป
- ๔) การที่บุคลากรขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง
- ๕) การที่บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

(๒) ด้านเครื่องมือ ประกอบด้วย ๒ เรื่องที่สำคัญ ได้แก่

- ๑) การที่ฮาร์ดแวร์ไม่เพียงพอ
- ๒) การที่ซอฟต์แวร์ไม่เพียงพอ

(๓) ด้านกระบวนการจัดทำงบประมาณ ประกอบด้วย ๓ เรื่องที่สำคัญ ได้แก่

- ๑) การไม่ปฏิบัติตามปฏิทินงบประมาณ
- ๒) การประสานงานระหว่างหน่วยงาน
- ๓) นโยบายของหน่วยงานไม่ชัดเจน และ/หรือไม่สอดคล้องกับนโยบายของ

กองทัพบก

แนวทางในการพัฒนาการจัดทำงบประมาณ ด้านการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก มีแนวทางในการพัฒนาการจัดทำงบประมาณ ดังนี้

(๑) ด้านบุคลากร ควรจัดให้มีการจัดการฝึกอบรมในเรื่องการจัดทำงบประมาณให้กับบุคลากรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รวมถึงต้องมีการประเมินผลอย่างใกล้ชิดด้วย ควรจัดระบบการจัดการบุคลากรให้มีความเหมาะสม ให้มีการหมุนเวียนบุคลากรไปปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามวงรอบที่

^{๓๓} พิชานน์ คำบุญรัตน์, พันเอก, “การพัฒนาการจัดทำงบประมาณด้านการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก ในกลุ่มงานส่งกำลังและซ่อมบำรุงยุทธโศภรณ์”, งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔), หน้า ๙๑-๙๒.

แน่นอน เช่น ทุกๆ ๓ ปี เป็นต้น รวมทั้งต้องมีระบบในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรได้ทราบว่าการปฏิบัติงานที่แน่ชัดของตนเอง และได้ทราบว่ามีการติดตามประเมินผล ซึ่งน่าจะทำให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นขึ้น ผู้บริหารหน่วยงานควรแสดงให้เห็นว่าให้ความสำคัญกับการจัดทำงบประมาณ และตัวผู้บริหารเองต้องกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนด้วย ควรจัดระบบการจัดการบุคลากรให้มีความเหมาะสมให้มีการแบ่งมอบงานตามความสามารถอย่างยุติธรรม กำหนดวงรอบการหมุนเวียนบุคลากรไปปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ที่แน่นอน กรณีที่ปริมาณงานของหน่วยรองไม่สมดุลกัน ให้ปรับเปลี่ยนบุคลากรจากหน่วยรองที่มีภาระงานน้อยไปช่วยหน่วยรองที่มีภาระงานมากกว่า ควรจัดระบบการฝึกอบรมในเรื่องการจัดทำงบประมาณให้กับบุคลากรควรจัดระบบในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องการจัดทำงบประมาณจากผู้มีประสบการณ์ให้กับบุคลากรใหม่อย่างต่อเนื่อง และควรจัดระบบการจัดการบุคลากรให้มีความเหมาะสม ให้มีการหมุนเวียนบุคลากรไปปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามวงรอบที่แน่นอน เช่น ทุกๆ ๓ ปี เป็นต้น รวมถึงการพิจารณาในเรื่องสิทธิของบุคลากรให้มีความยุติธรรม

(๒) ด้านเครื่องมือ ควรพิจารณาและตรวจสอบถึงความต้องการที่แท้จริงก่อนดำเนินการจัดหาเพิ่มเติมเพื่อให้มีเครื่องมือที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดหาโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณด้านส่งกำลังบำรุง เช่น ฐานข้อมูลสถานภาพ ฐานข้อมูลสถิติ ฐานข้อมูลคุณลักษณะเฉพาะ ฐานข้อมูลราคากลาง เป็นต้น ในภาพรวมของกองทัพบก รวมถึงระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำงบประมาณด้านการส่งกำลังบำรุง เพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำงบประมาณ ที่สำคัญคือ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับนโยบายของกองทัพบก

(๓) ด้านกระบวนการจัดทำงบประมาณ ควรจัดให้มีการจัดการฝึกอบรมในเรื่องการจัดทำงบประมาณให้กับบุคลากร โดยมุ่งเน้นให้มีการเตรียมการและปฏิบัติตามปฏิทินงบประมาณอย่างเคร่งครัด ผู้บริหารหน่วยงานควรแสดงให้เห็นว่าให้ความสำคัญกับการจัดทำงบประมาณ และอาจมอบหมายให้รองผู้บริหารหน่วยงานเป็นหัวหน้าคณะทำงานการจัดทำงบประมาณ และต้องกำกับดูแลการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด โดยกำหนดกรอบเวลาในการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน กำหนดบทลงโทษกรณีเกิดความบกพร่องหรือล่าช้าด้วย ควรมีการพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารหน่วยงานและระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารหน่วยงานควรมีความเข้าใจในด้านการส่งกำลังบำรุง ต้องศึกษานโยบายของกองทัพบกให้เข้าใจ แล้วจึงกำหนดนโยบายของหน่วยงานให้ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายของกองทัพบก^{๓๔}

เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนาการจัดทำงบประมาณของกองทัพบก จึงควรพึงปฏิบัติ ดังนี้

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๒-๙๔.

(๑) ควรให้ความสำคัญกับบุคลากรซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งต่อองค์กร โดยการจัดระบบการจัดการบุคลากรให้มีความเหมาะสมและยุติธรรมมีการหมุนเวียนบุคลากรไปปฏิบัติหน้าที่อื่นตามวงรอบที่แน่นอน จัดระบบการฝึกอบรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องการจัดทำงบประมาณอย่างต่อเนื่อง รวมถึงต้องมีการประเมินผลอย่างใกล้ชิดด้วย การดำเนินการในเรื่องสิทธิและแนวทางการบริหารการ ของบุคลากร ให้มีความเสมอภาคและยุติธรรม

(๒) ผู้บริหารหน่วยงานต้องมีความเข้าใจในด้านการส่งกำลังบำรุง ต้องศึกษา นโยบายของกองทัพให้เข้าใจ แล้วจึงกำหนดนโยบายของหน่วยงานให้ชัดเจน และสอดคล้องกับ นโยบายของกองทัพ รวมถึงต้องให้ความสำคัญและกำกับดูแลการจัดทำงบประมาณอย่างใกล้ชิด โดยต้องจัดทำงบประมาณในรูปของคณะกรรมการของหน่วยงาน โดยมีผู้บริหารหน่วยงานเป็น ประธานกรรมการ และกรรมการมาจากหัวหน้าหน่วยงานย่อยทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องการประสานงาน รวมทั้งทำให้เกิดความรอบคอบและเป็นการ เผยแพร่องค์ความรู้ไปพร้อมกัน ทั้งนี้ ต้องกำหนดกรอบเวลาในการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนอย่าง ชัดเจน และกำหนดบทลงโทษกรณีเกิดความบกพร่องหรือล่าช้าด้วย

(๓) ควรกำหนดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน โดยจัดให้มีการ พัฒนาสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารหน่วยงาน และระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่าง ต่อเนื่อง รวมถึงให้มีความเพียงพอและเหมาะสม

(๔) หน่วยงานควรพิจารณาและตรวจสอบถึงความต้องการเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำงบประมาณ ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ แล้วจึงจัดหา มาเพิ่มเติมให้เพียงพอ^{๓๕}

๒.๔.๔.๒ ด้านสวัสดิการ

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ ยุติลงเรื่อยมาจนถึง พ.ศ. ๒๔๙๐ ปรากฏว่าสถานะ เศรษฐกิจของประเทศไทยประสบกับปัญหายุ่งยาก ทั้งทหารและพลเรือนต่างต้องประสบกับความ ยากแค้นเกี่ยวกับการครองชีพ โดยเฉพาะด้านเครื่องอุปโภค บริโภค ฯลฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะผู้บัญชาการทหารบก ได้พิจารณาเห็นว่า หากปล่อยให้ภาวะการครองชีพเป็นเช่นนี้ต่อไป จะ ทำให้ทหารซึ่งเป็นร้วของชาติตกอยู่ในฐานะลำบาก อันจะเป็นภัยแก่ชาติอย่างใหญ่หลวง จึงได้หา ทางแก้ไข โดยวางวัตถุประสงค์ เพื่อพิจารณาดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูล แก่ข้าราชการ ประจำการในกองทัพ และได้ออกคำสั่งกองทัพ ที่ ๒๑/๑๗๖๙ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑ ตั้ง “องค์การสงเคราะห์ทหารบก” ขึ้นที่กรมเสนาธิการทหารบก ในศาลาว่าการ กระทรวงกลาโหม นับว่าเป็นการริเริ่มขั้นต้นของ “กิจการสวัสดิการ” ต่อมากองทัพ ได้เห็นถึง

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๖-๙๗.

ความสำคัญ และเพื่อให้การแก้ไขปัญหาด้านสวัสดิการกำลังพลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น กองทัพบกจึงได้เสนอต่อรัฐบาล ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาให้จัดตั้ง “กรมสวัสดิการทหารบก” ขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพบก แล้วออกคำสั่งกองทัพบกที่ ๑๓๕/๑๒๐๐๔ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๑ จัดตั้งกรมสวัสดิการทหารบกขึ้น และให้ยกเลิก “องค์การสงเคราะห์ทหารบก” ที่ตั้งไว้เดิมนั้นเสีย ต่อมาเพื่อความเหมาะสม โดยมีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น แผนกการเงิน กองธุรการ กองแผนและโครงการ การออมทรัพย์ กองการกีฬา กองกิจการสโมสร กองการฌาปนกิจ กองกิจการร้านสวัสดิการกลาง และ กองการสงเคราะห์ และจากการจัดส่วนราชการในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการจัดกองออมทรัพย์ เพื่อวางแผนอำนวยการและดำเนินการในเรื่องการออมทรัพย์ และช่วยเหลือข้าราชการทหารบก ในเรื่องการเงิน ที่อยู่อาศัยตลอดจนริเริ่มปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการให้ทันสมัย ตามความเหมาะสม ปัจจุบันกองทัพบกได้ออกระเบียบเกี่ยวกับสวัสดิการมากมาย เพื่อยกระดับการครองชีพของข้าราชการกองทัพบก ให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามความจำเป็นพื้นฐานแก่การดำรงชีพ อันจะก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป

กองทัพบกได้จัดให้มีสวัสดิการประเภทต่างๆ เพื่อช่วยเหลือ และบริการกำลังพล ข้าราชการและครอบครัวอย่างต่อเนื่องตลอดมา ซึ่งการสวัสดิการดังกล่าว เป็นส่วนสำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดขวัญ และกำลังใจให้กำลังพลในการปฏิบัติงาน เพื่อผลประโยชน์ของกองทัพบก และประเทศชาติสืบไป ดังนั้น กองทัพบกได้ออกคำสั่งที่ ๑๐๘๔/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ เรื่องการพัฒนางานกิจการสวัสดิการกองทัพบก โดยกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนางานกิจการสวัสดิการของกองทัพบก สรุปได้ดังนี้

(๑) ให้ผู้บังคับหน่วยทุกคน จะต้องถือเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง ในอันที่จะต้องดูแลทุกข์สุข ตลอดจนให้การอนุเคราะห์สนับสนุน ช่วยเหลือกำลังพลและครอบครัว ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร อย่างใกล้ชิดโดยต่อเนื่อง

(๒) การพัฒนางานกิจการสวัสดิการ จะต้องมุ่งเน้นเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของสังคมทหารให้สูงขึ้น อย่างน้อยให้ทัดเทียมกับสังคมอื่น หรือดีกว่า

(๓) สร้างความสำนึกกับกำลังพลทุกคน ให้บังเกิดความหวังในอันที่จะดำรงฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว ได้อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีความสุข ตามสมควรแต่อดภาพ ตั้งแต่เริ่มต้นวิถีชีวิตในการรับราชการ

(๔) การจัดสวัสดิการช่วยเหลือกำลังพลและครอบครัว จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีคุณธรรม โดยสามารถเฉลี่ยความสุข ความสมบูรณ์ ให้กับกำลังพลและครอบครัวทุกระดับ ทุกประเภท ได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง

(๕) การพัฒนางานกิจการสวัสดิการ จะต้องพิจารณาดำเนินการอย่างกว้างขวางทุกประเภทบนพื้นฐานของความถูกต้องมีมาตรฐานและประหยัด ทั้งในด้านการรักษาพยาบาลความ

ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาทางการศึกษา การเพิ่มรายได้กิจการ
สหกรณ์ ฯลฯ

(๖) กำลังพลและครอบครัว ต้องมีความเชื่อมั่นและประกันได้ว่า จะต้องรับการ
บริการสวัสดิการจากกองทัพบกจนเกษียณอายุ

(๗) การดำเนินการพัฒนานักกิจการสวัสดิการกองทัพบก ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ
พัฒนานักกิจการสวัสดิการกองทัพบก โดยมีรองผู้บัญชาการทหารบกเป็นประธานคณะกรรมการที่
ปรึกษาทั้งภาคราชการและเอกชน และคณะกรรมการพัฒนานักกิจการสวัสดิการของหน่วยทั้งใน
ส่วนกลางและภูมิภาค

โดยที่กองทัพบก มีโครงการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ข้าราชการทหารเนื่องจากข้าราชการทหารเป็นผู้มีหน้าที่เสียสละอย่างสูง คอยดูแลป้องกัน
ประเทศชาติในยามศึกสงคราม จึงได้จัดหาแหล่งเงินกู้ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม เพื่อแก้ปัญหา
หนี้สินอย่างเบ็ดเสร็จให้กับข้าราชการทหาร ในการนี้กองทัพบกและธนาคารออมสิน ทั้งสองฝ่ายจึงได้
ตกลงร่วมกันดำเนินการใน “โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการทหาร” เพื่อให้
ข้าราชการทหารสามารถปลดเปลื้องหนี้สิน และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ได้ผลอย่างแท้จริงและยั่งยืน^{๓๖}

อย่างไรก็ตาม ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญที่บั่นทอนชีวิตความเป็นอยู่ และ
ความอยู่ดีกินดีของประชาชนทุกหมู่เหล่ารวมทั้งกำลังพลข้าราชการทุกนาย แม้แต่กำลังพลที่พักอาศัย
อยู่ภายในบ้านพักของทางราชการในค่ายทหาร ปัญหาเศรษฐกิจก็มีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของกำลังพล สินค้าอุปโภค และบริโภคที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวันมีราคาสูงขึ้น อัตราค่า
ครองชีพสูงขึ้นสวนทางกับรายได้ของกำลังพล อีกทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านสังคม ปัญหา
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประกอบกับกำลังพลบางส่วนยังยึดติดกับค่านิยมการบริโภคอย่าง
ฟุ่มเฟือย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของกำลังพล และมีผลต่อการ
ปฏิบัติงานของกำลังพลในที่สุด ซึ่งกำลังพลที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาต่างๆ มากที่สุดคือ กำลังพล
นายทหารชั้นประทวนที่มีหนี้อยู่ในระดับสูง เนื่องจากมีรายได้เฉลี่ยเพียง ๑๑,๒๗๔ บาทต่อเดือน
หนี้สินที่เกิดขึ้นนั้นเป็นหนี้สินที่เกิดจากการใช้จ่ายสิ่งจำเป็น และจากการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย^{๓๗} ดังนั้น
ความยากง่ายของการเข้าถึงแหล่งเงินกู้จึงเปรียบเสมือนเป็นตัวเร่งสภาวะหนี้สินในหมู่ประชาชนทั่วไป
รวมทั้งกำลังพลนายทหารซึ่งเป็นกำลังหลักของประเทศชาติ ทำให้คนเหล่านี้ไม่คิดสะสมทุน หวัง
เพียงแต่นำเงินในอนาคตมาใช้จ่ายเพื่อสนองการบริโภคในปัจจุบัน สอดคล้องกับทฤษฎีการ

^{๓๖} กิตติ สมสนั่น, พันโท, “ตัวแบบพยากรณ์ภาวะหนี้สินของกำลังพลนายทหารชั้นประทวน: ศึกษา
กรณี กองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ค่ายกำแพงเพชรอัครโยธิน”, **ปัญหาพิเศษรัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘), หน้า ๓๙-๔๑.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๐.

ตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของ วิลเลียม (William) ซึ่งสรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของมนุษย์แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ ปัจจัยผลัก ปัจจัยดึงดูด และปัจจัยสนับสนุน ซึ่งตามข้อค้นพบนี้ การที่บุคคลสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ง่าย เป็นปัจจัยสนับสนุนที่เรียกว่า โอกาส (opportunity) ซึ่งหมายถึงความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์ หรือข้อกำหนดหรือทางเลือกที่มีอยู่ โดยโอกาสจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำของบุคคล ดังนั้นการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ง่ายจึงเป็นโอกาสให้บุคคลคิดที่จะนำทุนในอนาคตมาใช้จ่ายในปัจจุบัน และมองข้ามการออม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขประการหนึ่งของประชาชนในสังคมทุนนิยมเช่นเดียวกับข้อค้นพบเกี่ยวกับการรับภาระค่าใช้จ่ายของสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว ซึ่งสามารถตอบคำถามได้ด้วยทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม ในประเด็นของปัจจัยผลัก (push factors) เรื่องข้อผูกพัน (commitment) เนื่องจากการที่บุคคลต้องรับภาระค่าใช้จ่ายของสมาชิกอื่น นอกเหนือจากสามี ภรรยา บุตร หรือบุคคลใกล้ชิดโดยปกติ เปรียบเสมือนการต้องถูกยึดติดกับข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผลักดันให้จำเป็นต้องแสวงหาค่าใช้จ่ายมาเป็นทุนรอนให้เพียงพอกับภาระผูกพันที่ตนจำเป็นต้องรับผิดชอบ

นอกจากนี้ พฤติกรรมการบริโภคสามารถอธิบายภาวะหนี้สินได้ในเชิงนิเสธ ซึ่งหมายความว่าหากมีการใช้เหตุผลประกอบการการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันน้อยลงเท่าใดย่อม ส่งผลให้การต้องเผชิญกับภาวะหนี้สินมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมการบริโภคเป็นปัจจัยชักนำให้บุคคลดำเนินชีวิตตามค่านิยมทางวัตถุ ทำให้พฤติกรรมการบริโภคของบุคคลเป็นไปตามค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่ โดยไม่รู้จักยั้งคิด สอดคล้องกับ ทฤษฎีรายได้สัมพัทธ์ (relative income theory) ของดูเซนเบอร์รี่ ซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมการบริโภคของบุคคล ว่ามิได้ขึ้นอยู่กับรายได้ที่ตนเองได้รับ แต่ขึ้นอยู่กับรายได้เปรียบเทียบกับเพื่อนบ้านหรือครอบครัวที่เกี่ยวข้อง หรือเปรียบเทียบกับความเป็นอยู่ของตนในอดีต โดยเฉพาะในช่วงที่เคยอยู่ดีกินดีมาก่อน ทฤษฎีนี้มีข้อสมมุติว่าการใช้จ่ายในการบริโภคต่อรายได้จะเปลี่ยนแปลงไป ก็ต่อเมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไปเท่านั้น และเมื่อรายได้คงที่ สัดส่วนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในครอบครัวต่อรายได้จะไม่เปลี่ยนแปลง การเลียนแบบจึงเป็นประเด็นสำคัญของทฤษฎีดังกล่าวนี้ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในการบริโภค และก่อให้เกิดการเอาอย่างกันในการบริโภค ทั้งๆ ที่ระดับรายได้ของผู้บริโภคแตกต่างกัน ซึ่งมักได้มาจากการหาเงินโดยวิธีการกู้ยืมเป็นหลัก และมีผลทำให้มีการบริโภคในลักษณะเดียวกันกับผู้ที่มีรายได้สูงกว่า^{๓๘}

อาชีพทหารเป็นอาชีพที่ไม่ทำให้รวย แต่เป็นอาชีพที่มีเกียรติ อย่างเช่นทหารอเมริกาเขามีเงินเดือนน้อย สภากองเขาก็ออกกฎหมายให้ทหารไม่ต้องเสียภาษีการค้าบางอย่าง ซื้อของใช้ใน Px (Post Exchange) หรือของสดของชำในซูเปอร์สโตร์ได้ในราคาถูก บ้านพักก็มีให้อย่างทั่วถึง ใครไม่มีบ้านพักเขาก็จ่ายค่าเช่าที่พักให้ ๒๕ เปอร์เซ็นต์ของเงินเดือนโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องมี

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๑-๙๒.

กฎเกณฑ์การบรรจุครั้งแรก ผู้วิจัยเห็นว่าการจะให้ค่าเช่าหมคนั้นอาจจะต้องใช้เงินมาก แต่เมื่อถึงเวลาปรับเงินเดือนอาจจะไม่ให้ค่าเช่าของผู้ที่ได้รับอยู่แล้วให้สูงขึ้น แต่เฉลี่ยให้ได้มากขึ้น ในเรื่องของสถานที่คือค่ายทหารของต่างประเทศนั้นจะสะอาดเรียบร้อย หญ้าสวยงาม ซึ่งทหารต่างชาตินี้เขาจะมีงบประมาณในการดูแลรักษา อย่างเช่นชาวอเมริกันมาอยู่อยู่ตะเภา เขามีค่ายรักษาสถานที่ที่มากกว่างบประมาณของการบินทหารเรือหลายเท่าตัว เมื่อเปรียบเทียบงบประมาณทหารในประเทศไทยนั้นหากนำงบบริหารมาจ้างคนงานตัดหญ้าคงไม่มีงบที่จะไปทำอย่างอื่นแน่นอน^{๓๙} ดังนั้น ในการจัดสรรงบประมาณให้กับทหารทุกเหล่าจึงไม่ค่อยเพียงพอต่อการกิจและการพัฒนาในด้านอาวุธ ยุทโธปกรณ์ สวัสดิการทหารและอื่นๆ

๒.๔.๕ ด้านยุทธการ

นายทหารฝ่ายยุทธการและการข่าวมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับทางยุทธการและการข่าวของกองพัน
- (๒) ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือผู้บังคับบัญชาในเรื่องเกี่ยวกับยุทธการและการฝึกกระโดดต่างๆ
- (๓) อำนาจการควบคุมในเรื่องเกี่ยวกับการค้นคว้าให้งานในหน้าที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- (๔) วางแผนการเคลื่อนย้ายหน่วยเพื่อการฝึกทางยุทธวิธี
- (๕) อำนาจการเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการระดมพล, การจัดหน่วยและการฝึกของหน่วย
- (๖) รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบถึงโครงการต่างๆ การเปลี่ยนแปลงคำสั่งและคำชี้แจง

ในเรื่องเกี่ยวกับการฝึก

- (๗) ให้ข้อเสนอแนะถึงลำดับความเร่งด่วนของการบรรจุเจ้าหน้าที่และยุทธภัณฑ์ให้แก่หน่วย

- (๘) ทำประมาณการทางยุทธการและยุทธวิธีอย่างต่อเนื่อง

- (๙) ทำคำสั่งยุทธการระหว่างการรบ

- (๑๐) อำนาจการในเรื่องการรักษาความปลอดภัย ให้แก่ที่ตั้งทางทหาร และระบบการ

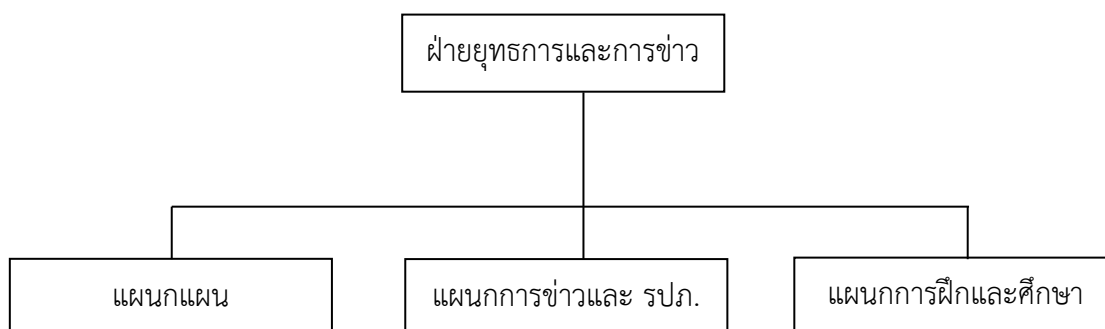
สื่อสาร

- (๑๑) รับรองสำเนาคำสั่งปฏิบัติการสื่อสารของหน่วยทหารสื่อสาร^{๔๐}

ส่วนการจัดกำลังของฝ่ายยุทธการและการข่าว ดังภาพที่ ๒.๓

^{๓๙} ยงยุทธ นันทิทรภ, พันเอก, “เห็นมากกว่าไปเรื่อย”, **ทหารสื่อสาร**, ปีที่ ๔๘ ฉบับที่ ๒ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๓๘): ๓๕-๓๖.

^{๔๐} กรมการทหารสื่อสาร, **การจัดหน่วยทหารสื่อสาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนทหารสื่อสาร กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒.

ภาพที่ ๒.๓ แสดงการจัดกำลังของฝ่ายยุทธศาสตร์และการข่าว

๒.๔.๖ ปัญหาและอุปสรรคด้านยุทธการ

๒.๔.๖.๑ ด้านอุปกรณ์สื่อสาร

ระบบการสื่อสารและเครื่องมือสื่อสารที่ทางกองทัพบกนำมาใช้นั้นมีหลายชนิด เช่น ข่ายวิทยุโทรเลขและโทรศัพท์, ระบบโทรคมนาคม, ระบบสื่อสารดาวเทียม, ระบบ C³I (ระบบการบังคับบัญชา การควบคุม การติดต่อสื่อสารและข่าวสารข้อมูล) เป็นต้น ผู้วิจัยจะได้นำเสนอเฉพาะระบบการสื่อสารและเครื่องมือสื่อสารที่มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน ได้แก่

(๑) ระบบโทรคมนาคมกองทัพบก

เนื่องจากข่ายโทรคมนาคมทหาร ไม่ได้ครอบคลุมพื้นที่ที่หน่วยทหารของกองทัพบกตั้งอยู่ทั้งหมด เนื่องจากนโยบายในการจัดตั้งข่ายโทรคมนาคมทหารของ บก.กองทัพบกที่ได้อนุมัติโครงการเมื่อปี ๒๕๑๖ กำหนดว่า

“ให้กรมการสื่อสารทหารเป็นหน่วยรับผิดชอบวางข่ายโทรคมนาคมทหารให้เป็นข่ายหลัก (Backbone) เชื่อมต่อไปยังพื้นที่ที่มีหน่วยทางทหารอยู่ด้วยกันตั้งแต่สองเหล่าทัพขึ้นไป ในกรณีที่มีหน่วยทหารเพียงเหล่าทัพเดียวในพื้นที่ เหล่าทัพนั้นต้องรับผิดชอบวางข่ายสื่อสารเชื่อมต่อหน่วยของตนกับระบบโทรคมนาคมทหารด้วยตนเอง (Spur Route)”^{๔๑}

ดังนั้น กองทัพบกจึงได้อนุมัติหลักการให้กรมการทหารสื่อสารทำการจัดตั้งข่ายโทรคมนาคมกองทัพบกขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ เพื่อเชื่อมต่อข่ายโทรคมนาคมทหารเข้าไปถึงที่ตั้งหน่วยทหารของกองทัพบกในพื้นที่ที่ข่ายโทรคมนาคมไปถึง และเพื่อเชื่อมต่อระหว่างหน่วยของกองทัพบกด้วยกันในพื้นที่ที่ข่ายโทรคมนาคมไปไม่ถึง โดยจัดให้อยู่ในโครงการเสริมสร้างกำลังทัพได้รับการ

^{๔๑} กรมการสื่อสารทหาร, “ระบบโทรคมนาคมทหาร”, (กรุงเทพมหานคร: กรมการสื่อสารทหาร, ๒๕๓๗). (คำบรรยายสไลด์มัลติมีเดีย)

จัดสรรงบประมาณให้ดำเนินการตั้งแต่ ปีงบประมาณ ๒๕๒๒ เป็นต้นมา ข่ายโทรคมนาคมกองทัพบก เริ่มติดตั้งใช้งานได้ครั้งแรกในเดือนพฤษภาคม ๒๕๒๒

ข่ายโทรคมนาคมกองทัพบกที่จัดตั้งในปีแรกนั้น เป็นข่ายวิทยุถ่ายทอดขนาด ๖ ช่องการสื่อสาร เชื่อมต่อการสื่อสารระหว่างศูนย์โทรคมนาคมกองทัพบก ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในกรมการทหารสื่อสาร, กรมการสัตว์ทหารบก, กรมการทหารช่าง และกองพลทหารราบที่ ๙ เป็นการวางข่ายการสื่อสารโดยการนำเอาหมายเลขโทรศัพท์อัตโนมัติของศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบกไปวางให้หน่วยใช้ ตั้งแต่นั้นมากรมการทหารสื่อสารก็ได้รับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อขยายและปรับปรุงข่ายโทรคมนาคมกองทัพบกมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามงบประมาณที่ได้รับนั้นมีจำนวนค่อนข้างต่ำมาก เกินไป จนถึงปัจจุบันนี้ข่ายโทรคมนาคมของกองทัพบกก็ยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารให้กับหน่วยงานของกองทัพบกได้เพียงพอ ทั้งในเรื่องช่องการสื่อสารและในการครอบคลุมพื้นที่ที่ต้องการ ถึงแม้ข่ายโทรคมนาคมภาคพื้นดินนี้จะข่ายที่มีความเหมาะสมกับการใช้งานทางทหารมาก โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัย แต่ก็มีข้อเสียด้านค่าใช้จ่ายและความยุ่งยากล่าช้า ในการติดตั้งห้วงที่มีระยะเวลาการติดต่อไกลๆ กรมการทหารสื่อสารจึงขออนุมัติกองทัพบกใช้ งบประมาณของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกจำนวน ๒๒ ล้านบาท เพื่อจัดหาระบบดาวเทียมสื่อสาร ภาคพื้นดินเข้ามาใช้งานเป็นส่วนหนึ่งของระบบโทรคมนาคมกองทัพบก ตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ ระบบ ดาวเทียมที่กองทัพบกใช้งานนั้นเป็นระบบสื่อสารดาวเทียม SCPC

ถึงแม้ว่ากรมการทหารสื่อสารจะดำเนินการติดตั้งสถานีสื่อสารดาวเทียม ภาคพื้นดิน ทั้งสถานีในระบบสื่อสารดาวเทียมของกองทัพบกและของ บก.กองทัพไทยเพิ่มเติม เพื่อ ขยายเครือข่ายการสื่อสารระบบโทรคมนาคมกองทัพบกออกไปให้ครอบคลุมหน่วยของกองทัพบกให้ ได้ทุกหน่วย แต่ก็ยังไม่สามารถทำได้ เนื่องจากปัญหาสำคัญสองประการ คือ ปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหาข้อจำกัดของจำนวนช่องการสื่อสารบนดาวเทียม หรือย่านความถี่บนดาวเทียมที่นำมาใช้ได้ ซึ่งปัญหาส่วนหลังนี้ยากต่อการแก้ไขกว่าปัญหางบประมาณ อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่ก้าวไปอย่างรวดเร็วของวิทยาการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ปัจจุบันมีวิธีการที่ช่วยประหยัดช่องการสื่อสารหรือ ย่านความถี่บนดาวเทียม ได้แก่ การใช้ระบบการปรุ้ความถี่แบบ TDMA มาประยุกต์เข้ากับระบบการ สื่อสารแบบหลายช่องการสื่อสาร ซึ่งก็ได้นำมาใช้กับการสื่อสารดาวเทียมด้วย นอกจากจะประหยัด ความถี่แล้วยังสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยกว่าดาวเทียมระบบเดิม คือ ระบบ SCPC มากด้วย

ปัญหาที่ค่อนข้างสำคัญของระบบโทรคมนาคมกองทัพบก คือ อุปกรณ์เครือข่าย ส่วนใหญ่ยังเป็นระบบเก่า ถึงจะเป็นระบบที่มีหลายช่องการสื่อสารก็ตาม แต่การใช้งานจะเป็นแบบใช้ ช่องใครช่องมัน รวมทั้งยังเป็นแบบที่ใช้งานเฉพาะจุด เช่นการสื่อสารดาวเทียมในระบบ SCPC สถานี ภาคพื้นดินมณฑลทหารบก ปกติจะมีประมาณ ๓ ช่องการสื่อสาร และช่องที่ ๑ มักจะให้ใช้สำหรับ ติดตั้งเลขหมายเฉพาะของผู้บังคับการจังหวัดทหารบก หรือผู้บัญชาการหน่วยที่ใหญ่กว่า ช่องที่ ๒

สำหรับผู้บัญชาการ หรือ ฝ่ายเสนาธิการมณฑลทหารบก และช่องที่ ๓ ใช้เชื่อมต่อระหว่างตู้สลับสายของหน่วยกับตู้กลาง บก.กองทัพบก จะเห็นว่าการใช้งานเป็นไปอย่างจำกัด หากจะโทรศัพท์ติดต่อกับหน่วยอื่นก็ต้องติดต่อผ่านตู้สลับสายของ บก.กองทัพบก และต้องเสียช่องการสื่อสารไปสองส่วน คือ เสียช่องการสื่อสารระหว่างหน่วยผู้ใช้กับ บก.กองทัพบก และช่องการสื่อสารระหว่าง บก.กองทัพบก กับหน่วยผู้รับการติดต่อ นอกจากนี้การวางช่องการสื่อสารเฉพาะให้กับผู้บัญชาการหน่วยตามหลักนิยมที่เคยปฏิบัติมา ยังเป็นการสิ้นเปลืองช่องการสื่อสารเป็นอย่างมาก ทำให้จำกัดการใช้งานช่องทางการสื่อสารที่มีอยู่น้อยแล้วมากขึ้นไปอีก ในส่วนของช่องการสื่อสารของระบบโทรคมนาคมภาคพื้นดินที่มีใช้งานอยู่นั้น ส่วนใหญ่ก็เป็นแบบเก่า มีปัญหาเช่นเดียวกับระบบสื่อสารดาวเทียม แต่ก็ยังดีกว่าที่มีช่องการสื่อสารมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามความต้องการช่องการสื่อสารทางโทรศัพท์ในปัจจุบันมีสูงมาก ปัญหาเหล่านี้มีแต่จะเพิ่มมากยิ่งขึ้น

และจากการที่ใช้อุปกรณ์ล้าสมัยนี้ทำให้ยังมีปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาการเรียกคู่สนทนา คือยังไม่สามารถหมุนเรียกกันได้โดยตรงทุกเลขหมายโดยอัตโนมัติเหมือนกับโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์ หรือระบบโทรคมนาคมทหาร และระบบหมายเลขก็ยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากระบบวิทยุถ่ายทอดและไมโครเวฟที่ใช้งานอยู่ส่วนใหญ่เป็นรุ่นเก่า จำนวนช่องการสื่อสารที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการเชื่อมต่อให้สามารถติดต่อกันในแบบอัตโนมัติ นอกจากนี้ตัวตู้สาขาโทรศัพท์อัตโนมัติที่มีอยู่ในหน่วยต่างๆ มีหลายแบบหลายรุ่น บางตู้ก็เก่ามากแล้วไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ไม่สามารถเชื่อมต่อเข้ากันได้แบบอัตโนมัติ ประการสำคัญกรมการทหารสื่อสารได้รับงบประมาณจำกัด หากจะเปลี่ยนตู้สาขาเหล่านี้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันจะต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วก็ไม่สามารถทำได้ เพราะการพัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้ตู้สาขาโทรศัพท์เปลี่ยนระบบก่อนที่จะกรมการทหารสื่อสารจะติดตั้งให้ครบทุกหน่วย

ข้อบกพร่องอันสืบเนื่องมาจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามวินัย หรือหลักการในการใช้เครื่องสื่อสารทำให้มีปัญหามากขึ้น โดยเฉพาะในการใช้โทรศัพท์ในขณะเกิดเหตุการณ์สำคัญ เช่น เมื่อเกิดเหตุการณ์ตามแนวชายแดน โทรศัพท์มักจะมีปัญหาไม่เพียงพอขึ้นมาทั้งที่บางจุดมีการสนับสนุนค่อนข้างจะมาก จากการตรวจสอบพบว่า มีเจ้าหน้าที่ส่วนกลางจำนวนมากพยายามจะติดต่อกับหน่วยที่อยู่ในเหตุการณ์ เพื่อรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ทั้งที่บางหน่วยงานไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง หรือยังไม่ได้รับคำสั่งมอบหมายให้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งที่ในหนทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ทุกหน่วยต้องพยายามหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องสื่อสารในห้วงเวลานั้น เพื่อเปิดให้หน่วยที่เกี่ยวข้องได้ติดต่อสื่อสารกันได้สะดวกและรวดเร็ว^{๔๒}

^{๔๒} ยงยุทธ นันทิทรภ, พันเอก, “การพัฒนาการสื่อสารของกองทัพบก”, รายงานวิจัย, หน้า ๒๕-๓๓.

(๒) ระบบ C³I

ระบบ C³I หมายถึงระบบการบังคับบัญชา การควบคุม การติดต่อสื่อสารและข่าวสารข้อมูล ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งมีความจำเป็นต่อผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการ ในการวิเคราะห์สถานการณ์ ตกลงใจ สั่งการ ควบคุมและติดตามการปฏิบัติของหน่วยงานในความรับผิดชอบได้ในเวลาเดียวกันกับที่หน่วยปฏิบัติ โดยต่อเนื่อง ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ^{๔๓} ในระบบนี้คอมพิวเตอร์จะถูกใช้เป็นหลักในฐานะเป็นฐานข้อมูล เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้บังคับบัญชา และฝ่ายอำนวยการได้นำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง เป็นเครื่องมือสำหรับเพิ่มประสิทธิภาพในการทำสงครามที่มีคุณค่าสูงยิ่ง เนื่องจากข้อมูลข่าวสารในการรบนี้จะเป็นตัวที่กำหนดชะตากรรมของการสู้รบได้

ในปัจจุบันกองทัพบกได้เน้นความสำคัญของคอมพิวเตอร์ และได้กำหนดแนวความคิดในการจัดทำระบบ C⁴I ของกองทัพบกขึ้น^{๔๔} โดยมีมุ่งหมายที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการ ๓ ประการ ได้แก่

๑) การรับ-ส่งข่าวสารอย่างรวดเร็วทุกทิศทาง โดยผ่านระบบการรักษาความปลอดภัยที่ไว้วางใจได้

๒) การแสดงข้อมูลที่ทันสมัย และการดำเนินการวิธีต่อข้อมูลประเภทต่างๆ อย่างถูกต้องในหลายลักษณะ ทั้งเป็นข้อความและภาพ เพื่อช่วยในการประมาณการของฝ่ายอำนวยการ การประมาณสถานการณ์ของผู้บังคับบัญชา การจัดทำแผนและทดสอบแผน ตลอดจนการตกลงใจของผู้บังคับบัญชา

๓) การส่งคำสั่งไปยังหน่วยรอง การประสานการปฏิบัติกับหน่วยข้างเคียง และการรับคำสั่งจากหน่วยเหนือเป็นไปด้วยความรวดเร็วและแม่นยำ

กองทัพบกได้มีความพยายามพัฒนาระบบ C³I มาโดยตลอด แต่ที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จ ปัญหาที่สำคัญคือ ผู้ที่รับผิดชอบยังไม่เข้าใจระบบพอคิดว่าสามารถจ้างให้บริษัทต่างชาติ หรือบริษัทในประเทศที่เก่งทางคอมพิวเตอร์มาทำให้ได้โดยง่าย แต่ไม่ได้คำนึงถึงการที่จะกำหนดความต้องการของระบบที่แน่ชัดให้กับบริษัทคอมพิวเตอร์ ระบบ C³I ที่มีแนวโน้มจะทำงานได้ผลจริงน่าจะเป็นระบบที่กรมการทหารสื่อสารกำลังพัฒนาให้ฝ่ายยุทธการ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก อย่างน้อยก็สามารถใช้เป็นแนวทางในการจ้างบริษัทอื่นมาพัฒนาระบบที่เหมาะสมกับการดำเนินการของกองทัพบกไทย

^{๔๓} กรมยุทธการทหารบก ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก, “ระบบ C³I ของกองทัพบก”, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก, ๒๕๓๕). (เอกสารเย็บเล่ม)

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน. (เอกสารเย็บเล่ม)

ปัญหาอีกอย่างคือ การเชื่อมต่อระบบ C³I ที่ทุกคนยังกังวลกันอยู่ที่จริงแล้วการเชื่อมต่อกันของระบบนี้ก็ทำงานเหมือนกันกับระบบ Electronics Mail ที่ใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วไปที่ใช้งานได้ดี เช่นระบบ Ethernet เป็นตัวเชื่อมนั่นเอง และสามารถใช้ระบบ C³I ร่วมกับระบบ Electronics Mail ได้ แต่ควรจัดทำโปรแกรมเข้ารหัสแยกไม่ให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับระบบ C³I ได้ ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดการลงทุนทางด้านระบบสื่อสารได้มาก^{๔๕}

(๓) การสื่อสารผ่านใยแก้วนำแสง

ความนิยมในการนำเอาใยแก้วนำแสงมาใช้ในการสื่อสารได้มีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยนำมาใช้ทดแทนระบบสายเคเบิลที่มีจำนวนคู่สายมาก มีขนาดใหญ่หรือใช้ในกรณีที่ต้องการให้สัญญาณผ่านได้มากและรวดเร็ว รวมทั้งใช้แทนสายวิทยุถ่ายทอดหลายช่องการสื่อสาร ข่ายไมโครเวฟ และการสื่อสารดาวเทียมด้วย เนื่องจากตัวนำชนิดนี้ยอมให้สัญญาณความถี่สูงย่านความถี่แสงผ่านไปได้โดยสะดวก ทำให้สามารถส่งผ่านข้อมูลไปได้คราวละมากๆ ประกอบกับเทคโนโลยีในการผสมสัญญาณเสียงหรือข้อมูลกับความถี่คลื่นพาห้ก้าวหน้ามากขึ้น ทำให้การใช้ประโยชน์ของสายเคเบิลใยแก้วนำแสงนี้เพิ่มขึ้นอย่างมากมาหลายทศวรรษ ในปัจจุบันสายใยแก้วซึ่งมีขนาดเล็กกว่าตัวนำสายโทรศัพท์ที่รุ่มแก่มากจะส่งผ่านสัญญาณโทรศัพท์ไปได้ครั้งละหลายๆ ช่อง หรือถ้าคิดเป็นคู่สายโทรศัพท์ที่มีมาตรฐานสูงและสามารถส่งสัญญาณอื่นนอกเหนือจากเสียงพูดอย่างเดียวได้ ก็จะส่งไปได้ถึงประมาณ ๑๐,๐๐๐ คู่สายในเวลาเดียวกัน ที่สำคัญเทคโนโลยีในการผลิตและการติดตั้งช่วยให้สายเคเบิลใยแก้วนำแสงนี้มีราคาถูกลงเมื่อเทียบกับขีดความสามารถในการใช้งาน และยังติดตั้งซ่อมบำรุงง่ายขึ้น จึงมีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย

ข่ายการสื่อสารใยแก้วในประเทศไทยมีอยู่หลายเครือข่าย ที่สำคัญได้แก่ข่ายของระบบโทรคมนาคมทหารร่วม โดยเฉพาะในส่วนที่อยู่ในเมืองที่มีอาคารสูงไม่เหมาะสมกับการใช้ระบบสื่อสารแบบอื่น เช่น ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และตัวเมืองเชียงใหม่ เป็นต้น ทางด้านพลเรือนนั้น ที่สำคัญได้แก่เครือข่ายสื่อสารใยแก้วที่องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยจัดทำขึ้นร่วมกับบริษัท ซีที คอมลิ่งส์ และการรถไฟแห่งประเทศไทยโดยวางพาดไปกับเสาโทรเลข ข้างทางรถไฟ จุดมุ่งหมายในการใช้งานเพื่อเชื่อมต่อเครือข่ายระหว่างชุมสายโทรศัพท์ โดยใช้แทนหรือเสริมระบบเครือข่ายวิทยุถ่ายทอดย่านไมโครเวฟที่เริ่มมีปัญหาเรื่องความถี่ รวมทั้งเรื่องความเร็วในการรับส่งสัญญาณและข้อมูลข่าวสารที่ระบบใยแก้วมีขีดความสามารถสูงกว่ามาก

ในปัจจุบัน การใช้งานข่ายการสื่อสารใยแก้วนี้ยังมีน้อยมาก เพราะว่าการโทรศัพท์แห่งประเทศไทยกำหนดค่าเช่าใช้ค่อนข้างสูง อีกทั้งยังได้คิดค่าเช่าใช้จากหน่วยราชการต่างๆ รวมทั้งราชการทหารด้วย ในอัตราเดียวกันกับที่ใช้คิดจากภาคเอกชน ยกเว้นในกรณีที่เกิดสงครามหรือวิกฤติการณ์ชายแดน องค์การโทรศัพท์จึงจะสนับสนุนให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ

^{๔๕} ยงยุทธ นันทิทธิธรณ, พันเอก, “การพัฒนาการสื่อสารของกองทัพบก”, รายงานวิจัย, หน้า ๕๕-๕๖.

เท่าที่ผ่านมาเมื่อเหตุการณ์จำเป็นหรือเกิดการกระทบกระทั่งกันตามแนวชายแดน กองทัพบกได้รับการสนับสนุนด้วยดีมาตลอดเมื่อร้องขอ จะมีปัญหาอยู่บ้างก็ในเรื่องความเร็วในการให้การสนับสนุน ในกรณีที่เกิดการสู้รบหรือเกิดสงครามที่เราถูกรุกรานด้วยกำลังที่ใช้ในการสู้รบแบบใหม่ที่อาศัยความเร็วเป็นหลัก การสนับสนุนในรูปแบบนี้คงไม่ทันการณ์ หากกองทัพบกหรือเหล่าทัพอื่นได้รับการสนับสนุนการใช้งานตั้งแต่ในยามปกติ หรือเข้าใช้ได้ในราคาพิเศษน่าจะเกิดประโยชน์อย่างมากในการจัดเตรียมขायการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพตั้งแต่ยามสงบ^{๔๖}

๒.๔.๖.๒ ด้านการฝึก

การฝึกของเหล่าทหารสื่อสารมีวงรอบและห้วงการฝึกเหมือนกันกับของทหารเหล่าอื่นในกองทัพบก คือ ประกอบด้วยการฝึกทหารใหม่ การฝึกเป็นหน่วยเบื้องต้น (หมู่ ตอน หมวด) การฝึกภาคกองร้อย และการฝึกเป็นหน่วยเบื้องต้นสูง (ภาคกองพัน) การฝึกของเหล่าทหารสื่อสารมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับลักษณะของภารกิจที่ต้องปฏิบัติจริงในยามสงคราม กล่าวคือในการฝึกเป็นหน่วยเบื้องต้นสูงหรือการฝึกภาคกองพันของเหล่าทหารสื่อสารนั้นจะจัดให้มีการฝึกพร้อมกันหมดทุกหน่วย ประกอบด้วยกรมทหารสื่อสารของกองบัญชาการกองทัพบก กองพันทหารสื่อสารกองทัพบก กองพันทหารสื่อสารกองพล ศูนย์โทรคมนาคม กองการสื่อสารกรมการทหารสื่อสาร และกองร้อยปฏิบัติการสงครามอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้กองพันทหารสื่อสารซ่อมบำรุงเขตหลังซึ่งเป็นหน่วยซ่อมบำรุงก็จัดกำลังพลเข้าร่วมการฝึกด้วย เหตุผลที่ต้องมีการฝึกภาคกองพันร่วมกันทุกหน่วยทั้งกองทัพบก เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า ไม่ว่าจะใช้แผนป้องกันประเทศแผนใดก็ตามหน่วยทหารสื่อสารจะต้องปฏิบัติการสื่อสารติดต่อกันให้ได้ทั่วทั้งกองทัพบก ไม่ว่าหน่วยอื่นรวมทั้งหน่วยที่เป็นหน่วยบังคับบัญชาจะยังไม่เคลื่อนย้ายออกจากที่ตั้ง หรือเพียงแต่ยังเตรียมพร้อมอยู่ในที่ตั้งก็ตาม หน่วยทหารสื่อสารต้องจัดตั้งขायการสื่อสารให้ใช้งานได้

การฝึกร่วมของหน่วยทหารสื่อสารดังกล่าวนี้เริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ โดยไม่ได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกเพิ่มเติมแต่อย่างใด คงใช้เฉพาะงบการฝึกประจำปีเท่านั้น ในการฝึกที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะฝึกตามสถานการณ์ที่สมมุติขึ้นมาโดยเลียนแบบแผนป้องกันประเทศ เพื่อเป็นการทดสอบการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศไปในตัว ผลการฝึกที่ผ่านมาได้ผลอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ คือ ได้ทราบถึงขีดความสามารถของเหล่าในการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศ และที่สำคัญได้ประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิบัติการสื่อสารในลักษณะเป็นขायขนาดใหญ่ ปัญหาที่สำคัญจากการฝึกพอสรุปได้ดังนี้

(๑) กำลังพลและยุทโธปกรณ์มีไม่เพียงพอต่อการวางขायครอบคลุมพื้นที่ที่รับผิดชอบทั้งหมด ในกรณีที่ต้องปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศจริงก็จะมีปัญหาขาดแคลนเครื่องมือ

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๙-๖๑.

การจัดหาเครื่องมือสื่อสารหลักหากไม่ดำเนินการไวล่วงหน้าแล้วไม่สามารถดำเนินการไว้ทัน ทั้งนี้ในปัจจุบันเมื่อทำการจัดหาระยะเวลาในการส่งของจะยาวมาก โดยเฉลี่ยจะยาวตั้งแต่ ๖ เดือนขึ้นไป สป.ที่เป็นระบบ เช่น ระบบเรดาร์นั้น ระยะเวลาส่งของบางกรณีนานถึง ๒ ปี และยังมีปัญหาในการฝึกใช้งานอีกด้วย

(๒) การจัดตั้งข่ายขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่กว้าง และใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยจำนวนมากนั้นมีปัญหาในด้านการจัดระบบซอฟต์แวร์ทุกครั้ง ถึงแม้จะได้รับประสบการณ์มาหลายปีแล้วก็ตาม ในปัจจุบันจะต้องใช้เวลาจัดตั้งข่ายอย่างน้อย ๓ วัน นับตั้งแต่เคลื่อนย้ายออกจากที่ตั้งเข้าไปยังที่ตั้งในสนาม เมื่อเปรียบเทียบการรบในปัจจุบันแล้วน่าจะช้าเกินไป

(๓) การวางข่ายการสื่อสารทางสายในการฝึกที่ใช้การสื่อสารในหลักการเดิม คือ วางในแบบเส้นทางหลักการสื่อสาร ไม่มีเส้นทางสำรอง เมื่อเกิดเหตุขัดข้องขึ้นในจุดใดจุดหนึ่งมักจะทำให้การสื่อสารขาดลอย นอกจากนี้ในช่วงที่เริ่มติดตั้งข่ายใหม่มักจะเกิดเหตุขัดข้องบ่อย ทำให้ความเชื่อถือได้ของข่ายมีน้อยลงไปอีก

(๔) ข่ายสนามที่มีใช้งานในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับการนำคอมพิวเตอร์เครือข่ายมาใช้งานร่วม ขีดความสามารถยังมีไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนการจัดตั้งระบบ C³I (Command Control Communication and Intelligence) สนาม นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการสนับสนุนข่ายป้องกันภัยทางอากาศ สาเหตุสำคัญเนื่องจากใช้ อจย. เก่า จำนวนชุดสื่อสารมีน้อย ไม่เพียงพอที่จะให้การสนับสนุนข่ายพิเศษเหล่านี้ได้

(๕) การวางข่ายสื่อสารทางสาย ซึ่งเป็นข่ายหลักที่ไม่สามารถวางให้ครอบคลุมพื้นที่ตามแผนป้องกันประเทศได้ ส่วนหนึ่งมาจากสาเหตุที่มีหน่วยทหารสื่อสารของกองทัพบกน้อยเกินไป คือ มีเพียง ๑ กองพัน กองทัพน้อยของสหรัฐอเมริกาไม่ถึง ๑ กองพลน้อยทหารสื่อสาร (มี ๔ กองพันมีกองพลรวมกันประมาณ ๕,๐๐๐ คน) และกองทัพน้อยของเวียดนามก็มี ๑ กรมทหารสื่อสารเช่นกัน

(๖) เมื่อพิจารณาปัญหาในการใช้เครื่องมือแล้วกำลังสำรองที่มีเวลาการฝึกน้อย ไม่น่าจะมีขีดความสามารถในการใช้เครื่องมือสื่อสารรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๗}

๒.๔.๖.๓ ด้านการปฏิบัติการสื่อสารสนาม

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองหรือสงครามมหาเอเชียบูรพาแล้ว กองทัพบกยังไม่เคยปฏิบัติการสื่อสารสนามอย่างเต็มรูปแบบอีกเลย ในการปฏิบัติการในสงครามเวียดนาม ทบ.สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ดำเนินการจัดวางข่ายการสื่อสารหลักให้ คือจัดวางระบบการสื่อสารทางสาย ICS – Integrated Communication System เพื่อเชื่อมต่อการสื่อสารให้กับที่ตั้งของหน่วยทหาร

^{๔๗} ยงยุทธ นันทิทรภ, พันเอก, “การพัฒนาการสื่อสารของกองทัพบก”, รายงานวิจัย, หน้า ๖๓-๖๕.

ของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร ในประเทศไทยและเวียดนามให้มีการติดต่อสื่อสารกันทางโทรศัพท์อย่างสะดวก ซึ่งในไทยนั้นที่ตั้งหน่วยทหารอเมริกันก็อยู่ตามค่ายทหารอยู่แล้ว ทำให้เราได้ใช้บริการสายสื่อสารนี้ด้วย เมื่อสงครามเวียดนามสงบลง บก.ทหารสูงสุดได้รับมอบหมายการสื่อสารดังกล่าวนี้มาใช้งาน และต่อมาได้ปรับเป็นส่วนหนึ่งของข่ายโทรคมนาคมทหาร

ในการปฏิบัติการปราบปรามผู้ก่อการร้ายในประเทศไทยนั้น การปฏิบัติการสื่อสารทางสายระหว่างที่ตั้งปกติและที่ตั้งในสนามที่สำคัญ เช่นกับ บก.พตท. บางแห่ง หรือ บก.กองกำลังบูรพา และกองกำลังสุรนารีนั้น ทบ.ได้อาศัยข่ายโทรคมนาคมทหาร ข่ายโทรคมนาคม ทบ. และโทรศัพท์บ้านเมืองเป็นหลัก และได้จัดวางข่ายทางสายสนามเพิ่มเติมในส่วนที่ข่ายปกติไปไม่ถึง ข่ายทางสายสนามที่จัดตั้งขึ้นนั้น ประกอบด้วยข่ายวิทยุถ่ายทอดสนามแบบหลายช่องการสื่อสาร สำหรับการเชื่อมต่อระหว่างหน่วยที่ตั้งอยู่ไกลกัน แล้วใช้สายเคเบิลกับสายโทรศัพท์สนามในการเชื่อมต่อระยะสั้น หรือเชื่อมต่อลงไปยังหน่วยขนาดเล็ก สาเหตุที่ต้องอาศัยระบบสื่อสารปกติเป็นหลักเพราะว่ากองทัพบกไม่สามารถจัดตั้งข่ายสื่อสารสนามได้ เนื่องจากทั้งกำลังพลและเครื่องมือมีไม่เพียงพอ ถึงแม้จะบรรจุกำลังพลและเครื่องมือจนเต็มอัตราก็ตาม และหากมีกำลังพลและเครื่องมือเพียงพอก็จะยังมีค่าใช้จ่ายสูงทั้งด้านเบี้ยเลี้ยงและการส่งกำลังอื่น โดยเฉพาะ สป.๓

สำหรับข่ายวิทยุซึ่งติดตั้งได้ง่าย และสิ้นเปลืองน้อยกว่าข่ายทางสายมากนั้น ได้มีการจัดตั้งขึ้นมาใหม่เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน แต่ก็ใช้ข่ายปกติสนับสนุนด้วย โดยเฉพาะกับหน่วยสนามที่ตั้งอยู่ในที่ตั้งหน่วยปกติ ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างของการใช้วิทยุ ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยทางการสื่อสาร มีอยู่บ่อยครั้งที่หน่วยงานของฝ่ายเดียวกันที่รับผิดชอบในการต่อต้านการข่าวกรอง เช่น ศรภ. ได้ตรวจสอบพบว่า ฝ่ายเรามีการรับส่งข่าวที่มีชั้นความลับทางวิทยุโดยไม่ได้เข้ารหัส และถึงแม้จะมีการเข้ารหัสก็ยังไม่สามารถรักษาความปลอดภัยจากการดักจับได้เสมอไป เนื่องจากว่าพนักงานมักจะใช้รหัสที่มีความปลอดภัยต่ำ เช่น มักจะใช้รหัสชั้นเดียวในการเข้ารหัสข่าวที่มีชั้นความลับ นอกจากนี้ยังใช้รหัสเก่าซ้ำซาก จนทั้งพนักงานฝ่ายเราและฝ่ายตรงกันข้ามจำรหัสได้จนขึ้นใจ และสามารถเข้าหรือถอดรหัสได้โดยไม่ต้องใช้คู่มือ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่เข้ามอบตัวที่เคยทำหน้าที่ดักจับและถอดรหัสข่าวให้การว่า วิธีการถอดรหัสที่ผู้มอบตัวเคยใช้ในการถอดรหัสข่าวของฝ่ายเราที่ดักจับได้นั้น ใช้งานได้ดีและค่อนข้างง่าย เป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าฝ่ายตรงข้ามได้รับทราบข่าวและความเคลื่อนไหวของฝ่ายเราค่อนข้างมาก หากฝ่ายเราได้ระมัดระวังและมีวินัยในการส่งข่าวมากกว่านี้คงจะลดความสูญเสียในการปราบปรามลงได้มากพอควร^{๔๘}

^{๔๘} ยงยุทธ นันทิทรภ, พันเอก, “การพัฒนาการสื่อสารของกองทัพบก”, รายงานวิจัย, หน้า ๖๕-๖๖.

๒.๔.๖.๔ ด้านการข่าว

การรับส่งข่าวของกองทัพบกในปัจจุบันปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติประจำการสื่อสาร ซึ่งยึดถือตาม รส.๒๔-๕ และ รส.๑๑-๑๖ ว่าด้วยคำสั่ง, บันทึก และรายงาน สำหรับ รส.๑๑-๑๖ นี้ พิมพ์เป็นครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ พิมพ์จากต้นฉบับกรรมการทหารสื่อสาร ซึ่งแปลโดยพันเอกสุธน สัตตบุศย์ อดีตรองเจ้ากรมการทหารสื่อสาร (จก.สส.) จากต้นฉบับภาษาอังกฤษของคู่มือราชการสนามของกองทัพบกสหรัฐอเมริกา FM ๑๑-๑๖ (Signal Orders, Records and Reports) ฉบับปี ๒๕๐๑ เป็นการปฏิบัติตามหลักการสื่อสารเดิมของกองทัพบกสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ของสหรัฐอเมริกาเองได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการรับส่งข่าวมามากแล้ว

ข่าวจากผู้ให้ข่าวในแต่ละ บก. และ ที่บัญชาการ (ทก.) รวมทั้งของหน่วยขึ้นตรง (นขต.) จะถูกส่งผ่านศูนย์รับส่ง ซึ่งดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่สารบรรณหรือธุรการของหน่วยไปยังศูนย์การสื่อสาร (จัดสนับสนุนหน่วยทหารขนาดใหญ่) หรือศูนย์ข่าว (จัดสนับสนุนหน่วยทหารขนาดเล็ก) เมื่อเจ้าหน้าที่รับข่าวของศูนย์สื่อสารลงทะเลเบียนข่าวเรียบร้อยแล้ว ข่าวก็จะถูกส่งต่อไปยังตอนเครื่องมือ หากเป็นข่าวมีชั้นความลับและยังไม่ได้เข้ารหัสก็จะถูกส่งไปยังตอนรหัส เพื่อเข้ารหัสตามความเหมาะสมเสียก่อน แล้วจึงถูกส่งไปยังตอนเครื่องมือ เช่นเดียวกันกับข่าวที่ไม่มีชั้นความลับที่ไม่จำเป็นต้องเข้ารหัส จากนั้นตอนเครื่องมือก็จะคัดเลือกและแยกส่งไปยังหน่วยปลายทางด้วยเครื่องสื่อสารที่เหมาะสมกับลักษณะของข่าว ชั้นความลับและความเร่งด่วนของข่าวสำหรับข่าวที่มีความสำคัญมากหรือข่าวส่งไปให้หน่วยที่อยู่ไม่ไกลนัก หรือไม่สามารถส่งด้วยมخابراتสื่อสารที่เหมาะสมได้จะถูกส่งด้วยพลนำสาร ข่าวออกที่ถูกส่งจากหน่วยให้ข่าวเมื่อไปถึงศูนย์สื่อสารของหน่วยรับก็จะได้รับการลงทะเลเบียนให้เป็นข่าวเข้า ถ้าหากเป็นข่าวที่ส่งมาเป็นรหัสก็จะถูกส่งไปยังตอนรหัสเพื่อถอดรหัสเสียก่อน แล้วจึงส่งให้ศูนย์รับส่งเพื่อส่งมอบให้ผู้รับต่อไป ขั้นตอนการดำเนินการวิธีต่อข่าวในยามปกติก็ใช้กรรมวิธีเช่นเดียวกันในยามสงคราม ในบางกรณีก็อาศัยบริการหรือการสื่อสารของพลเรือน เช่น ส่งทางไปรษณีย์ ข่ายโทรศัพท์สาธารณะ หรือข่ายของการสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็นต้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการดำเนินการวิธีต่อข่าวดังที่ได้กล่าวมา ได้แก่การมีขั้นตอนการปฏิบัติหลายขั้นตอน การรับส่งข่าวจึงใช้เวลามาก โดยเฉพาะข่าวที่มีความยาวมากๆ และมีชั้นความลับสูง จะเสียเวลาในการเข้าและถอดรหัสค่อนข้างมาก ทำให้มีบางครั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องตัดสินใจส่งข่าวที่มีชั้นความลับไปโดยไม่เข้ารหัส มิฉะนั้นข่าวจะไปถึงมือผู้รับไม่ทันเหตุการณ์ ซึ่งก็มีบ่อยครั้งที่ข่าวไปถึงผู้รับค่อนข้างจะช้าเกือบจะเป็นผลเสียต่อการปฏิบัติงาน^{๔๔}

ส่วนเรื่องความปลอดภัยในระบบสารสนเทศ ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศกำลังเป็นประเทศสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกๆ องค์กร รวมถึง

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘-๑๙.

กองทัพบก เหล่าทหารสื่อสารซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการด้านสารสนเทศของกองทัพ จึงควรมีความตื่นตัวและให้ความสนใจกับประเด็นอันสำคัญนี้ หนทางหนึ่งคือการเริ่มทำความเข้าใจกับรูปแบบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการรักษาความปลอดภัยสารสนเทศ กรรมวิธีในการโจมตีระบบ ก็เป็นหัวข้อหนึ่งที่เราควรทำความเข้าใจด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเรียนรู้และทำความเข้าใจกับรูปแบบของการโจมตีระบบในเบื้องต้น เมื่อมีความเข้าใจถึงรูปแบบภัยคุกคามต่างๆ แล้ว ก็จะได้พิจารณาถึงแนวความคิดและวิธีการในการป้องกันภัยคุกคามเหล่านั้นได้ ความปลอดภัยของข่าวสารสนเทศของหน่วยงานนั้น จึงเปรียบเสมือนเป็นปฐมบทของการเริ่มทำความเข้าใจต่อระบบการรักษาความปลอดภัยสารสนเทศ ซึ่งการโจมตีระบบมี ๒ ลักษณะ คือ

(๑) การโจมตีระบบแบบเจาะจงเป้าหมาย คือ การโจมตีต่อระบบแบบเจาะจงเป้าหมายหลัก โดยอาจมีจุดประสงค์ในการเจาะระบบเข้าสู่เครือข่ายภายใน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ หรือเพื่อก่อให้เกิดการปฏิเสธการให้บริการภายในองค์กรที่เจาะจงไว้ก็ตาม รูปแบบการโจมตีแบบเจาะจงเป้าหมายนี้ยังมีอยู่อย่างแพร่หลาย แต่มิได้เป็นรูปแบบหลักในการโจมตีเหมือนที่ผ่านมา ถึงอย่างนั้นก็ยังนับว่าเป็นภัยคุกคามที่อันตราย เพราะมีความประสงค์ร้ายต่อเป้าหมายอย่างแน่ชัด แต่องค์กรต่างๆ เหล่านั้น ก็สามารถป้องกันได้ดีขึ้นหากมีระบบรักษาความปลอดภัยข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

(๒) การโจมตีแบบไม่เจาะจงเป้าหมาย คือ การโจมตีแบบไม่เจาะจงระบบเป้าหมาย เป็นการสุ่มโจมตีต่อระบบขององค์กรต่างๆ เช่น การกระจายไวรัสผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หากพนักงานในบริษัทได้รับอีเมลฉบับนั้น แล้วทำการเปิดขึ้นมาโดยไม่ตรวจสอบก่อน ก็จะทำให้ระบบเครือข่ายขององค์กรติดไวรัสได้ (หากไม่มีระบบป้องกันที่ดีพอ) การโจมตีระบบแบบไม่เจาะจงเป้าหมายนี้ถือว่าเป็นภัยคุกคามหลักในปัจจุบันและสร้างความเสียหายสูง เพราะก่อให้เกิดความเสียหายมหาศาลในภาพรวม^{๕๐}

การโจมตีระบบ โดยปกติแล้วจะแบ่งเป็นสองถึงสามเฟสคร่าวๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การสแกนหาเครื่องเป้าหมาย ซึ่งรวมถึง การสแกนหาเครื่องเป้าหมาย (Host Scanning), การสแกนระบบเครือข่าย (Network Scanning) และการสแกนหาช่องทางการเชื่อมต่อ (Post Scanning)

๑) Host Scanning นักเจาะระบบจะส่ง Probing Packets เพื่อ scan ระบบเครือข่ายทั้งระบบ เพื่อตรวจสอบข้อมูลด้านเครือข่ายก่อนเป็นลำดับแรก ทั้งนี้ก็เพื่อให้ทราบว่าเครื่องเป้าหมายนั้นมีการใช้งานอยู่จริงหรือไม่ ซึ่งปกติจะนิยมใช้คำสั่ง Ping (ICMP Ping) แต่การใช้

^{๕๐} อนิวัรรต เหมนิธิ, พ.ท., “ความปลอดภัยระบบสารสนเทศ: กรรมวิธีในการโจมตีระบบ (Attack method)”, **ทหารสื่อสาร**, ปีที่ ๖๒ ฉบับพิเศษ (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒): ๑๕๖-๑๕๗.

คำสั่ง Ping อาจติดปัญหาจากการป้องกันของระบบไฟร์วอลล์หรือ IDS ได้ นักโจมตีระบบก็อาจจะใช้กรรมวิธีการอื่นในการทำ Host Scanning ได้ เช่น การทำ TCP SYN/ACK Attacks เป็นต้น

๒) Network Scanning นอกจากความพยายามในการค้นหา IP Address ของ Live Host แล้ว ผู้โจมตียังมีความพยายามมากไปกว่านั้นโดยการสืบค้นลึกลงไปรายละเอียดต่างๆ ของระบบเครือข่าย เช่น ติดตามเส้นทางการติดต่อสื่อสารระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ในระบบ เช่น การใช้คำสั่ง Tracert ซึ่งจะแสดงถึงจำนวน Hops, IP Address, Site name เป็นต้น ผลก็คือ ผู้โจมตีอาจสามารถจำลองระบบเครือข่ายคร่าวๆ ขององค์กรนั้นขึ้นมาได้

๓) Port Scanning เมื่อผู้โจมตีทราบถึง IP Address ของเครื่องคอมพิวเตอร์ในระบบ, ระบบเครือข่ายคร่าวๆ ขององค์กรแล้ว ผู้โจมตีก็จะทำการเลือกเครื่องเป้าหมายและค้นหารูปแบบของการให้บริการต่างๆ บนโฮสต์เป้าหมายนั้น ด้วยการสแกนช่องทางการเชื่อมต่อของเครื่องเป้าหมายนั้น เช่น การใช้คำสั่ง Ping ไปยังพอร์ตเครื่องเป้าหมายที่คาดว่าจะเปิดใช้อยู่ ซึ่งพอร์ตเชื่อมต่อแต่ละพอร์ตจะทำให้ผู้โจมตีสามารถระบุได้ว่าเครื่องเป้าหมายนั้นเป็นเครื่องแม่ข่ายหรือเครื่องลูกข่าย และเครื่องคอมพิวเตอร์เป้าหมายนั้น มีการให้บริการอะไรอยู่ การทำ Port Scanning นี้ สามารถตรวจสอบได้จากหลายวิธี เช่น การทำ TCP Port Scanning, UDP Port Scanning การตรวจสอบที่คุณสมบัติเฉพาะและการทำ Port Scanning แบบหลบหลีกการตรวจจับจากไฟร์วอลล์/IDS ที่เรียกว่า Stealth Scanning เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ การเจาะระบบ (Break-In) เมื่อค้นพบแล้วว่า IP Address ใดที่เปิดพอร์ตอยู่ หรือมีช่องว่างให้สามารถเจาะระบบได้ ผู้โจมตีก็จะทำการเลือกเครื่องเป้าหมายค้นหาช่องทาง และดำเนินกรรมวิธีในการเจาะระบบของเครื่องเป้าหมายนั้น ซึ่งพอจะแบ่งได้คร่าวๆ ดังนี้

๑) การคาดเดารหัสผ่าน โดยปกติแล้วเครื่องแม่ข่ายก็จะต้องมีชื่อและรหัสผ่าน เพื่อปกป้องระบบของตัวเครื่องแม่ข่ายเอง โดยที่ผู้โจมตีก็ต้องกรอกทั้ง Account และรหัสผ่านที่ถูกต้อง ซึ่งไม่เป็นการง่ายเลยที่จะคาดเดารหัสผ่านไปเรื่อยๆ ยิ่งไปกว่านั้นระบบปฏิบัติการส่วนใหญ่ก็จะมีระบบป้องกันการเดารหัสผ่านในระดับหนึ่งอยู่แล้ว เช่น การยกเลิกการกรอกรหัสผ่านหากพบว่ามีกรอกผิดหลายๆ ครั้ง อย่างไรก็ตาม ผู้โจมตีระบบอาจจะสามารถที่จะทำการดาวน์โหลดไฟล์รหัสผ่านแล้วนำกลับไปทำการแกะรหัสผ่านด้วยกรรมวิธีต่างๆ ในภายหลังได้

๒) ข้อบกพร่องที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ระบบปฏิบัติการทั้งหลาย ตลอดจนโปรแกรมยูทิลิตี้และแอปพลิเคชันต่างล้วนมีข้อบกพร่องที่รู้จักอยู่ทั่วไป ซึ่งทุกครั้งที่มีการค้นพบข้อบกพร่องเหล่านี้ บริษัทผู้ผลิตก็พยายามแก้ไขด้วยการออก Patch ใหม่ออกมาเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ซอฟต์แวร์ของตน สิ่งที่เป็นปัญหาคือ ข้อบกพร่องเหล่านี้มักจะถูกผู้โจมตีระบบค้นพบและโจมตีระบบไปก่อน อีกทั้งองค์กรส่วนใหญ่ก็ยังไม่เอาใจใส่ต่อการ Update Patch ซึ่งการเจาะระบบโดยการแสวงประโยชน์จากข้อบกพร่องเหล่านี้ เป็นรูปแบบการเจาะระบบที่ Attacker

นิยมมากที่สุดในปัจจุบัน เพราะนอกจากจะง่ายแล้วยังได้ผลเป็นที่น่าพอใจอีกด้วย โดยเมื่อ Attacker ค้นพบข้อบกพร่องแล้วก็จะอาศัยโปรแกรมเฉพาะที่ช่วยในการเจาะระบบเพื่อแสวงประโยชน์จากข้อบกพร่องเหล่านั้น ทั้งนี้ องค์กรต่างๆ สามารถเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับระบบของตนเองได้ ด้วยการปรับปรุงระบบให้ทันสมัยอยู่เสมอ และการดำเนินการอย่างอื่นเพิ่มเติม ที่จะเป็นการเพิ่มความแข็งแกร่งทนทานต่อการเจาะระบบได้มากขึ้น เรียกว่า การเสริมความแกร่งระบบ

ขั้นตอนที่ ๓ การกระทำหลังการเจาะระบบ หลังจากค้นพบจุดอ่อนของเครื่องเป้าหมายในขั้นตอนที่ ๒ แล้ว Attacker ก็จะทำการส่ง Attack Packets เพื่อเจาะระบบเครื่องเป้าหมาย หากสำเร็จก็สามารถเข้าควบคุมหรือดำเนินการใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเครื่องเป้าหมายได้ โดยอาจมีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑) การฝังโปรแกรมจำพวก Rootkits ลงไปบนเครื่องเป้าหมาย คือ เมื่อ Attacker เข้าสู่เครื่องคอมพิวเตอร์เป้าหมายได้แล้ว สิ่งแรกที่ Attacker มักจะทำการดาวน์โหลดโปรแกรมจำพวก Rootkits ลงไปในเครื่องเป้าหมาย ซึ่งก็คือ กลุ่มโปรแกรมเพื่อตอบสนองการเข้าสู่ระบบภายหลัง โดยมักจะกระทำผ่านโปรโตคอล TFTP-Trivial File Transfer Protocol ซึ่งมีขั้นตอนที่ง่ายกว่า FTP เพราะไม่จำเป็นต้องใช้ User name หรือรหัสผ่านในการติดต่อ

๒) การลบไฟล์ Logs ที่ใช้ในระบบการตรวจสอบ คือ ในระบบปฏิบัติการและโปรแกรมแอปพลิเคชันมาตรฐานทั่วไป จะมีการเก็บ Audit Logs ซึ่งบันทึกการดำเนินการที่ผ่านมาว่าผู้ใช้ระบบได้เข้าไปทำอะไรบ้าง ซึ่งโดยปกติแล้ว Attacker ก็จะพยายามลบ Audit Logs เพื่อปกปิดร่องรอยของตนเอง

๓) สร้างไฟล์ควบคุมระบบ ซึ่ง Attacker จะสร้างไฟล์จำพวก Backdoors ซึ่งเป็นชุดคำสั่งที่อนุญาตให้ Attacker สามารถเข้ามาควบคุมดำเนินการต่างๆ ในเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องนั้นได้ในภายหลัง

๔) การทำให้สามารถเข้าถึงระบบได้อย่างไม่มีข้อจำกัด คือ การปรับระดับสิทธิในการเข้าถึงของ Attacker เอง ให้เป็นระดับเดียวกับผู้ดูแลระบบ ซึ่งถ้าหากกระทำสำเร็จ Attacker ก็แทบจะเสมือนเป็นเจ้าของเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องนั้นแล้ว โดยสามารถที่จะทำการใดๆ กับระบบได้เช่นเดียวกับที่ Administrator ทำได้ เช่น การจัดการเรื่องการแชร์ทรัพยากร การซ่อนพรางไฟล์และลบไฟล์สำคัญ เป็นต้น

๕) การฝังโปรแกรมทำลายระบบ ซึ่ง Attacker สามารถที่จะฝังโปรแกรมกลุ่มที่ใช้รบกวนหรือทำลายระบบไว้บนเครื่องคอมพิวเตอร์เป้าหมาย^{๕๑}

^{๕๑} อนิวัรรต เหมนิธิ, พ.ท., “ความปลอดภัยระบบสารสนเทศ: กรรณวิธีในการโจมตีระบบ (Attack method)”, **ทหารสื่อสาร**, ปีที่ ๖๒ ฉบับพิเศษ (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒): ๑๖๐-๑๖๖.

แม้จะมีกรรมวิธีในการป้องกันระบบขององค์การจากการถูกโจมตีอยู่มากมายหลายวิธี แต่ระบบใดๆ ก็ตาม ไม่เคยปลอดภัยอย่างแท้จริงจากการถูกโจมตี ดังนั้น กฎเกณฑ์สำคัญที่สุดในการต่อต้านการถูกโจมตี คือ การฝึกฝนเจ้าหน้าที่ตลอดจนผู้ใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์ในระบบเครือข่ายให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีวินัยในการใช้งานสิ่งอุปกรณ์ระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระวังป้องกันในการส่งหรือรับไฟล์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

๒.๔.๗ ด้านกิจการพลเรือน

กิจการพลเรือน หมายถึง การดำเนินงานของทหาร ในปัจจัยที่เกี่ยวกับการเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา มุ่งเพื่อให้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนและประชาชนให้การสนับสนุนกิจการทหาร เพื่อให้สามารถเผชิญต่อภาวะสงคราม หรือสถานการณ์ที่ไม่ปกติอื่นๆ ได้ทันทั่วทั้งที่ และมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของงานด้านกิจการพลเรือน

(๑) กองทัพบกถือว่าเป็นงานหลักอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการที่จะสนับสนุนการบรรลุภารกิจของกองทัพบกในการเสริมความมั่นคงของชาติ

(๒) เป็นความรับผิดชอบของ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ในการดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนในหน่วยงานของตนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กองทัพบกกำหนด

สาเหตุที่ทหารจำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของพลเรือน เพราะสาเหตุที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

(๑) เพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน ในยามฉุกเฉิน หรือในยามสงคราม

(๒) เพื่อใช้ประโยชน์จากเจ้าหน้าที่พลเรือน ประชาชนและทรัพยากร

(๓) เพื่อช่วยรัฐบาลในการรักษาความมั่นคงภายใน และการพัฒนาประเทศตาม กม.

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑

การจัดเพื่อดำเนินงานกิจการพลเรือนของกองทัพบก จัดให้มีการดำเนินงานเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับกองทัพบก, ระดับหน่วยทหาร และส่วนภูมิภาค, ระดับหน่วยขึ้นตรง ทบ.อื่นๆ

(๑) ระดับกองทัพบก

- กร.ทบ. ทำหน้าที่เป็นกรมฝ่าย สธ. รับผิดชอบทาง ผอ.และสายวิทยาการทั้ง

ปวงทางด้านกิจการพลเรือน

- ยศ.ทบ. รับผิดชอบในฐานะหน่วยควบคุมงบประมาณการฝึกศึกษา

- สลก.ทบ. เป็นหน่วยปฏิบัติในด้านการประชาสัมพันธ์ของ ทบ.

(๒) ระดับกองทัพบก

กองกิจการพลเรือน ทภ. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบทาง ผอ.ด้านกิจการพลเรือน ปฏิบัติงานภายใต้การอำนวยการ และกำกับดูแลของ ผอ.กอง กร.ทภ.

(๓) ระดับกองพล

ฝ่ายกิจการพลเรือน กองพล เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบทาง ผอ.ด้านกิจการพลเรือน ปฏิบัติงานภายใต้การอำนวยการ และกำกับดูแลของ หน.ฝ่าย กร.กองพล

(๔) ระดับกรม และกองพัน

- ยังไม่มีการบรรจุ จนท.สายงาน กร. ยังคงเป็นความรับผิดชอบทาง ผอ.ของ ผอ.

๓ ของหน่วย

- อนาคต คงจะต้องมีการจัดตั้งฝ่าย กร.ของหน่วยระดับกรม และกองพัน โดยมี นายทหารฝ่ายกิจการพลเรือน (ผอ.๕) เป็นผู้รับผิดชอบทาง ผอ.

(๕) ระดับกอง และกองร้อย หรือเทียบเท่า

การจัด จนท.ผู้รับผิดชอบงานด้าน กร. เป็นความรับผิดชอบของ ผบ.กอง หรือ ผบ.ร้อย โดยแต่งตั้ง น.สัญญาบัตร และ น.ประทวนเป็นผู้ช่วยตามความเหมาะสม

(๖) มทบ.

ผู้ที่รับผิดชอบทาง ผอ.ในการดำเนินงาน กร. ได้แก่ หัวหน้ากองกิจการพลเรือน มทบ.

(๗) จทบ. ผู้ที่รับผิดชอบงานด้าน กร. คือ ผอ.๕ ของ จทบ.

(๘) นขต.ทบ.อื่นๆ และหน่วยเทียบเท่ากองพล กรม หรือส่วนการศึกษาของ ทบ. (กรม ฝ่าย สธ. กรมฝ่ายกิจการพิเศษ กรมฝ่ายยุทธบริการ สถาบันการศึกษาชั้นสูงของ ทบ.)

- ถ้ามีอัตรากองกิจการพลเรือน ก็ให้ หน.กองกิจการพลเรือน เป็นผู้รับผิดชอบ

- ถ้าไม่มีอัตรากองกิจการพลเรือน ก็ให้ หน.กองยุทธการ เป็นผู้รับผิดชอบทาง

ผอ.^{๕๒}

๒.๔.๘ ปัญหาและอุปสรรคด้านกิจการพลเรือน

๒.๔.๘.๑ ด้านการติดต่อสื่อสารกับพลเรือน

จากประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบกที่ผ่านมาจาก ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นับรวมเวลาได้ประมาณ ๒๗ ปีเศษ ประกอบกับสถานการณ์ภัยคุกคามที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากเดิมอย่างมาก ทำให้การปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนสนับสนุนภารกิจต่างๆ ของกองทัพบก ทั้งในด้านการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน

^{๕๒} กรมการทหารสื่อสาร, “กิจการพลเรือน (สธ.๕)”, (กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนทหารสื่อสาร กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๔๐). (อัดสำเนา)

และการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นความขัดแย้งทางความคิดของคนในชาติจนอาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรงต่อกัน ก็มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งได้มีกลุ่มบุคคลที่มีเจตนาจบบ้างและก้าวล่วงสถาบันหลักของชาติ โดยใช้เทคโนโลยีทางด้านสื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือในการตอกย้ำสร้างกระแสอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน^{๕๓} ข้อจำกัดในการวางแผน และการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ และพันธะเงื่อนไขทางกฎหมายต่างๆ ของประเทศและในทางสากล ตลอดจนสนธิสัญญา และข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน การใช้กำลังทหารในกิจการทั้งภายใน และภายนอกประเทศ เพื่อการป้องกันและการปราบปราม การสู้รบ หรือการสงครามพึงหลีกเลี่ยงการทำความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนให้มากที่สุด

การปฏิบัติการกิจการพลเรือน เป็นการปฏิบัติการด้านกิจการพลเรือนที่มุ่งเน้นสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารให้บรรลุภารกิจโดยสมบูรณ์ โดยได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากส่วนราชการพลเรือน ภาคเอกชน และประชาชนทั้งในพื้นที่ปฏิบัติการ และประชาชนทั่วไป ความสำคัญยิ่งของการปฏิบัติการกิจการพลเรือนก็คือ นอกจากจะเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ภารกิจทางทหารสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ลดการสูญเสียของฝ่ายพลเรือน และประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นการพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในสายงานกิจการพลเรือน จึงเป็นความรับผิดชอบของผู้บังคับหน่วยในทุกระดับที่จะต้องให้ความสนใจ และให้ความสำคัญในการดำเนินการอย่างจริงจัง ตั้งแต่ยามปกติ และฝึกฝนให้มีความชำนาญเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งยามปกติ และยามสงคราม หรือในยามเกิดสถานการณ์วิกฤตต่างๆ ในยามสงคราม หรือในยุทธบบริเวณที่มีการรบเกิดขึ้น ประชาชนในพื้นที่การรบจะเป็นปัญหาอุปสรรคที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะต้องคำนึงถึงการอพยพประชาชนเป็นจำนวนมากภายในพื้นที่การรบ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาและกระทบต่อการปฏิบัติการทางยุทธวิธี รวมทั้งอาจกีดขวางการเคลื่อนย้ายหน่วยในการส่งกำลังบำรุงให้กับหน่วยในพื้นที่การรบ ฯลฯ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนที่ขาดประสิทธิภาพในภาวะสงครามจะก่อให้เกิดสภาพปัญหาในด้านการควบคุมความสงบเรียบร้อย และความเป็นระเบียบของประชาชนภายในพื้นที่ ทั้งในด้านการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยาซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการทางทหารเป็นอย่างมาก ดังนั้น การปฏิบัติการกิจการพลเรือนของฝ่ายทหารที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ จะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้บังคับบัญชาและหน่วยกำลังรบได้เป็นอย่างดี^{๕๔}

^{๕๓} กรมกิจการพลเรือนทหารบก, หลักนิยามกิจการพลเรือนของกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร: กองทัพบก, ๒๕๕๒), หน้า ๔.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

ผู้บัญชาการทหารบก ได้มอบนโยบายด้านกิจการพลเรือน ประจำปี ๒๕๔๘ เพื่อให้หน่วยขึ้นตรงกองทัพบก ยึดถือปฏิบัติ ประกอบด้วย

(๑) การสนับสนุนการพิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงของรัฐ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากปัญหาต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และความมีเสถียรภาพทางดินแดน

(๒) การสนับสนุนการพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประชาชนมีความภาคภูมิใจที่ได้เกิดเป็นคนไทย และอยู่ภายใต้พระบารมีปกเกล้าฯ

(๓) การสนับสนุนการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาของรัฐบาล และลดความสูญเสียด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการพัฒนาประเทศ และความมั่นคง

(๔) การสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้ ทบ. เป็นองค์กรของรัฐที่มีความเป็นกลางทางการเมือง และสนับสนุนกลไกของระบอบประชาธิปไตย

(๕) การดำเนินการพัฒนาประเทศ ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติภารกิจหลักของ ทบ. รวมทั้งให้การสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ตามนโยบายของรัฐบาล

(๖) การปฏิบัติการจิตวิทยาและการประชาสัมพันธ์ มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับหน่วยทหาร เพื่อให้ได้รับการยอมรับ และความร่วมมือจากภาคประชาชน รวมทั้งจัดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ในสังคม

(๗) การปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือน เพื่อให้กำลังพลที่ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือน มีความรู้ ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ เพื่อให้งานกิจการพลเรือนของ ทบ. มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาหาแนวทางเพิ่มบุคลากรในสายงานกิจการพลเรือนในระดับกรม และกองพัน^{๕๕}

๒.๔.๘.๒ ด้านการพัฒนาสัมพันธ์

งานกิจการพลเรือนของฝ่ายทหาร เป็นงานที่ได้ดำเนินการควบคู่กับการปฏิบัติการทางทหารมาตั้งแต่ครั้งในอดีตจวบจนปัจจุบัน เพียงแต่ในอดีตได้มีการแบ่งแยก หรือเรียกว่าเป็นงานกิจการพลเรือนเป็นการเฉพาะ แต่เป็นงานที่เป็นเนื้อเดียวกันกับการปฏิบัติการทางทหาร เนื่องจากการทำสงครามในอดีตจะต้องมีการเก็บเกณฑ์ประชาชน และทรัพยากรทั้งปวงเพื่อเข้าทำ

^{๕๕} ภูมิรัตน์ ลือศิริ, พ.ท., “การศึกษานโยบายด้านกิจการพลเรือนในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของกองทัพบก”, ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒-๒๓.

สงคราม เมื่อสงครามจบลงประชาชนก็จะไปประกอบอาชีพกันตามปกติ งานการปฏิบัติการทางทหาร และการปฏิบัติทางด้านพลเรือนจึงมีได้แบ่งแยกกันอย่างชัดเจนเหมือนในปัจจุบัน

เมื่อการจัดหน่วยทหาร และการทำสงครามได้มีการพัฒนารูปแบบไปตามสถานการณ์ภัยคุกคาม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา ทำให้งานด้านกิจการพลเรือนได้มีการพัฒนารูปแบบ และวิธีการตามไปด้วย โดยเฉพาะกองทัพบกไทย ได้เผชิญกับภัยคุกคามต่างๆ ทั้งจากภายใน และภายนอกประเทศมาอย่างมากมาย รวมทั้งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร และในหลายโอกาสสภาพดินฟ้าอากาศก็ทำให้เกิดความเสียหาย และเกิดภัยพิบัติขึ้นได้ ทำให้การใช้กำลังทหาร และยุทธโศปกรณ์ เข้าไปให้การช่วยเหลือประชาชนทั้งในภาวะปกติ และในสถานการณ์ภัยพิบัติ จึงเป็นอีกบทบาทหนึ่งของงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบกที่ได้มีการดำเนินการมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะของการดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนโดยทั่วไปตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน จะเป็นการผสมผสานหลักการทางการทหารเข้ากับหลักการทางพลเรือน ที่มีความแตกต่างกันให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างประสานสอดคล้องเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติในทุกด้าน ดังนั้นการดำเนินการจึงมีความละเอียดอ่อน และสลับซับซ้อน ซึ่งเจ้าหน้าที่ในสายงานกิจการพลเรือนจำเป็นต้องมีความอดทน มีอุดมการณ์มุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองด้วยความเสียสละอย่างแท้จริง^{๕๖}

การสนับสนุนพลเรือนของฝ่ายทหารนั้น กระทำเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยฝ่ายทหารอาจเข้าไปร่วมให้การช่วยเหลือฝ่ายพลเรือนในรูปแบบต่างๆ เช่น การช่วยเหลือในการรักษาความสงบเรียบร้อย การช่วยเหลือในการพัฒนา การช่วยเหลือในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยหลักการสำคัญในการสนับสนุนพลเรือน ก็คือฝ่ายทหารมิใช่เป็นผู้ปฏิบัติหลักในงานต่างๆ ของฝ่ายพลเรือน แต่จะเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนเท่าที่จำเป็นภายในขีดความสามารถ ยกเว้นในบางกรณี หรือบางสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนไม่สามารถปฏิบัติได้ ฝ่ายทหารจึงจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้ปฏิบัติหลักในลำดับแรกและต้องพยายามส่งมอบงานดังกล่าวให้กับฝ่ายพลเรือนรับดำเนินการต่อไปเมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย

เมื่อกล่าวถึงการใช้นโยบายด้านกิจการพลเรือนแก้ปัญหาในด้านต่างๆ จะขอยกตัวอย่างสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ได้แก่ ความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ปัญหาจากกลุ่มผู้มอิทธิพล สถานการณ์ดังกล่าวนี้ กองทัพบกได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหา จึงได้จัดตั้งกองทัพบกที่ ๔ ส่วนหน้า เพื่อเป็นหน่วยดำเนินการยุติสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น และสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ และประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่บางอำเภอของ ๓ จังหวัดชายแดน

^{๕๖} กรมกิจการพลเรือนทหารบก, หลักนิยามกิจการพลเรือนของกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๕๒, หน้า ๑-๒.

ภาคใต้ และได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านกิจการพลเรือน การปฏิบัติการจิตวิทยาและการประชาสัมพันธ์ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเน้นงานหลัก ๓ ประการ ได้แก่ การปฏิบัติการจิตวิทยา การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน โดยได้ยึดถือตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นกรอบการดำเนินการหรือใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ไข โดยมุ่งรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติให้เกิดความสมดุลทุกด้าน ซึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนในการแก้ปัญหาคือความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ

(๑) การกำหนดองค์การดำเนินงานทั้งหน่วยกำหนดนโยบาย หน่วยกำหนดรายละเอียดและหน่วยปฏิบัติ ยังขาดความชัดเจน ทำให้การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและแผนการปฏิบัติไม่ครอบคลุมและต้องตกเป็นฝ่ายตั้งรับอยู่ตลอดเวลา ควรกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบต่อการวางแผนและกำหนดนโยบายแบบรวมการ เพื่อให้ได้แผนงาน/โครงการ และกลุ่มเป้าหมายที่จะมอบหมายให้หน่วยที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหาในพื้นที่นำไปดำเนินการแบบแยกการ ตามแนวทาง วัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ อย่างให้ชัดเจน

(๒) การขาดวิสัยทัศน์ร่วมและการทำงานร่วม ทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้น น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ควรปรับปรุงโดยให้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ในการแก้ปัญหาให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ไม่เกิดการซ้ำซ้อน และมุ่งสู่วัตถุประสงค์ร่วมเดียวกัน

(๓) ขาดการบูรณาการในการแก้ปัญหา แต่ละส่วน มองเฉพาะแต่งงานในส่วนของตน ควรปรับทัศนคติการทำงานร่วมกันของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดความสมดุลของนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติในทุกๆ ด้าน โดยไม่เน้นด้านใดด้านหนึ่งเป็นหลัก อาทิ งานด้านยุทธการ กับงานด้านกิจการพลเรือน จะต้องมีความสมดุลและเกื้อกูลกัน ไม่สร้างความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และมุ่งสู่การแก้ปัญหา เพื่อประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ

(๔) ขาดระบบในการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาจัดระเบียบ เพื่อทำความเข้าใจปัญหาที่แท้จริงและกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมในการแก้ปัญหายังเป็นระบบ หน่วยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเปิดใจกว้างยอมรับองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในระบบของหน่วยงานด้านความมั่นคง และในระบบของหน่วยงานด้านวิชาการ รวมทั้งองค์ความรู้จากภาคประชาชน และนำมาจัดระเบียบ เพื่อให้เกิดการผสมผสานองค์ความรู้ ที่เป็นประโยชน์

ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน และนำมาบูรณาการให้เกิดนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติในภาพเดียวกัน ที่หน่วยต่างๆ จะสามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ^{๕๗}

การสนับสนุนกิจการพลเรือนด้านการพัฒนาสัมพันธ์ โดยการพัฒนาสัมพันธ์กับประชาชน คือ การช่วยเหลือประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชนในสถานะและโอกาสที่เอื้ออำนวย เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการกินอยู่ของประชาชนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประชาชนที่ยากจนและด้อยโอกาสในพื้นที่ทุรกันดาร และห่างไกลความเจริญ โดยน้อมนำเอาแนวทางการดำเนินการตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาต่างๆ ซึ่งกรมการทหารสื่อสารได้ร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กรมธนารักษ์ กองการภาพ กรมทหารราบ ๑๑ รักษาพระองค์ สำนักงานเขตบางเขน สำนักการระบายน้ำ สถานีตำรวจนครบาลบางเขน มหาวิทยาลัยในพื้นที่ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกริกและมหาวิทยาลัยศรีปทุม และองค์กรเอกชนเอดประเทศไทย ร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนจนเมือง: ศึกษากรณี โครงการบ้านมั่นคงชุมชนบางบัว กรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนและกระบวนการที่สำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก การสร้างเครือข่ายภาคี ชุมชนบางบัวได้เริ่มต้นจากการจัดการกับปัญหาของตัวเอง โดยการสร้างเครือข่ายฯ และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงได้ทำการรวบรวมชุมชนที่มีอยู่ในบริเวณริมคลองเดียวกันที่ประสบปัญหาวิกฤติด้านที่ดิน ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมเหมือนกัน มีสภาพที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกัน มีลักษณะภูมิประเทศที่คล้ายกันมาร่วมมือกันหาแนวทางในการสร้างความร่วมมือต่อการแก้ไขปัญหาการจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากชุมชนที่อาศัยอยู่ริมคลองบางบัว เขตบางเขน จำนวน ๙ ชุมชน จากนั้นก็ขยายต่อไปยังริมคลองเขตหลักสี่อีก ๒ ชุมชน รวมเป็น ๑๑ ชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย

- ๑) ชุมชนบางบัว
- ๒) ชุมชนเชิงสะพานไม้ ๑
- ๓) ชุมชนสามัคคีร่วมใจ
- ๔) ชุมชนรุ่นใหม่พัฒนา
- ๕) ชุมชนร้อยกรอง
- ๖) ชุมชนร่วมใจพัฒนาได้
- ๗) ชุมชนร่วมใจพัฒนาเหนือ
- ๘) ชุมชนชายคลองบางบัว
- ๙) ชุมชนก้าวหน้า

^{๕๗} ภูมิรัตน์ ลือศิริ, พ.ท., “การศึกษานโยบายด้านกิจการพลเรือนในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของกองทัพบก”, ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, หน้า ๔๒-๔๔.

๑๐) ชุมชนบ้านบางเขน

๑๑) ชุมชนอุทิศสุพรรณ

ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายพัฒนาสิ่งแวดล้อมคลองบางบัว โดยผู้นำชุมชนต่างๆ ได้มาร่วมปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันและแบ่งความรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เป็นศูนย์กลางในการให้ข้อเสนอแนะ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนบางบัว โดยเครือข่ายเป็นศูนย์กลางความร่วมมือในการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน การมีส่วนร่วม การสร้างจิตสำนึกร่วมกัน ธารน้ำใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนริมคลองบางบัว มีการจัดการร่วมกันในลักษณะของการสร้างเครือข่ายของการพัฒนา มีการจัดตั้งคณะกรรมการเครือข่าย โดยให้แต่ละชุมชนเป็นกรรมการร่วมกันตามจำนวนที่เหมาะสม เพื่อวัตถุประสงค์โดยรวมกันเสนอความคิดเห็น ร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อความสามัคคีของเครือข่าย ร่วมกันตรวจสอบดำเนินการ เพื่อการรับรู้ข่าวสารการดำเนินการและเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประการที่สอง คือการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย หลังจากได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายเรียบร้อยแล้ว เครือข่ายก็มองเห็นว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนจนเมืองบริเวณแนวคลองบางบัว สิ่งแรกที่ต้องทำคือ การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมคลองบางบัวเป็นแค่จุดเริ่มต้นเท่านั้น ยังไม่ใช่การแก้ปัญหาที่แท้จริงและยั่งยืนสำหรับชุมชน ถ้าทราบใดที่บ้านยังอยู่ในคลองการได้รื้อรวมถึงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของบ้านเรือนในแต่ละชุมชน ยังมีปัญหาใหญ่ในการต่อสู้เพื่อการมีที่อยู่อาศัยและเผชิญหน้ากับการไม่ยอมรับและการดูแลจากเหตุการณ์หลายๆ อย่างที่เกิดขึ้น จึงทำให้ชาวชุมชนมีแนวคิดที่จะร่วมมือกันค้นหาแนวทางไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์สร้างบ้านมั่นคงกับชาวชุมชนต่างๆ เช่น ชุมชนบ่อนไก่ ชุมชนสามัคคีร่วมใจ ในปี ๒๕๔๖ รัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหาคอขวดความไม่มั่นคง โดยมอบให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ร่วมรับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งชุมชนบางบัวก็เป็นหนึ่งที่เข้าร่วมดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสร้างโอกาสการพัฒนาชุมชนที่มีอยู่เดิม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมคิด เช่น การปรับปรุงเฉพาะระบบสาธารณูปโภคในที่ดินเดิมและขยับปรับที่รกร้างคลองขึ้นมาอยู่บนพื้นดินทั้งหมด จึงได้จัดการดำเนินการในขั้นต่อไป

ประการที่สาม เปิดเวทีทำความเข้าใจ คณะกรรมการเครือข่ายพัฒนาสิ่งแวดล้อมคลองบางบัวได้ร่วมกันเปิดเวทีชุมชนในการทำความเข้าใจกับชาวบ้าน เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยของแต่ละชุมชนมาเป็นคณะทำงาน

ประการที่สี่ การจัดการความรู้สู่ชุมชน ก่อตั้งให้ชุมชนบางบัวเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ การสร้างที่อยู่อาศัยที่มั่นคงด้วยความร่วมมือของคนในชุมชน ในทุกระบวนการขั้นตอน

และความสำเร็จ คือ การที่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงให้เห็นเป็นรูปธรรม จึงทำให้ชุมชนบางบัวเป็นศูนย์เรียนรู้การแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงในด้านที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัดในเมือง

ขบวนการการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในชุมชน การพัฒนาอย่างเป็นองค์รมนำมาสู่การพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของชุมชน และการเชื่อมโยงการทำงานและพัฒนาร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนภาคีท้องถิ่นในพื้นที่ เช่น ผบ.พื้นที่กองการภาพ กรมการทหารสื่อสาร นำไปสู่การต่อยอดการพัฒนาาร่วมใจในพื้นที่จนเป็นโครงการที่สำคัญสอดคล้องกับนโยบายกองทัพบกในปัจจุบัน^{๕๘}

จากการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ จึงสรุปปัญหาและอุปสรรคในด้านต่างๆ คือ ด้านกำลังพล มีปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรที่มีจำนวนของชายฉกรรจ์ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าสู่กิจการทหารลดลง

ด้านการส่งกำลังมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน ๒ ส่วนคือ (๑) ด้านงบประมาณ มีปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ๑) ด้านบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำงบประมาณน้อย ขาดความเอาใจใส่ ขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และบุคลากรมีภาระงานมากเกินไป ๒) ด้านเครื่องมือ คือ การที่ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ไม่เพียงพอ ๓) ด้านกระบวนการจัดทำงบประมาณ คือ การไม่ปฏิบัติตามปฏิทินงบประมาณ และนโยบายของหน่วยงานไม่ชัดเจน (๒) ด้านสวัสดิการมีปัญหาและอุปสรรค คือ ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญที่บั่นทอนชีวิตความเป็นอยู่และความอยู่ดีกินดีของกำลังพลข้าราชการทุกนาย ซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกำลังพล สินค้าอุปโภคและบริโภคที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวันมีราคาสูงขึ้น อัตราค่าครองชีพสูงขึ้นสวนทางกับรายได้ของกำลังพล อีกทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านสังคม ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประกอบกับกำลังพลบางส่วนยังยึดติดกับค่านิยมการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของกำลังพล และมีผลต่อการปฏิบัติงานของกำลังพลในที่สุด

ด้านยุทธการมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน ๔ ส่วนคือ (๑) ด้านระบบการสื่อสารและเครื่องมือสื่อสารที่มีปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ๑) ระบบโทรคมนาคมกองทัพบก มีปัญหาและอุปสรรค คือ งบประมาณที่ได้รับนั้นมีจำนวนค่อนข้างต่ำมากเกินไป จนถึงปัจจุบันนี้ข่ายโทรคมนาคมของกองทัพบกก็ยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารให้กับหน่วยงานของกองทัพบกได้เพียงพอ ๒) ระบบ C³I คือ ระบบการบังคับบัญชา การควบคุม การติดต่อสื่อสาร และข่าวสารข้อมูล ปัญหาที่สำคัญคือ ผู้ที่รับผิดชอบยังไม่เข้าใจระบบพอคิดว่าสามารถแจ้งให้บริษัทต่างชาติ หรือบริษัทในประเทศที่เก่งทางคอมพิวเตอร์มาทำให้ได้โดยง่าย แต่ไม่ได้คำนึงถึงการทำ

^{๕๘} ประภาส แสงประดับ, ร้อยโท, “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนจนเมือง”, ทหารสื่อสาร, ปีที่ ๖๘ ฉบับพิเศษ (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘): ๑๔๐-๑๔๖.

กำหนดความต้องการของระบบที่แน่ชัดให้กับบริษัทคอมพิวเตอร์ การเชื่อมต่อระบบ C³I ทำงานเหมือนกันกับระบบ Electronics Mail ที่ใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วไป แต่ควรจัดทำโปรแกรมเข้ารหัสแยกไม่ให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับระบบ C³I ได้ ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดการลงทุนทางด้านระบบสื่อสารได้มาก ๓) การสื่อสารผ่านใยแก้วนำแสง มีปัญหาคือ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยกำหนดค่าเช่าใช้ค่อนข้างสูง อีกทั้งยังได้คิดค่าเช่าใช้จากหน่วยราชการต่างๆ รวมทั้งราชการทหารด้วย ในอัตราเดียวกันกับที่ใช้คิดจากภาคเอกชน (๒) ด้านการฝึก มีปัญหาและอุปสรรคคือ กำลังพลและยุทธโปกรณ์มีไม่เพียงพอต่อการวางข่ายครอบคลุมพื้นที่ที่รับผิดชอบทั้งหมด ในกรณีที่ต้องปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศจริงก็จะมีปัญหาขาดแคลนเครื่องมือ การจัดหาเครื่องมือสื่อสารหลักหากไม่ดำเนินการไว้ล่วงหน้าแล้วไม่สามารถดำเนินการไว้ทัน และยังมีปัญหาในการฝึกใช้งาน ทำให้ไม่สามารถใช้เครื่องสื่อสารรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๓) ด้านการปฏิบัติการสื่อสารสนามมีปัญหาและอุปสรรค คือ ต้องอาศัยระบบสื่อสารปกติเป็นหลักเพราะว่ากองทัพบกไม่สามารถจัดตั้งข่ายสื่อสารสนามได้ เนื่องจากทั้งกำลังพลและเครื่องมือมีไม่เพียงพอ ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างของการใช้วิทยุ ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยทางการสื่อสาร (๔) ด้านการข่าว ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการดำเนินการวิธีต่อข่าวดังที่ได้กล่าวมา ได้แก่การมีขั้นตอนการปฏิบัติหลายขั้นตอน การรับส่งข่าวจึงใช้เวลานาน โดยเฉพาะข่าวที่มีความยาวมากๆ และมีชั้นความลับสูง จะเสียเวลาในการเข้าและถอดรหัสค่อนข้างมาก

ด้านกิจการพลเรือนมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน คือ ข้อจำกัดในการวางแผนและการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ และพันธะเงื่อนไขทางกฎหมายต่างๆ ของประเทศและในทางสากล ตลอดจนสนธิสัญญา และข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน การใช้กำลังทหารในกิจการทั้งภายใน และภายนอกประเทศ